

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม รัฐอมฤต อาจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข และรองศาสตราจารย์ประมต นันทิยะกุล กรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ปริญญา นาคฉัตรีย์

พฤษภาคม 2547

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข
 ผู้วิจัย นายปริญญา นาคฉัตรีย์ ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
 อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล (2) รองศาสตราจารย์
 ดร. นิยม รัฐอมฤต (3) อาจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข ปีการศึกษา 2547

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีเจตนารมณ์ต้องการปฏิรูปการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 (2) ศึกษาเปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบเดิมกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ (3) ศึกษาปัญหา สาเหตุ และอุปสรรค ของการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบใหม่ (4) เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบใหม่

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาด้วยวิธี การสำรวจวรรณกรรม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า (1) การสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) และคณะกรรมการนับคะแนน (กนค.) เป็นไปอย่างกระชั้นชิด ทำให้การคัดเลือกบางแห่งเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร บางคนวางตัวไม่เป็นกลาง ทำให้เกิดความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ (2) ปัญหาที่เกิดจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ผู้สมัครบางคนอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งก่อให้เกิดการซื้อเสียง (3) ปัญหาที่เกิดจากประชาชน คือประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น บางคนอาจเห็นการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องปกติ

ข้อเสนอแนะ มาตรการแก้ไขสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร และ กกต. คือเน้นการสร้างจิตสำนึก เน้นการป้องกันไม่ให้กระทำผิดกฎหมาย เน้นการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพผู้ดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นมาตรฐานเดียวกันตามลำดับ

ความสำคัญ การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

Thesis title : The New System of Local Elections : Problems and Solutions

Researcher : Mr. Prinya Nakchudtree **Degree :** Master of Political Science (Politics and Government)

Thesis advisors : (1) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; (2) Dr. Niyom Rathamarit, Associate Professor; (3) Dr. Senee Comsook; **Academic year:** 2004

ABSTRACT

The New System of the Local Elections is resulted from the 1997 current Constitution of the Kingdom of Thailand, which has the intention to reform the Thai politics both at a national and a local level. The Election Commission has been established to take an action on controlling and holding the local elections to proceed in an honest, free and fair manner.

The objectives of this research are as follows; (1) to study the New System of Local Elections in accordance with the organic act on the elections of members of the local assemblies or local administrators B.E. 2545, (2) to proceed the comparative study between the old system of local elections and the new one, (3) to study problems and causes as well as difficulties of the New System of Local Elections, and (4) to suggest solutions and flaws of New System of Local Elections.

This is qualitative research proceeded by literature survey, participative observation and non participative observation, in-dept interview, brain storming seminar from all electoral related personnel.

The findings are as follows: (1) The recruitment of local election commissioners, voting-site commissioners and vote-counting commissioners is done abruptly. Therefore, the recruitment in some areas is lacking in efficiency and fair and some elected persons are unable to perform their duties effectively. (2) The problem caused by the candidates is their severe competition. Some exploit loop hole of the laws for personal benefits. This can lead to vote-buying. (3) The problem caused by citizens is a lack of understanding in the local electoral law and some may consider vote-buying a common an ordinary act.

The suggestions: The solutions for voters, candidates and election commissioners are to emphasize on raising public awareness, preventing violation of law, instructing and standardizing election operators into one direction, respectively.

Keywords: The New System of Local Elections Problems and Solutions

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
วิธีการศึกษา.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง.....	6
ระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นเปรียบเทียบ.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
ข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น.....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
การสำรวจวรรณกรรม.....	58
การประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น.....	58
การสังเกตการณ์.....	59
การสนทนากลุ่ม.....	59
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	60
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ประเด็นสำคัญในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่.....	61
การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่าและระบบใหม่.....	65
ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น.....	70
ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	88
สรุป.....	88
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่.....	91
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	104
ประวัติผู้วิจัย.....	146

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เรื่องร้องเรียนคัดค้านการเลือกตั้ง.....	56
ตารางที่ 2.2 สรุปจำนวนองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งและ มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้ง และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง.....	57
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่าและระบบใหม่.....	65
ตารางที่ 4.2 สรุปจำนวนสำนวนร้องเรียนในการเลือกตั้งองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น.....	79
ตารางที่ 4.3 ปัญหาอุปสรรคของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ต่างจาก การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า.....	86

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องวิจัย

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ก็เพื่อให้มาทำหน้าที่บริหารจัดการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่า การเลือกตั้งจะได้รับการดำเนินงานให้เกิดผลสัมบูรณ์ด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้บุคลากรทางการเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มุ่งผลประโยชน์แก่ประชาชน เข้าสู่ระบบการเมืองอย่างโปร่งใส ลดการใช้อำมิสสินจ้าง หรือกลโกงต่างๆ อันเป็นการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การจัดการเลือกตั้งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กกต. อาศัยกฎหมายสำคัญ 4 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ในส่วนของการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น กกต. ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติได้มีความคืบหน้าในแง่ของการเข้าไปมีบทบาทในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 3 ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546

ก่อนปี 2545 ท้องถิ่นในประเทศไทยทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา มีกฎหมายเลือกตั้งเป็นของตนเองหรือบางท้องถิ่นได้นำกฎหมายเลือกตั้งของท้องถิ่นอื่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่รักษาการโดยผู้มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นเก่า ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับเก่ามี ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482 จนถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2538 รวมกฎหมายเลือกตั้งที่ใช้ในการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งสิ้น 5 ฉบับ

2. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 จนถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2538 รวมกฎหมายเลือกตั้งที่ใช้ในการเลือกตั้งเทศบาลรวมทั้งสิ้น 5 ฉบับ

3. องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีกฎหมายสำหรับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะ แต่อาศัยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ใช้บังคับโดยอนุโลม

4. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531

5. เมืองพัทยา นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมาใช้บังคับโดยอนุโลม การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่เป็นผลิตผลของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีเจตนารมณ์ต้องการจัดการเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการทุจริตทุกรูปแบบ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบที่ต่างมีกฎหมายเลือกตั้งเป็นของตนเอง มาเป็นให้ทุกท้องถิ่นใช้กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับเดียวกัน เจตนารมณ์ต้องการให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยนำกระบวนการจัดการเลือกตั้งออกจากกระทรวงมหาดไทย ให้ไปอยู่ในอำนาจการควบคุมกำกับของ กกต. ที่เป็นองค์กรอิสระ มีความเป็นกลาง ซึ่ง กกต. ได้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) ขึ้นมาในทุกจังหวัดเพื่อช่วย กกต. และมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผอ.กกต.ท้องถิ่น) ซึ่งได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร ปลัดเมืองพัทยา เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นใหม่ยังเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต เทศบาล มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง และเปลี่ยนที่มาของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากวิธีการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้านมาเป็นการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบ จึงได้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและวิธีการหาเสียงมาใช้ซึ่งแต่เดิมมีเพียง กทม. แห่งเดียวเท่านั้นที่มีบทบัญญัติเหล่านี้

หัวใจสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ คือ การเลือกตั้งที่เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม มาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การเลือกตั้งสุจริตและยุติธรรม คือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ และสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือเรียกโดยทั่วไปว่าเป็นการให้ใบเหลืองและใบแดง ในส่วนของการคัดค้านการเลือกตั้ง เดิมการยื่นคำร้องคัดค้านจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นในกรณีของ อบจ. เทศบาล อบต. และเมืองพัทยา ส่วน กทม. ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งในกรณีของ

กทม. การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่เปลี่ยนให้มายื่นคำร้องคัดค้านต่อ กกต. ซึ่งจะใช้วิธีพิจารณาในระบบไปส่วนโดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำต่อ กกต. และจะวินิจฉัยเป็นองค์คณะ

กกต. ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 จนถึงวันที่ 17 ตุลาคม 2547 จำนวน 7,938 แห่ง ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2547)

1) เทศบาล	จำนวน 1,136 แห่ง
2) องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 6,725 แห่ง
3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน 75 แห่ง
4) เมืองพัทยา	จำนวน 1 แห่ง
5) กรุงเทพมหานคร	จำนวน 1 แห่ง

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ในความรับผิดชอบของ กกต. มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากอดีตที่เคยปฏิบัติมา การปฏิบัติงานของ กกต. ใช้การประสานงานแทนการสั่งการบังคับบัญชา องค์การบริหารเลือกตั้งทั้ง กกต. จังหวัดและ กกต. ท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น มีลักษณะโครงสร้างเป็นแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง บุคลากรที่เข้าร่วมทำงานเลือกตั้งจะปฏิบัติงานด้วยความยากลำบาก ปัญหาอุปสรรคจึงเกิดขึ้นหลายประการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัญหา อุปสรรค ที่มีอยู่หรือปัญหาอุปสรรคใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบเดิมกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ และอุปสรรค ของการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบใหม่

2.4 เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งท้องถิ่นตามระบบใหม่

3. วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สาเหตุหลักของการศึกษาด้วยวิธีนี้ เพราะวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นวิธีการศึกษาที่จะให้ข้อมูลในลักษณะที่เรียกว่า “ปรากฏการณ์นิยม” ซึ่งข้อมูลที่ได้จะบอกให้ทราบถึงความเชื่อ ทศนคติของผู้ที่ถูกรศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งวิธีการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การสำรวจวรรณกรรม เป็นการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ จากระายงานการศึกษาวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ที่ทำการศึกษาไว้แล้ว การศึกษาจากเอกสารวิชาการต่างๆ รายงานการสัมมนาและรายงานสถิติต่างๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนศึกษากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น บุคลากรจาก กกต. ทั้งในส่วนกลาง ในส่วนของจังหวัดและในส่วนของท้องถิ่น โดยวิธีประชุมระดมความคิดเห็น

3.3 สัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ซึ่งได้แก่ กกต.จังหวัด กกต.ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งนักวิชาการ

3.4 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งในช่วงก่อนมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ในวันลงคะแนนและวันหลังวันลงคะแนน โดยมีนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยบางคนมีส่วนในการจัดการเลือกตั้ง บางคนทำหน้าที่สังเกตการณ์ การรับสมัครเลือกตั้งรับเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง

3.5 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทุกฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้ง กกต.จังหวัด กกต.ท้องถิ่น รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการศึกษานี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเน้นเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงขึ้นกับลักษณะของข้อมูลนั้นๆ ข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำในฐานะนักวิจัยจากการระดมความคิดเห็นตามภาคต่างๆ และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยช่วงเวลาดำเนินการ ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2547 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2547

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเดิม หมายความว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบเดิมที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย โดยกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่รักษาการ โดยผู้มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ รวมถึงผู้อำนวยการเขตและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

5.2 การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ หมายความว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้ทุกท้องถิ่นใช้กฎหมายท้องถิ่นฉบับเดียวกัน โดยให้อยู่ในอำนาจการควบคุมกำกับของ กกต. ที่เป็นองค์กรอิสระ มีความเป็นกลาง ซึ่ง กกต. ได้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) ขึ้นมาในทุกจังหวัดเพื่อช่วย กกต. และมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผอ.กกต.ท้องถิ่น) ซึ่งได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร ปลัดเมืองพัทยา เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะวิธีการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
- 6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคการเลือกตั้งท้องถิ่นมีอย่างไร
- 6.3 ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการเลือกตั้งท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมต่อไป
- 6.4 ทำให้ได้แนวทางแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 ระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นเปรียบเทียบ

ส่วนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการเลือกตั้ง

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) เป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาลเป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตน์จำนงของประชาชนที่เรียกว่า ร้อยเอกและสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังหมายถึงการที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้คัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตนเองโดยอิสระเสรีและสุจริต จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเลือกตั้งคือ การหาผู้แทนประชาชนส่วนใหญ่ไปบริหารประเทศหรือไปควบคุมการบริหารประเทศ ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดแทนประชาชน

จากความหมายของการเลือกตั้งทำให้เกิดสภาพการกระทำแทนซึ่ง หยุต แสงอุทัย ได้อธิบายไว้เป็น 3 นัย คือ (ไพฑูริย์ บุญวัฒน์ 2538 : 20)

ประการแรก ผู้แทนต้องแสดงเจตน์จำนงของประชาชนผู้เลือกตั้งตนขึ้นมาหรือเรียกว่า อยู่ในระบบอาณัติมอบหมายและไม่สามารถแสดงความเห็นของตนเองในทำนองขัดแย้งกับเจตน์จำนงของประชาชนผู้เลือกตั้งขึ้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับราษฎรมีลักษณะเป็นตัวการตัวแทน

ประการที่สอง ผู้กระทำการแทนสามารถแสดงเจตน์จำนงของตนเองโดยอิสระไม่อยู่ในพันธะแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ ของผู้เลือกตั้งตนขึ้นมา ผู้แทนสามารถใช้ดุลยพินิจตามความเห็นของตนได้

ประการที่สาม ผู้กระทำการแทนสามารถแสดงเจตน์จำนงของชาติ โดยให้แสดงความคิดเห็นของตนด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสิ่งสำคัญด้วย และถือว่าเจตน์จำนงหรือผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติย่อมอยู่เหนือกว่าท้องถิ่น

ลักษณะการเป็นผู้แทนจากการเลือกตั้ง หมายถึง

1) การเป็นตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกและได้รับมอบหมายให้กระทำหน้าที่ในนามของประชาชนเฉพาะเรื่อง เฉพาะกรณีตามข้อกำหนด

2) การเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายในสังคม โดยมีทัศนคติปรารถนาให้ผู้แทนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ดังนั้นประชาชนทุกกลุ่มดังกล่าวต่างจะมีผู้แทนของตนเอง

3) การเป็นผู้แทนของเขตเลือกตั้ง ทัศนคตินี้ให้ความสำคัญต่อเขตการเลือกตั้งเหนือกว่ากลุ่มอาชีพ ซึ่งแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีกลุ่มหลากหลายอยู่แล้ว

4) การเป็นผู้แทนของกลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มศาสนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และรวมตัวกันอยู่ท่ามกลางของกลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มศาสนาอื่นอีกหลายกลุ่ม การปฏิบัติหน้าที่จะคำนึงถึงกลุ่มเชื้อชาติที่ตนเป็นผู้แทนก่อนอื่นใด แนวคิดนี้มีอิทธิพลมากในสังคมชาติที่ประกอบด้วยบุคคลหลายเชื้อชาติและหลายศาสนา

5) การเป็นผู้แทนของมวลประชาทั้งชาติ ผู้แทนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าควรจะทำหน้าที่อย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อชาติ ความภักดีต่อชาติมาก่อนเขตเลือกตั้ง เชื้อชาติ หรือกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง

6) การเป็นตัวแทนของพรรคการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ต้องอยู่ภายใต้การชี้นำของพรรคการเมืองเป็นอันดับแรก อยู่ในกรอบอุดมการณ์และนโยบายของพรรคที่ได้ประกาศต่อประชาชนก่อนการเลือกตั้ง

1.2 หลักการของการเลือกตั้ง

กระบวนการการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของประเทศมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของตนเองและเพื่อนมนุษย์ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาลเลือกรูปแบบการปกครอง วิธีดำเนินการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชนที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของรัฐบาล ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้มีบูรณาการภายในในระบบการเมืองของชาติและระดมประชาชนเข้าร่วมในระบบการเมืองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็น

ฐานที่มั่นคงของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้นจะต้องมีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลดังต่อไปนี้

1.2.1 ความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างมีอิสระเสรีปราศจากการบีบบังคับ ช่มชู้ ด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้อามิสสินจ้าง หรือการใช้อิทธิพลบีบบังคับ หลักการหรือเงื่อนไขข้อนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่าสิทธิในการมีส่วนร่วมใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคน การได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นผลของการต่อสู้และวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์การเมืองอันยาวนาน ในเมื่อประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิที่ย่อมขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของประชาชนเองว่า ตนต้องการจะใช้สิทธิของตนมากน้อยเพียงใด องค์การของรัฐจึงไม่ควรแทรกแซงหรือสั่งการให้ประชาชนต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายความว่า องค์การของรัฐหรือนุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่สามารถจะบีบบังคับให้ประชาชนคนใดคนหนึ่งออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ออกเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งที่ประชาชนขาดอิสระเสรีผู้ปกครองอ้างว่าตนมีอำนาจโดยชอบธรรมหาได้ไม่

ความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้งนี้ยังรวมความไปถึงการที่ประชาชน มีโอกาสที่จะเลือกบุคคลหรือพรรคการเมืองตามใจชอบอีกด้วย หมายความว่า ในการเลือกตั้งครั้งหนึ่งๆ ประชาชนสามารถเลือกผู้ปกครองจำนวนหนึ่งจากหลายๆ จำนวน หรือจากพรรคการเมืองที่เสนอตัวเข้าแข่งขันอย่างน้อยสองพรรคขึ้นไป การที่ประชาชนจำต้องเลือกตั้งผู้ปกครองจากพรรคการเมืองพรรคเดียว หรือนุคคลเดียวโดยไม่มีโอกาสเลือกจากแหล่งอื่น การเลือกตั้งนั้นก็ปราศจากความหมายที่แท้จริงและมีได้ซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนแต่อย่างใด

1.2.2 การเลือกตั้งที่ยุติธรรม หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์เป็นไปตามตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายปราศจากการครอบงำและเล่ห์ทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม เช่น นักการเมืองหรือข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนสนับสนุนหรือใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ของราชการในการหาเสียง หรือผู้ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจเข้มแข็งกว่าใช้เงินทองทุ่มเทหาเสียง หรือซื้อคะแนนเสียงเพื่อตนเองหรือสนับสนุนผู้สมัครที่ตนสนับสนุน นอกจากนี้การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระภายในขอบเขต และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีพื้นฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

1.2.3 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา เช่น 3 ปี, 4 ปี, 5 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่า ได้ปฏิบัติไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองได้โดยสันติวิธี ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรม ในระหว่างอยู่

ในอำนาจ เมื่อครบวาระแล้วก็มีโอกาสที่จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับเลือกเข้ามาใหม่

1.2.4 หลักการให้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่มีการกีดกัน หรือจำกัดสิทธิบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ เนื่องจาก เพศ ศิวดสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม เงื่อนไขข้อนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า เมื่อมีอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชนประชาชนย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิในการเลือกตั้งตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนตราบใดที่ประชาชนผู้นั้นไม่ขาดคุณสมบัติ การมีคุณสมบัติในการมีสิทธิเลือกตั้งนั้น มักจะคำนึงถึงคุณสมบัติที่สำคัญ 7 ประการ อันได้แก่

1) อายุ ประเทศต่างๆ จะกำหนดขั้นต่ำของการมีสิทธิเลือกตั้งไว้ การกำหนดอายุขั้นต่ำก็ด้วยเหตุผลว่า การให้ผู้มีอายุต่ำกว่าที่กำหนดไว้ใช้สิทธิเลือกตั้งก็อาจจะขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยขาดเหตุผล บางกรณีก็อ้างว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ยังไม่ได้เสียภาษีให้แก่รัฐบาลก็ยังไม่ควรมีสิทธิ

2) ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกในรัฐหนึ่งๆ และการเป็นสมาชิกนั้นนำมาซึ่งสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ในเกือบทุกประเทศจะสงวนสิทธิการเลือกตั้งไว้แก่พลเมืองของตนซึ่งเป็นคนในบังคับ หรือมีสัญชาติของตน ผู้ที่ได้สัญชาติโดยการแปลงสัญชาติจะได้รับสิทธิดังกล่าวต่อเมื่อต้องมีคุณสมบัติอย่างอื่นประกอบด้วย เช่น ระยะเวลา พื้นความรู้ การเป็นทหาร หรือข้าราชการ เป็นต้น

3) การมีถิ่นที่อยู่ หมายถึง การกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการมีถิ่นที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งการกำหนดกฎเกณฑ์ขั้นต้นนี้ก็เพื่อความสะดวกในการจัดทำ และตรวจสอบทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเพื่อป้องกันการทุจริต

4) การรู้หนังสือ การกำหนดเงื่อนไขพื้นความรู้ขั้นต่ำเกิดจากเหตุผลที่ว่าผู้ที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้นจึงจะรู้เรื่องการบริหารเมืองและสามารถใช้สิทธิของตนได้ถูกต้อง อย่างไรก็ตามเงื่อนไขนี้ไม่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะการที่จะรู้หรือไม่รู้หนังสือขึ้นอยู่กับการบริการของรัฐที่ให้แก่ประชาชน ถ้าหากรัฐไม่มีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน และประชาชนไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ก็ไม่ใช้ความผิดของประชาชน รัฐจะอ้างสาเหตุนั้นจำกัดสิทธิประชาชนไว้เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง

5) คุณสมบัติเกี่ยวกับความประพฤติ หมายถึง การจำกัดสิทธิบุคคลบางประเภทที่มีความประพฤติที่เสื่อมเสียอย่างร้ายแรงจนถูกศาลตัดสินลงโทษ หรือตัดสิทธิในการเลือกตั้ง เช่น ถูกลงโทษทางคดีด้วยความผิดร้ายแรง การถูกลงโทษให้เป็นบุคคลล้มละลายและการถูกลงโทษในความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นต้น

6) คุณสมบัติเกี่ยวกับสภาพความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจ ในทุกสังคมย่อมจะมีบุคคลที่มีความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ ซึ่งจะทำให้บุคคลประเภทนี้ขาดความสำนึกที่ถูกต้อง

7) คุณสมบัติเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมบางประการ บุคคลบางประเภทถูกจำกัดสิทธิเนื่องจากสถานภาพทางสังคม เช่น นักพรต นักบวช ซึ่งโดยบทบาทและหน้าที่ในทางสังคมนั้นบุคคลประเภทนี้สังคมถือว่าไม่ควรมีส่วนในทางการเมือง โดยการเลือกตั้งเนื่องจากจะไม่เป็นผลดีต่อสถานภาพของเขาเอง และอาจนำมาซึ่งมลทินของสถาบันที่บุคคลประเภทนี้สังกัดอยู่

1.2.5 หลักความเสมอภาค หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนมีความสำคัญและได้รับการยอมรับโดยเท่าเทียมกันไม่ว่าผู้เลือกตั้งนั้นจะมีสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร หลักการที่ใช้เป็นมาตรการให้ความเสมอภาคก็คือการให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่งๆ มีคะแนนเพียงหนึ่งคะแนน (One man One vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

1.2.6 หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธิ์นี้จะได้รับการปกป้องพิทักษ์ก็โดยการออกเสียงลับโดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ปราศจากการข่มขู่ บีบคั้นจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.3.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการเลือกตั้ง (ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี 2543 : 442)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือกิจกรรมของพลเมืองซึ่งพยายามที่จะมีอิทธิพลหรือให้ความสนับสนุนต่อรัฐบาลหรือการเมือง กิจกรรมนี้รวมทั้งกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ กิจกรรมมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการคือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำโดยผ่านสถาบันระบบตัวแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรณรงค์หาเสียงและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนกิจกรรมมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ คือพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามปกติ โดยการท้าทายต่อสถาบันที่มีอยู่หรือท้าทายวัฒนธรรมกระแสหลัก นักรัฐศาสตร์มองว่าการเลือกตั้งและวิธีการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการอื่นๆ มีความสำคัญต่อประชาธิปไตย แต่กิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการอื่นๆ ก็มีความสำคัญต่อประชาธิปไตยเช่นกัน

1.3.2 แนวคิดปัจจัยตัวกำหนด

แนวคิดอีกแบบหนึ่งมองว่าพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสังคมในที่นี้ก็คือสภาพภูมิหลังของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวคิดนี้บอกว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันทำให้พฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน และชี้ให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการลงคะแนนเลือกตั้งของคนในสังคม

จากแนวคิดพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคมนำไปสู่กรอบการวิเคราะห์ที่พิจารณาถึงปัจจัยภูมิหลังบุคคลแบบต่างๆ ที่มีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอาจจะมีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในลักษณะต่างกันด้วย แนวคิดนี้ใช้กันมากในการศึกษาพฤติกรรมเลือกตั้งและการทำสำรวจประชามติทางการเมือง หรือการทำโพลหยังเสียงการเลือกตั้ง

1.3.3 แนวคิดความสำนึกเชิงเหตุผล แนวคิดนี้เน้นปฏิภริยาของความสำนึกหรือความตรึกตรองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้งนโยบายของพรรคและสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งคล้ายกับว่ากรอบความคิดเชิงเหตุผลของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองและผู้สมัครจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่จะเลือกใคร หรือกลุ่มใด ด้วยเหตุผลอย่างไร

1.3.4 ทฤษฎีระบบ การศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการพิจารณาเชิงระบบมีแนวโน้มจะมองว่าปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง เช่นความสนใจในตัวผู้สมัคร นโยบายของพรรคการเมือง และภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรคอาจจะผันแปรไปตามช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เพราะว่าสิ่งเหล่านี้คือสภาพแวดล้อมของระบบ ดังนั้นทฤษฎีระบบจะเป็นการศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้งมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

1.3.5 แนวคิดเรื่องระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ความสัมพันธ์เชิงระบบเครือญาติเป็นความสัมพันธ์ตามระดับแนวนอนที่เกิดขึ้นมาจากความจำเป็นในชีวิตจริงของชาวนาในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีรากฐานที่เกี่ยวกับการผลิต เนื่องจากมีกิจกรรมการผลิตบางอย่างที่จะต้องทำร่วมกันทั้งหมู่บ้าน เช่น การทำเหมืองฝายและการล่าสัตว์ขนาดใหญ่ เนื่องจากเครื่องมือการผลิตเป็นแบบง่ายๆ ทำให้ต้องใช้แรงงานมากในการเพาะปลูกบางขั้นตอน เช่น ตอนปักดำและเก็บเกี่ยวประเพณีการลงแขก การเอาแรงจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่เป็นเครือญาติกัน นอกจากนั้นความสัมพันธ์ยังเกี่ยวเนื่องกับความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้รับในการผลิตซึ่งในบางปีอาจไม่ได้ผลระบบเครือญาติจะมีส่วนช่วยเหลือและให้หลักประกันชีวิตการสะสมเพื่อบริโภค โดยถือหลักว่า “ที่เขา ที่เรา” ความจำเป็นอีกประการหนึ่งได้แก่ การทำหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านบริการสังคม เช่น การป้องกันหมู่บ้าน การรักษาพยาบาล การให้สวัสดิการแก่เด็กและคนชรา ทำให้ระบบเครือญาติเป็นสถาบันที่จำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ เนื่องจากจะเป็นทั้งแหล่งของความร่วมมือ ช่วยเหลือและคุ้มครองกัน ทำให้จิตสำนึก

ที่ให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติมีรากเง้าที่ลึกซึ้ง เช่น คนไทยจะมีคำบรรยายสภาพที่บุคคลหมดหลักประกันในชีวิตว่าอยู่ในสภาพ “ไร้ญาติขาดมิตร”

จากความจำเป็นดังกล่าวนี้เองทำให้ต้องมีการสร้างกลไกนานาชาติ เพื่อรักษาความสัมพันธ์เชิงระบบเครือญาตินี้เอาไว้ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปกฎเกณฑ์ ประเพณี หรือพิธีกรรม เช่น พิธีรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ การไปร่วมงานพิธีศพของญาติ เป็นต้น

1.4 ระบบการเลือกตั้งในต่างประเทศ (บุญศรี มิวังศ์อุโฆษ : 93 – 101)

ระบบการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นระบบการคิดคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อชี้ขาดว่าใครเป็นผู้ได้รับการเลือกจากประชาชนให้เข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภา ระบบการเลือกตั้งที่ประเทศต่างๆ ใช้กันอยู่นั้นอาจแบ่งออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากและระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วน

ระบบแรกเป็นระบบการเลือกตั้งที่มีวิวัฒนาการเป็นไปตามขั้นตอนของประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษ

ส่วนระบบหลังเป็นระบบการเลือกตั้งที่นักวิชาการคิดค้นขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของระบบแรก กล่าวคือ ในระบบแรกนั้นคะแนนเสียงของผู้ลงให้แก่ผู้ที่แพ้การเลือกตั้งจะเป็นคะแนนที่อาจถือได้ว่าสูญเปล่าจึงมีผู้คิดค้นหาวิธีมิให้คะแนนของฝ่ายเสียงข้างน้อยต้องสูญเปล่าไป

นอกจากกลุ่มใหญ่ทั้งสองนี้แล้ว ยังมีระบบที่เกิดขึ้นจากการที่นักวิชาการนำระบบทั้งสองนี้มาผสมผสานกันซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

1.4.1 ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก

ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก อาจมีความหมายหลากหลายได้มากมายหลายวิธี แต่ลักษณะร่วมกันของระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากก็คือ การตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้น คู่กันที่คะแนนเสียงว่าใครได้รับคะแนนเสียงเป็นฝ่ายข้างมาก ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากกว่าผู้อื่นจะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่ในสภาต่อไป ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากอาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามลักษณะของการเลือกตั้งได้ดังต่อไปนี้

1) ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้ 1 คน

ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนราษฎรได้เพียงคนเดียวที่แต่ละเขตเป็นอิสระจากกัน อาจมีความแตกต่างเกิดขึ้นในแง่ของการใช้คะแนนเสียงตัดสินว่ามีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น

(1) ระบบที่ตัดสินกันด้วยคะแนนเสียงข้างมากธรรมดาหรืออาจเรียกว่าเป็นเสียงข้างมากแบบสัมพัทธ์

ในระบบนี้จะมีการลงคะแนนเสียงเพียงรอบเดียว ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดจะเป็นผู้ที่ได้เข้าไปนั่งในสภา และโดยที่ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดส่วนใหญ่ มักจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ที่มาลงคะแนนทำให้มีการตั้งคำถามได้ว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมีความชอบธรรมเพียงพอหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามระบบการเลือกตั้งแบบนี้ถือได้ว่าเป็นระบบที่เก่าแก่ที่สุดและยังใช้กันอยู่ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ

(2) ระบบที่ตัดสินกันด้วยคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด

จากจุดอ่อนของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดาดังกล่าวข้างต้น บางประเทศจึงหันมาใช้วิธีการเลือกตั้งที่ได้ผู้แทนราษฎรที่มีความชอบธรรมมากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเรียกว่าได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด อาจทำได้โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งรอบที่สอง หากในรอบแรกไม่มีผู้ใดได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง โดยในรอบที่สองนี้อาจจะคัดเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนเป็นที่หนึ่งและที่สองมาแข่งขันกันแบบตัดเชือกกันอีกรอบหนึ่งหรืออาจจะเปิดให้มีการสมัครแบบเสรีเช่นเดิม แต่การตัดสินในรอบที่สองเปลี่ยนมาใช้ระบบเสียงข้างมากธรรมดา บางประเทศหลีกเลี่ยงการที่จะต้องมีการเลือกตั้งรอบที่ 2 โดยการจะให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงคะแนนเพื่อไว้เป็นการกำหนดล่วงหน้าว่า ถ้าผู้ที่ตนเลือก ไม่ได้คะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดจะให้คะแนนของตนแก่ผู้สมัครคนใดตามลำดับต่อไป

2) ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้หลายคน

นอกจากจะมีการใช้เขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้คนเดียว ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายแล้วยังมีการใช้เขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้หลายคนบ้างเหมือนกัน แต่ไม่เป็นที่นิยม ระบบนี้อาจแยกย่อยเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

(1) ระบบที่ใช้บัญชีรายชื่อ

ระบบนี้กำหนดให้แต่ละพรรคส่งบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของตนลงแข่งขัน โดยมีจำนวนรายชื่อผู้สมัครเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเขตนั้นซึ่งอาจมีจำนวนผู้แทนได้หลายสิบคน ผู้ลงคะแนนจะต้องเลือกบัญชีใดบัญชีหนึ่งทั้งบัญชี ส่วนการตัดสินว่าบัญชีใดจะชนะการเลือกตั้งและผู้สมัครทั้งหมดที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีได้เข้าไปเป็นผู้แทนราษฎรนั้น อาจใช้วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา ดังเช่นที่เคยมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2521 แต่เนื่องจากในครั้งนั้นมีบทเฉพาะกาลกำกับไว้มิให้ใช้ระบบนี้ในทันที ในขณะที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ระบบนี้กันมากจนเรียกกันติดปากว่าเป็นระบบพวงใหญ่

หรือรวมเบอร์ จนท้ายสุดมีการยกเลิกระบบดังกล่าวไปในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. 2528 ระบบนี้จึงยังไม่เคยมีการใช้ในการเลือกตั้งจริง

นอกจากจะตัดสินโดยเสียงข้างมากธรรมดาแล้ว เพื่อให้การเลือกตั้งมีความชอบธรรมมากขึ้น บางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1951 กำหนดให้ใช้การตัดสินโดยเสียงข้างมากเด็ดขาด

(2) ระบบที่ไม่ใช้บัญชี

ระบบนี้ไม่มีการบังคับให้ผู้ลงคะแนนต้องเลือกผู้สมัครจากพรรคเดียวกันเท่านั้นและใช้เขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้ไม่เกิน 3 คน การตัดสินใช้เสียงข้างมากธรรมดาซึ่งเป็นระบบที่ใช้อยู่ในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 มาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2534

3) ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากที่มีตัวแทนของฝ่ายข้างน้อย

เพื่อเป็นการจัดข้อบกพร่องของระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากที่ไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อย ระบบนี้จึงกำหนดให้ผู้ลงคะแนนมีเสียงน้อยกว่าจำนวนผู้แทนฯ ของเขตทำให้พรรคที่ได้รับความนิยมสูงไม่สามารถครอบครองที่นั่งทั้งหมดในสภาได้เปิดโอกาสให้พรรคเสียงข้างน้อยมีที่นั่งในสภาได้บ้าง

1.4.2 ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วน

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วน เป็นการเลือกตั้งที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้รับกับจำนวนที่นั่งในสภาโดยแต่ละพรรคจะได้รับที่นั่งในสภาอย่างเป็นสัดส่วนกับคะแนนเสียงที่พรรคได้รับจากการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนนี้มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากซึ่งมองไม่เห็นความสำคัญของฝ่ายที่แพ้การเลือกตั้งหรือฝ่ายเสียงข้างน้อย แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความสำคัญแก่เสียงข้างน้อยอาจถือได้ว่า “รัฐสภาคือกระจกเงาสท้อนความเป็นไปในหมู่ประชาชน” ในความหมายที่ว่า แนวความคิดต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในหมู่ประชาชนก็ควรที่จะได้รับการสะท้อนในสภา กล่าวคือ มีตัวแทนของกลุ่มความคิดนั้นๆ อยู่ในสภาด้วย

จากแนวความคิดพื้นฐานดังกล่าว ทำให้มีนักวิชาการหันมาสนใจระบบการเลือกตั้งแบบนี้ และพยายามคิดค้นวิธีการหรือสูตรในการที่จะแปลงคะแนนเสียงของแต่ละพรรคให้กลายเป็นที่นั่งในสภาให้มีความเป็นธรรมมากที่สุดจนกระทั่งท้ายที่สุดพบว่า มีผู้คิดค้นสูตรต่างๆ ไปได้แล้วกว่าสามร้อยสูตร สูตรการคำนวณที่ค่อนข้างง่ายได้แก่สูตรของ Hare/Niemeyer ซึ่งใช้ในเยอรมันปัจจุบันการคำนวณแบบ Hare/Niemeyer มีวิธีการดังนี้

$$\text{จำนวนที่นั่งในสภาของพรรค} = \frac{\text{จำนวนที่นั่งทั้งหมดในสภา} \times \text{คะแนนเสียงที่พรรคได้รับ}}{\text{จำนวนคะแนนเสียงทั้งหมดของผู้มาใช้สิทธิออกเสียง}}$$

เนื่องจากการเลือกตั้งตามสัดส่วนมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาทั้งในแง่ของเขตเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้มีความเป็นอิสระจากกัน และสามารถนำมาใช้ประกอบกันได้ตามความเหมาะสม

เขตเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนอาจใช้ได้ทั้งในเขตเลือกตั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และเป็นที่น่าสนใจที่ว่า หากเขตเลือกตั้งใหญ่ขึ้นการคำนวณสัดส่วนให้แก่พรรคต่างๆ ก็จะมี ความแน่นอนมากยิ่งขึ้นเป็นเงาตามตัวทั้งยังเปิดโอกาสให้มีพรรคต่างๆ เข้าสู่สภาได้มากขึ้นด้วย

1) เขตเลือกตั้งขนาดเล็ก

การเลือกตั้งตามสัดส่วนในเขตเลือกตั้งที่มีขนาดเล็ก กล่าวคือ มีผู้แทนได้ เขตละประมาณ 3 ถึง 5 คน ระบบนี้เคยถูกนำมาใช้ในประเทศไอร์แลนด์ และเป็นระบบที่มีแนวโน้ม จำกัดจำนวนพรรคการเมืองในสภา และพรรคใหญ่ๆ จะได้เปรียบพรรคเล็กๆ ในการเลือกตั้งระบบนี้

2) เขตเลือกตั้งขนาดกลาง

การเลือกตั้งตามสัดส่วนในเขตเลือกตั้งขนาดกลางซึ่งมีผู้แทนได้ประมาณเขต ละ 6 ถึง 10 นั้น อาจมีการจำกัดการคิดคะแนนเฉพาะภายในเขตหรืออาจมีการนำเศษของคะแนนของ แต่ละเขตมารวมกันคำนวณจัดสรรที่นั่งด้วยก็ได้ ในระบบเช่นนี้ พรรคเล็กๆ จะมีโอกาสดีกว่า ใน ระบบที่มีเขตเลือกตั้งเล็ก แต่ก็ยังเสียเปรียบพรรคใหญ่อยู่นั่นเอง

3) เขตเลือกตั้งขนาดใหญ่

เขตเลือกตั้งใหญ่ หมายถึง เขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนราษฎรได้เกินกว่า 10 คน การเลือกตั้งตามสัดส่วนในเขตเลือกตั้งขนาดใหญ่อาจมีการจำกัดการคิดคะแนนเฉพาะภายในเขต หรือ อาจเอาเศษของคะแนนในแต่ละเขตมารวมกันหลายๆ เขต ได้เช่นเดียวกัน ในเขตใหญ่นี้พรรคเล็ก พรรคน้อยมีโอกาสเข้าสู่สภาได้มาก บางประเทศจึงกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่พรรคการเมืองจะมีที่นั่งใน สภาได้ เช่น อาจกำหนดว่าพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงรวมแล้วไม่ถึง 5% ของผู้ที่มาลงคะแนน ทั้งหมดไม่มีสิทธิได้ที่นั่งในสภา เป็นต้น

4) เขตเลือกตั้งเขตเดียว

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่ใช้เขตเลือกตั้งเขตเดียว คือ ใช้อาณาเขตของ ทั้งประเทศ ระบบนี้ให้ความเป็นธรรมแก่คะแนนเสียงทุกคะแนนเสียง แต่สำหรับพรรคการเมือง ระบบเช่นนี้จะทำให้การรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่สำนักงานใหญ่ของแต่ละพรรค สาขาพรรคต่างๆ จะ ค่อยความสำคัญลงและยากที่จะได้รับการพัฒนาต่อไป

ประเด็นเกี่ยวกับบัญชีรายชื่อ

การเลือกตั้งตามสัดส่วนนั้นมีทั้งระบบที่ใช้บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและระบบที่ไม่ใช้บัญชี โดยแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1) ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งนี้ยังสามารถแบ่งประเภทของบัญชีรายชื่อได้ดังนี้

(1) บัญชีรายชื่อที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ การใช้บัญชีประเภทนี้ ผู้ออกเสียงมีสิทธิเลือกบัญชีใดบัญชีหนึ่ง โดยที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งใดก็ได้ ต้องยอมรับทั้งรายชื่อและลำดับก่อนหลังตามบัญชีนั้นๆ

(2) บัญชีรายชื่อที่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้บ้าง ในระบบนี้ผู้ลงคะแนนสามารถจัดลำดับก่อนหลังในบัญชีได้หากผู้ลงคะแนนชื่นชอบผู้ใดก็อาจเลื่อนลำดับผู้นั้นมาอยู่ในลำดับต้นๆ เพื่อให้บุคคลที่ตนชื่นชอบมีโอกาสเข้าไปนั่งในสภาฯ มากขึ้น นอกจากนี้ยังอาจเพิ่มคะแนนตามที่ระบุไว้ให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้นั้น

(3) บัญชีรายชื่อแบบเสรี ในระบบนี้ผู้ลงคะแนนเสียงนอกจากจะเปลี่ยนแปลงลำดับก่อนหลังภายในบัญชีใดบัญชีหนึ่งได้แล้วยังอาจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครต่างบัญชีโดยที่ผู้ลงคะแนนเป็นผู้จัดลำดับก่อนหลังเอง ทั้งยังอาจเติมชื่อผู้สมัครคนอื่นๆ ลงในบัญชีหรือขีดชื่อบุคคลที่ตนไม่ต้องการออกก็ได้

2) ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่ไม่ใช้บัญชีรายชื่อผู้สมัคร

ตามระบบนี้มักจัดให้มีการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งขนาดเล็กหรือขนาดกลาง โดยที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะมีความเป็นอิสระจากกัน ในการลงคะแนนผู้ออกเสียงจะกรอกหมายเลข 1 ลงไปที่ชื่อของผู้สมัครที่ตนชื่นชอบที่สุด และกรอกหมายเลข 2, 3 ลงที่ชื่อของผู้สมัครที่ตนชื่นชอบเป็นลำดับถัดไป

ในการรวมคะแนนเข้าหน้าที่จะรวมคะแนนของผู้ที่ได้รับหมายเลข 1 ก่อน ผู้สมัครใดได้คะแนนเสียงระดับ 1 ถึงเกณฑ์เฉลี่ยก็ได้เข้าไปนั่งในสภา การหาเกณฑ์เฉลี่ยก็ทำได้โดยการนำเอาจำนวนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนที่นั่งในสภา หากรวมจำนวนผู้ที่ได้หมายเลข 1 แล้วยังได้ผู้แทนฯ ไม่ครบตามจำนวนกำหนดก็จะนำคะแนนที่เกินเกณฑ์ของผู้ที่ได้เป็นผู้แทนฯ แล้วไปรวมให้กับผู้สมัครที่เหลือตามลำดับความนิยมจนกว่าจะได้ผู้แทนราษฎรครบจำนวน

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนแบบที่ใช้ในเยอรมัน

ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนแบบที่ใช้ในเยอรมันหรือที่มีชื่อเรียกทางวิชาการว่า ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนที่มีการเลือกตัวบุคคลด้วยนี้ กำหนดให้ผู้ลงคะแนนทุกคนมีคะแนนเสียงคนละสองคะแนน โดยคะแนนที่ 1 เป็นคะแนนที่ใช้เลือกผู้สมัครจากเขตการเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้แทนฯ ได้เขตละ 1 คน ส่วนคะแนนที่ 2 ใช้เลือกพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วนแบบของเยอรมันนี้ คะแนนที่สองจะมีความสำคัญมาก เพราะเป็นคะแนนที่ชี้ขาดว่าในท้ายที่สุดเมื่อคำนวณตามสัดส่วนแล้ว พรรคการเมืองแต่ละพรรคจะมีผู้แทนราษฎรในสภาได้เป็นจำนวนเท่าใด และในจำนวนนี้ผู้ที่ได้รับเลือกจากเขตเลือกตั้งจะเข้ามาเป็นแกน โดยผู้ที่มีรายชื่อตามลำดับในบัญชีจะเข้ามาสมทบจนเต็มจำนวนผู้แทนฯ ตามสัดส่วนที่หนึ่งในสภาที่พรรคได้รับ จากการที่ใช้ระบบสัดส่วนในการคิดจำนวนสิทธิของผู้แทนฯ จากแต่ละพรรคโดยมีผู้แทนฯ เขตเข้ามาเสริมเท่านั้นจึงทำให้ระบบนี้เป็นระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วน

1.4.3 ระบบการเลือกตั้งแบบผสม

นอกจากระบบใหญ่ที่ได้กล่าวถึงทั้งสองระบบแล้วยังมีระบบการเลือกตั้งที่นำทั้งสองระบบมาผสมเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจแบ่งแยกพิจารณาได้เป็น

1) ระบบผสมที่แยกการคิดคะแนนเสียงข้างมากออกจากระบบสัดส่วนอย่างเด็ดขาด

(1) ระบบที่โดยทั่วไปใช้วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมาก แต่สำหรับเขตเลือกตั้งใหญ่จะใช้วิธีคิดแบบสัดส่วน

(2) ระบบผสมตามกฎหมายเลือกตั้งของฝรั่งเศสฉบับลงวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 ระบบนี้กำหนดให้มีเขตเลือกตั้ง 8 เขต ที่ใช้วิธีคิดคะแนนตามสัดส่วน สำหรับเขตเลือกตั้งอื่นๆ จะมีการเลือกตั้งตามบัญชีที่ตัดสินโดยคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด หากไม่มีบัญชีใดได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ที่มาลงคะแนนทั้งหมดก็ให้ใช้วิธีการคิดคะแนนแบบสัดส่วนสำหรับเขตนั้น

(3) ระบบที่ใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้ง ทั้งหมด แต่ในขณะเดียวกันก็ให้มีการเลือกผู้แทนฯ อีกจำนวนหนึ่งตามระบบสัดส่วนพร้อมกันไปด้วย ระบบนี้ใช้อยู่ในประเทศเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

2) ระบบผสมที่ไม่แยกการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากออกจากระบบสัดส่วนอย่างเด็ดขาด ในระบบนี้มีการเลือกตั้งที่ใช้วิธีคิดคะแนนตามเสียงข้างมากธรรมดาในเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนฯ ได้ 1 คน และเมื่อได้ผู้แทนเขตแล้วคะแนนส่วนที่เกินความจำเป็นของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งกับคะแนนของผู้ที่ไม่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมดจะถูกนำมารวมกัน โดยแยกตามพรรคที่ผู้สมัครแต่ละคนสังกัดแล้วจึงมีการคิดสัดส่วนแบ่งที่นั่งในสภาฯ กันอีกครั้งหนึ่ง

1.5 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งอันเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีบทบาทเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น งานกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรา 144 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นรวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

การบริหารองค์กร และการแบ่งส่วนงาน กกต.

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค

การเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา 145 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย ตามมาตรา 144 วรรคสอง

2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย ตามมาตรา 144 วรรคสอง

3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ตามมาตรา 144 วรรคสอง

4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

5) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรา 10 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4) ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ

5) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งและจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

6) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

7) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

8) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

9) ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

10) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

11) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด บุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายได้

มาตรา 13 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) อำนวยการการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น
- 2) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 3) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ
- 4) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดไว้
- 5) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

2) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

มาตรา 25 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

กิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 26 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและนายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง
- 2) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ และการพัฒนาพรรคการเมือง

3) เผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4) รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้งหรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริต หรือประพฤตินิชอบในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใด เพื่อเสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

การแบ่งส่วนงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2547)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งส่วนงานเป็น 5 ด้านกิจการ ดังนี้

- 1) ด้านกิจการบริหารกลาง
- 2) ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย
- 3) ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง
- 4) ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ
- 5) ด้านกิจการการมีส่วนร่วม
- 6) ส่วนงานที่ไม่สังกัดด้านกิจการ

ด้านกิจการบริหารกลาง

ด้านกิจการบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการทั่วไป การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและแผนปฏิบัติงาน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานคลังและพัสดุ การพัฒนาบุคลากร การจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการ รวมทั้งการประสานความช่วยเหลือร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และกิจการอื่นที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของด้านกิจการใดด้านกิจการหนึ่งโดยเฉพาะตลอดจนประสานการปฏิบัติงานกับส่วนงานต่างๆ

ให้จัดแบ่งส่วนงานของด้านกิจการบริหารกลาง เป็น 4 สำนัก ดังนี้

- 1) สำนักบริหารทั่วไป มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) งานด้านกิจการทั่วไป การบริหารจัดการ งานสารบรรณ งานธุรการ และงานบุคคลของคณะกรรมการและสำนักงาน

(2) เสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดหรือปรับปรุงระเบียบวิธีการปฏิบัติงานด้านเอกสารและการบริหารสำนักงาน

(3) การพัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน

(4) ศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาระบบ และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้าง

(5) ดำเนินการประสานงานและอำนวยความสะดวกงานด้านรัฐพิธีและพิธีการต่างๆ ของคณะกรรมการ และสำนักงาน ตลอดจนการให้การต้อนรับหน่วยงานหรือคณะบุคคลที่มาศึกษาดูงาน

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย รวมทั้งงานที่มีได้อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานอื่นโดยเฉพาะ

2) สำนักการคลัง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) การเบิกจ่ายเงินเดือนค่าจ้าง เงินสวัสดิการ และเงินประเภทอื่น ของสำนักงาน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ ประสานงาน และช่วยเหลือการดำเนินงานในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

(2) ควบคุมตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายตามวงเงินงบประมาณต่างๆ ของสำนักงาน

(3) จัดทำบัญชีประเภทต่างๆ งบดุลและรายงานทางการเงินทั้งในส่วน of เงินงบประมาณ และเงินอื่นๆ ของสำนักงาน

(4) รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเสนอต่อคณะกรรมการ

(5) ศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดหรือปรับปรุงระบบงานคลังของสำนักงาน

(6) การบริหารงานพัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่และยานพาหนะ

(7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

3) สำนักนโยบายและแผน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) เสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการและสำนักงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายและภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(2) จัดทำหรือปรับปรุงแผนแม่บทแผนงาน โครงการ แผนปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงาน รวมทั้งประสานแผนของส่วนงานต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะกรรมการ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

(3) ศึกษาวิเคราะห์และประสานงานการดำเนินงานกับส่วนงานต่างๆ เพื่อจัดทำ คำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสำนักงานและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปีของสำนักงานให้กับส่วนงานต่างๆ

(4) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และข้อสังเกตของคณะกรรมการเพื่อเสนอ ต่อรัฐสภา

(5) เป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการบริหารของสำนักงาน และการใช้เทคโนโลยีมา ช่วยในการปฏิบัติงาน

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

4) สำนักพัฒนาบุคลากร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) วางระบบพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากร

(2) ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาพนักงานของสำนักงานและ บุคลากรการเลือกตั้ง

(3) กำหนดและพัฒนาหลักสูตรในการฝึกอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ

(4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจัย

ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจัย มีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนและ วินิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ให้จัดแบ่งส่วนงานของด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจัย เป็น 5 สำนัก ดังนี้

1) สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจัย 1 รับผิดชอบปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี

2) สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 2 รับผิดชอบปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี ลพบุรี สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

3) สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 3 รับผิดชอบปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง พัทลุง สงขลา ปัตตานี สตูล ยะลา และนราธิวาส

4) สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 4 รับผิดชอบปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย สกลนคร และ นครพนม

5) สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 5 รับผิดชอบปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัด นครสวรรค์ กำแพงเพชร ตาก ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร และเพชรบูรณ์

สำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย 1-5 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ และวินิจฉัยเพื่อเสนอแนะรูปแบบ ระบบ ระเบียบ และวิธีการในการสืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยต่อคณะกรรมการ

2) สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และเสนอแนะแนวทางการวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

3) วางระบบข้อมูลสารสนเทศงานด้านสืบสวนและวินิจฉัย

4) ประสานการปฏิบัติงานการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยกับบุคคลคณะบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ให้คำปรึกษา แนะนำ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และสนับสนุนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยแก่บุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6) ร่วมปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานกับส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง

ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาและ

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ให้จัดแบ่งส่วนงานของด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง เป็น 3 สำนัก คือ

1) สำนักบริหารการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ประสานงานเพื่อดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(2) เสนอแนะความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการเลือกตั้ง ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ รวมทั้งกำกับดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(3) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นเพื่อดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง

(4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

2) สำนักสนับสนุนการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนงาน โครงการแผนปฏิบัติงานการจัดทำคำของบประมาณรายจ่าย รวมทั้งการประสานงานด้านแผน การติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเลือกตั้ง

(2) พิจารณากำหนดประมาณการค่าใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณรวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

(3) งานสรรหาบุคลากรการเลือกตั้ง

(4) งานสารสนเทศด้านการจัดการเลือกตั้ง

(5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

3) สำนักวิจัยและพัฒนาการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และประเมินผลการเลือกตั้ง

(2) ศึกษาปัญหาและบทเรียนการเลือกตั้ง

(3) ศึกษา ปรับปรุง และพัฒนาระบบการจัดการเลือกตั้ง

(4) ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการเลือกตั้ง

(5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ

ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมือง การควบคุม ตรวจสอบ สนับสนุนการดำเนินงานของ พรรคการเมือง และปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ การบริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรค การเมือง และงานธุรการของ นายทะเบียนพรรคการเมือง

ให้จัดแบ่งส่วนงานของด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ เป็น 2 สำนัก คือ

1) สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) รับคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและพิจารณาเสนอความเห็น เกี่ยวกับการขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง
- (2) ควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และ การปฏิบัติงาน ให้ เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (3) ปฏิบัติงานในฐานะหน่วยงานธุรการและสนับสนุนการปฏิบัติ ให้แก่ นายทะเบียนพรรคการเมือง
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองและศึกษาวิเคราะห์วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ
- (5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการ นายทะเบียนพรรคการเมือง หรือสำนักงานมอบหมาย

2) สำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในระบบพรรคการเมืองตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (2) บริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามประกาศ ระเบียบข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
- (3) ติดตามประเมินตรวจสอบผลการใช้จ่ายเงินของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรค การเมือง และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษา การวินิจฉัยและพัฒนาระบบ การบริหาร กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
- (4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการ สำนักงาน หรือคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง มอบหมาย

ด้านกิจการการมีส่วนร่วม

ด้านกิจการการมีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่ให้การศึกษาริเรียนรู้การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองและการเลือกตั้งแก่ประชาชน รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชน คณะบุคคล องค์กร เอกชน และประชาคมจังหวัด มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางการเมืองและการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ให้จัดแบ่งส่วนงานของด้านกิจการการมีส่วนร่วม เป็น 2 สำนัก คือ

1) สำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อจัดทำแผนแม่บท แผนงาน โครงการเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้งในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(3) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่นรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์กรเอกชนในการให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ดำเนินการจัดทำหลักสูตร คู่มือ ตลอดจนการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะแก่บุคคล คณะบุคคล และประชาชน ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้ง

(5) ดำเนินการร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

2) สำนักรณรงค์และเผยแพร่ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง

(2) เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง

(3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

ส่วนงานที่ไม่สังกัดด้านกิจการ

ส่วนงานที่ไม่สังกัดด้านกิจการใด ประกอบด้วย

1) สำนักกฎหมายและคดี มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายในความรับผิดชอบของคณะกรรมการ นายทะเบียนพรรคการเมือง และสำนักงาน

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา ความรับผิดชอบในทางแพ่งของ พนักงานและหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน

(3) งานคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการนายทะเบียน พรรคการเมือง และสำนักงาน

(4) เป็นศูนย์เอกสารข้อมูลทางวิชาการ หรือสื่ออื่นๆ ในส่วนของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

(5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

2) สำนักงานประชุม มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ

(2) จัดทำรายงานการประชุม

(3) ติดตามตรวจสอบและประเมินผลความคืบหน้าในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

(4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

3) สำนักประชาสัมพันธ์ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) งานศึกษาวิเคราะห์วางแผน กำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนและภาพลักษณ์ขององค์กร

(2) งานประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

(3) งานประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีงามของคณะกรรมการและสำนักงาน

(4) งานผลิตสื่อ เช่น บทความ สารคดี สปอต ประชาสัมพันธ์ และงานการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของคณะกรรมการและสำนักงาน

(5) ศึกษาวิเคราะห์ข่าว สรุปรวบรวมข่าว ผลิตข่าว การแถลงข่าวชี้แจงทำความเข้าใจต่อประชาชน การแถลงผลงานเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับงาน โสตทัศนูปกรณ์ การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ ของสำนักงาน

(7) เป็นศูนย์ให้บริการค้นหาและแสดงข้อมูลข่าวสารของสำนักงานทาง โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต

(8) ปฏิบัติงานร่วม หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

4) ผู้ชำนาญการ มีหน้าที่ ดังนี้

(1) งานวิเคราะห์นโยบายและแผน

ก. ศึกษาปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่ของ หน่วยงานให้สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงาน

ข. ศึกษาปรับปรุงการกำหนดอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งของ พนักงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานทั่วไป

ค. ศึกษาปรับปรุงระบบงาน กระบวนการ และขั้นตอนการสั่งการให้เป็นไป อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

ง. ศึกษาปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ ตามระบบคุณธรรม

จ. เสนอแนะแนวทางการกำหนดควัสัยทัศน์ กลยุทธ์เพื่อรองรับภารกิจแก่ คณะกรรมการ

ฉ. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(2) งานบริหารการเลือกตั้ง

ก. ตรวจสอบแนะนำเทคนิคเฉพาะด้านในการเลือกตั้ง ทั้งการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ข. ให้คำปรึกษาการจัดทำข้อมูลและทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ค. ให้ข้อเสนอแนะการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณในการเลือกตั้งตลอดจน ศึกษาวิเคราะห์หวั้จจัยการเลือกตั้งทุกระดับ

ง. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(3) งานสืบสวนสอบสวน

ก. ตรวจสอบวิเคราะห์สำนวนเรื่องร้องเรียนและคัดค้านการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นและออกเสียง ประชามติ

ข. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนในด้านต่างๆ

ค. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(4) งานวินิจฉัย

ก. ตรวจสอบวิเคราะห์สำนวนเรื่องร้องเรียนและคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นและออกเสียงประชามติ

ข. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการวินิจฉัยในด้านต่างๆ

ค. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นเกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(5) งานบริหารงานพรรคการเมือง

ก. ตรวจสอบระบบบัญชี การเงินและทรัพย์สินของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

ข. ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการควบคุม กำกับดูแลกิจการของพรรคการเมือง การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง

ค. งานกรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง

ง. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นเกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(6) งานการมีส่วนร่วม

ก. พิจารณาให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการตรวจสอบการเลือกตั้งของเอกชน

ข. ให้คำปรึกษาแนะนำในการส่งเสริมให้ประชาชนบุคคล องค์กรเอกชน และประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

ค. ศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดกระบวนการประชาชนในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

ง. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นเกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

(7) งานรณรงค์และเผยแพร่

ก. ศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการจัดทำกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นมุข

ข. ให้คำปรึกษาในการสร้างสรรค์ แนะนำสื่อ เทคโนโลยี ให้ตรงประเด็น และกลุ่มเป้าหมาย

ค. จัดทำข้อกำหนดขอบเขตงานผลิตสื่อเผยแพร่ รวมทั้งช่องทางการเผยแพร่

จ. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นเกี่ยวข้อง หรือตามที่คณะกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

5) สำนักเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) งานด้านเลขานุการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการรวมทั้งที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

(2) เสนอแนะความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายการประสานนโยบาย การติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย

(3) ศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และวิเคราะห์สถานการณ์ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องรื้อหรือเรื่องร้องเรียน

(5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นเกี่ยวข้อง หรือตามที่ประธานกรรมการหรือกรรมการมอบหมาย

6) สำนักผู้ตรวจการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ตรวจสอบการปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด รวมทั้งการตรวจแนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานเพื่อเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง รวมทั้งการรับฟังข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

(2) เสนอแนะความเห็นต่อคณะกรรมการและสำนักงานเพื่อกำหนดหรือปรับปรุงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(3) ปฏิบัติงานร่วมกับสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ประธานกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

7) สำนักผู้ตรวจสอบภายใน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลตัวเลขต่างๆ ตามปริมาณมากน้อยตามจำเป็นและเหมาะสม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน และความสำคัญของเรื่องที่ตรวจสอบ

(2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณการบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานอื่นให้เป็นเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการ รวมทั้งการตรวจสอบการดูแลรักษาทรัพย์สินและการใช้ทรัพยากรทุกประเภทให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และประหยัด

(3) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เสนอแนะ ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการหรือมาตรการในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคต่างๆ

(4) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ

(5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ประธานกรรมการหรือสำนักงานมอบหมาย

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ในแต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีจำนวน 5 คน ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีวาระ 4 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ตามมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) อำนวยการการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น
- 2) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 3) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ
- 4) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติหรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดไว้
- 5) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

การจัดแบ่งส่วนงานในส่วนภูมิภาค ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) งานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

2) งานที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด งานที่คณะกรรมการและสำนักงานมอบหมาย รวมทั้งงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมาย

3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่คณะกรรมการและสำนักงานมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แบ่งส่วนงานเป็น 5 งาน ดังนี้

1) งานอำนาจการ มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผน โครงการ แผนปฏิบัติงาน การจัดทำคำของบประมาณรายจ่าย รวมทั้งการประสานงานด้านแผน การติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(2) ประสานงานกับส่วนงาน ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการรวบรวมข้อมูล สถิติ ตัวเลข และจัดทำระบบข้อมูลสนเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและการเผยแพร่

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณและงานธุรการทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(5) ตรวจสอบเอกสารเพื่อเบิกจ่ายเงิน บันทึกร บัญชี และรายงานบัญชีแยกประเภท

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการมาปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างของจังหวัด ตลอดจนข้อมูลด้านบุคคลเบื้องต้น

(7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งงานที่มีได้อยู่ในความรับผิดชอบของ กลุ่มงานอื่น โดยเฉพาะ

2) งานจัดการเลือกตั้ง มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ประสานงานและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การออกเสียงประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ การเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

(2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

3) งานพรรคการเมือง มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ประสานและดำเนินการสนับสนุนกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองในเขตพื้นที่

(2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4) งานการมีส่วนร่วม มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ประสานและดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

(2) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการรับรององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

(3) การรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

5) งานสืบสวนสอบสวน มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในพื้นที่ตามที่คณะกรรมการและสำนักงานมอบหมาย

(2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ระบบเลือกตั้งท้องถิ่นเปรียบเทียบ

2.1 การเลือกตั้งท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม

การเลือกตั้งท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา มีกฎหมายเป็นของตนเองหรือบางท้องถิ่นได้นำกฎหมายเลือกตั้งของท้องถิ่นอื่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่รักษาการโดยผู้มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นเก่า ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่เป็นผลผลิตของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีเจตนารมณ์ต้องการจัดการเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการทุจริตทุกรูปแบบ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบที่ต่างมีกฎหมายเลือกตั้งเป็นของตนเอง มาเป็นให้ทุกท้องถิ่นใช้กฎหมายเลือกตั้ง

ท้องถิ่นฉบับเดียวกัน ซึ่งมีเจตนารมณ์ต้องการให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยนำกระบวนการจัดการเลือกตั้งออกจากกระทรวงมหาดไทย ให้ไปอยู่ในอำนาจการควบคุมกำกับของ กกต. ที่เป็นองค์กรอิสระ มีความเป็นกลาง ซึ่ง กกต. ได้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) ขึ้นมาในทุกจังหวัดเพื่อช่วย กกต. และมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผอ.กกต.ท้องถิ่น) ซึ่งได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร ปลัดเมืองพัทยา เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นใหม่ยังเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต เทศบาล มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง และเปลี่ยนที่มาของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากวิธีการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้านมาเป็นการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบ จึงได้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและวิธีการหาเสียงมาใช้ ซึ่งแต่เดิมมีเพียง กทม. แห่งเดียวเท่านั้นที่มีบทบัญญัติเหล่านี้

หัวใจสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ คือ การเลือกตั้งที่เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม มาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การเลือกตั้งสุจริตและยุติธรรม คือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ และสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือเรียกโดยทั่วไปว่าเป็นการให้ใบเหลืองและใบแดง ในส่วนของการคัดค้านการเลือกตั้ง เดิมการยื่นคำร้องคัดค้านจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นในกรณีของ อบจ. เทศบาล อบต. และเมืองพัทยา ส่วนการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งในกรณีของ กทม. การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่เปลี่ยนให้มายื่นคำร้องคัดค้านต่อ กกต. ซึ่งจะใช้วิธีพิจารณาในระบบไต่สวนโดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำต่อ กกต. และจะวินิจฉัยเป็นองค์คณะ (สถาพร สันติบุตร 2546 : 43)

2.2 สารสำคัญของกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

2.2.1 การบังคับใช้ (มาตรา 2)

จะใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

2.2.2 การออกเสียงเลือกตั้ง (มาตรา 6)

ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้ง

2.2.3 การแบ่งเขตเลือกตั้ง (มาตรา 13)

ให้แบ่งเขตเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ดังนี้

- 1) การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ถือเขตเป็นเขตเลือกตั้ง
- 2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวน ส.อบจ. ที่จะพึงมีในอำเภอนั้น
- 3) การเลือกตั้ง เทศบาล (ส.ท.)
 - (1) เทศบาลตำบล (ตต.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสองเขตเลือกตั้ง
 - (2) เทศบาลเมือง (ทม.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสามเขตเลือกตั้ง
 - (3) เทศบาลนคร (ทน.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสี่เขตเลือกตั้ง
- 4) การเลือกตั้งเมืองพัทยาให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสี่เขตเลือกตั้ง
- 5) การเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง
- 6) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นรูปแบบอื่น ให้ถือเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

2.2.4 ระยะเวลาในการจัดให้มีการเลือกตั้ง (มาตรา 7)

- 1) ภายใน 45 วันนับแต่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครบวาระ
- 2) ภายใน 60 วัน (กรณีอื่นนอกจากครบวาระ)
- 3) กรณีจำเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจขยายหรือย่นระยะเวลาได้

2.2.5 การจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 9)

เปลี่ยนแปลงผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขตเทศบาลฯ มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และเปลี่ยนแปลงที่มาของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเปลี่ยนจากการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้านมาเป็นจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแยกเป็นรายจังหวัด ไว้เป็นประจำ (ตามมาตรา 9)

2.2.6 ผู้จัดการการเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้ง ดังนี้

- 1) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแต่งตั้งจากหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น

2) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งและกรรมการอื่นอีกจำนวนไม่น้อยกว่า สี่คนแต่ไม่เกินหกคน โดยการสรรหาและแต่งตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ทั้งนี้ โดยให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประกาศและจัดให้มีการเลือกตั้งในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

กำหนดวันเลือกตั้ง

วันรับสมัคร

กำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง

แต่งตั้ง/อบรมเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ตรวจสอบ/เพิ่มชื่อ/ถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ดำเนินการเกี่ยวกับการลงคะแนน การนับคะแนน และประกาศผลการเลือกตั้ง

จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจแต่งตั้ง คณะบุคคลหรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.2.7 ค่าใช้จ่ายในการจัดการเลือกตั้ง (มาตรา 10)

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ยกเว้นค่าใช้จ่ายส่วน ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

2) กรณีท้องถิ่นใดมีงบประมาณไม่เพียงพอ ให้ขอเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

2.2.8 การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง (มาตรา 17, 18)

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหน่วย เลือกตั้งและที่เลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน (ม. 17)

หน่วยเลือกตั้งถือเกณฑ์ผู้มีสิทธิ 800 คน เป็นประมาณ หมู่บ้านเล็ก 2 หมู่บ้าน รวมเป็นหน่วยเลือกตั้งเดียวกันได้

2.2.9 เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง (มาตรา 23)

1) ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง 1 คน

2) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง 7 คน

3) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่หน่วยเลือกตั้งอย่างน้อย 2 คน

ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ จัดให้เจ้าหน้าที่ รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง ตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้องขอ (มาตรา 26)

2.2.10 การดำเนินการเกี่ยวกับผู้กระทำผิด (มาตรา 27)

- 1) ผู้ใดพบผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง
- 2) ถ้าผู้พบเห็นเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง ให้ดำเนินการกล่าวโทษหรือดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
- 3) กรณีในวันเลือกตั้งหากมีผู้แจ้งโดยมีพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือหรือพบการกระทำผิดและผู้กระทำปรากฏตัวอยู่ในบริเวณที่เลือกตั้งให้ถือว่าเป็นกรณีพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำผิดส่งพนักงานสอบสวนได้ทันที

2.2.11 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 33)

- 1) มีสัญชาติไทย ถ้าแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2) อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง
- 3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี
- 4) คุณสมบัติอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

2.2.12 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุ ต้องเสียสิทธิ 6 ประการ (มาตรา 37)

- 1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- 2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- 3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- 4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- 5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น
- 6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2.2.13 มาตรการป้องกันการย้ายบุคคลเข้าทะเบียนบ้านโดยมิชอบ (มาตรา 43)

1) การย้ายบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปซึ่งไม่มีชื่อสกุลเดียวกับเจ้าบ้านเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ย้ายเข้าทะเบียนบ้าน

2) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน โดยบุคคลนั้นมีได้อยู่อาศัยจริง

3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้าน

2.2.14 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

1) คุณสมบัติ (มาตรา 44)

สัญชาติไทยโดยการเกิด

อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครติดต่อกันสามปีที่สมัครรับเลือกตั้ง

2) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3) ลักษณะต้องห้าม 17 ประการ (มาตรา 44)

4) ผู้สมัครเมื่อสมัครแล้วถอนการสมัครไม่ได้ (มาตรา 48)

2.2.15 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัคร (มาตรา 54, 55, 56)

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัคร

2) ภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้สมัครต้องยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

3) ภายใน 180 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับแจ้งหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้สมัครใดใช้จ่ายเกินจำนวนเงินที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำการสอบข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่าเกินจำนวนเงินที่กำหนดให้แจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี และเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งผู้ได้รับเลือกตั้งผู้นั้นและจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่แทนตำแหน่งที่ว่าง

2.2.16 การโฆษณาหาเสียง (มาตรา 57)

1) ห้ามมิให้กระทำการโฆษณาหาเสียงด้วยวิธีการจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยวิธีการจัดทำให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จัคมหรศพ เลี้ยง หรือหลอกลวง บังคับขู่เข็ญ ใสร้ายให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผู้สมัคร

สำหรับการเลือกตั้งกรณีครบวาระ ห้ามมิให้กระทำภายในหกสิบวันก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง (กรณีครบวาระ)

- 2) การประกาศนโยบายหรือการดำเนินการตามแนวทางแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยวิธีการใช้จ่ายงบประมาณท้องถิ่นมิให้ถือว่าเป็นการเสนอสัญญาหรือผลประโยชน์แต่อย่างใด
- 3) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศแนะนำวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียง

2.2.17 การลงคะแนนเลือกตั้ง (มาตรา 65-86)

วิธีการทำนองเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เช่น การลงคะแนนโดยใช้เครื่องหมายกากบาทและเปิดลงคะแนนเลือกตั้ง ตั้งแต่เวลา 08.00-15.00 น. เว้นแต่กรณีการไปแสดงตัวใช้สิทธิแล้ว แต่ยังไม่ได้รับบัตรเลือกตั้งก็สามารถรับบัตรเลือกตั้งไปลงคะแนนได้

2.2.18 การนับคะแนน (มาตรา 87)

ให้นับคะแนนสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกหน่วยเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้งรวม ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว เว้นการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยตรงจากประชาชนให้กำหนดสถานที่นับคะแนน ดังนี้

- 1) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทุกหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในเขตท้องที่เดียวกัน ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนแห่งเดียวภายในเขตท้องที่นั้น
 - 2) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนแห่งเดียวภายในอำเภอนั้น
 - 3) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวภายในเขตเทศบาลนั้น
 - 4) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวภายในเขตเมืองพัทยา
 - 5) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น
- การรวมนับคะแนนเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเขตท้องที่ เขตอำเภอ หรือเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ถ้าเขตดังกล่าวมีจำนวนราษฎรเกินกว่าหนึ่งแสนคนหรือมีความจำเป็นตามลักษณะพื้นที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดสถานที่นับคะแนนเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งแห่งตามความเหมาะสมและจำเป็นก็ได้

ให้เริ่มนับคะแนนเมื่อได้ส่งหีบบัตรเลือกตั้งจากทุกหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมายังสถานที่นับคะแนนครบถ้วนแล้ว

เมื่อนับคะแนนเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการนับคะแนนแสดงผลการนับคะแนน โดยเปิดเผย ณ สถานที่นับคะแนนนั้น

2.2.19 การประกาศผลการเลือกตั้ง

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า การเลือกตั้งและการนับคะแนนเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง

2) กรณีที่มีการร้องเรียน ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รายงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ เว้นแต่การทุจริตนั้นไม่เกี่ยวกับผู้ได้รับเลือกตั้ง หรือมิได้เป็นเหตุสำคัญทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง (มาตรา 95 และมาตรา 96)

2.2.20 การสั่งเลือกตั้งใหม่ภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้ง

1) หากมีหลักฐานปรากฏภายหลังว่าผู้ใด ได้รับเลือกตั้ง โดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งเลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ได้ ภายในกำหนด 1 ปี (มาตรา 97)

2) กรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้ผู้สมัครรับผิดชอบค่าใช้จ่ายการการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ (มาตรา 99)

2.2.21 มาตรการป้องกันการสมยอมการเลือกตั้ง

กรณีมีผู้สมัครผู้บริหารท้องถิ่นเท่ากับจำนวนผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นมีจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับสมาชิกสภาท้องถิ่นที่พึงมีในเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 100)

2.2.22 การคัดค้านการเลือกตั้ง (มาตรา 102-104)

1) เมื่อประกาศผลแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคนหรือผู้สมัครหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศผล

2) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่กรณีจำเป็นอาจขยายเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ๆ ละไม่เกิน 30 วัน

2.2.23 การควบคุมการเลือกตั้ง (มาตรา 105-108)

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 105)

2) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐดำเนินการควบคุมแทนได้ (มาตรา 106)

3) กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมการเลือกตั้งเห็นว่าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทำการไปในทางที่อาจเกิดความเสียหายแก่การจัดการเลือกตั้ง หรือกระทำโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้รายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อส่งระงับการกระทำนั้นและหรือแต่งตั้งบุคคลอื่นไปปฏิบัติหน้าที่แทน พร้อมทั้งลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดด้วย (มาตรา 107-108)

2.2.24 บทกำหนดโทษ (ที่สำคัญ)

1) ห้ามผู้มีสิทธิเลือกตั้งเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินเพื่อลงคะแนน หรือควั่นไม้ลงคะแนน หากฝ่าฝืนจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวได้แจ้งถึงการกระทำดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ต้องรับโทษ (มาตรา 128)

2) ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ยุติหรือระงับการกระทำใดๆ อันเป็นการก่อกวนแก่งัดผู้สมัครใดตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา 111)

3) ผู้ใดจ่าย แจก หรือให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจให้หรือมิให้ไปลงคะแนน ต้องระวางโทษ ทั้งจำทั้งปรับและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสิบปี (มาตรา 130)

4) ผู้ใดเรียกรับหรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อลงคะแนนเลือกตั้งหรือควั่นการลงคะแนนแก่ผู้สมัครใด ต้องระวางโทษทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะ ได้แจ้งถึงการกระทำดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายก่อนหรือในวันเลือกตั้ง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ (มาตรา 128)

5) ผู้ใดก่อกวนแก่งัด ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว ทำให้ผู้อื่นเสียสิทธิหรือไม่สามารถไปสมัครได้ ต้องระวางโทษตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งห้าปี (มาตรา 109)

6) สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดได้รับเลือกจากสมาชิกด้วยกันเองเป็นผู้บริหารท้องถิ่น โดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม (ทุจริต) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสิบปี (มาตรา 133)

7) ผู้ใดกระทำหรือก่อให้เกิดผู้กระทำโดยการให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อจูงใจสมาชิกสภาท้องถิ่นลงคะแนนหรือควั่นการลงคะแนนเลือกตั้งผู้บริหาร

ท้องถิ่นหรือกลั่นแกล้งมิให้สมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสิบปี (มาตรา 134)

2.2.25 การเลือกตั้งใหม่ การสั่งนับคะแนนใหม่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

มาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การเลือกตั้งมีความสุจริตและเที่ยงธรรม คือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งให้มีการนับคะแนนใหม่และเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้อำนาจแก่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับใหม่ ได้กล่าวถึงอำนาจของ กกต. ในการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ และเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งไว้หลายกรณีด้วยกัน คือ กรณีตามมาตรา 36 วรรคสอง มาตรา 56 มาตรา 94 มาตรา 95 วรรคสอง มาตรา 96 วรรคท้าย มาตรา 97 มาตรา 100 และกรณีตามมาตรา 102 มาตรา 103 กล่าวโดยสรุป ดังนี้ (จรรยา ศรีสุขใส 2547)

1. กรณีที่ผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง)

กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 94 ของกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับใหม่ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 94 ในกรณีที่ผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ ถ้ายังไม่ตรงกันอีกให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาว่าจะสมควรมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่

กรณีตามมาตรา 94 เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาว่าสมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่ การสั่งให้เลือกตั้งใหม่ในกรณีนี้เป็นการสั่งให้ลงคะแนนใหม่ของทุกหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นและเป็นการสั่งก่อนที่จะประกาศผลการเลือกตั้ง

2. กรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับผลการนับคะแนนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง)

กรณีนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 95 ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าได้มีการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้ง หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าว ให้มีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่การทุจริตหรือความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าวหรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง”

กรณีตามมาตรา 95 วรรคสอง เป็นกรณีที่เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งได้รับรายงานผลการนับคะแนนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วเห็นว่ามีมีการทุจริตในการเลือกตั้งหรือมีหลักฐานเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้รายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่การจะสั่งเลือกตั้งใหม่ตามมาตรานี้ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าการทุจริตหรือความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมหรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 (ข้อเสีย จักเลี้ยง) เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นจะได้รับเลือกตั้ง การสั่งให้เลือกตั้งใหม่ตามมาตรานี้เป็นการสั่งก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศผลการเลือกตั้ง และถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุที่ต้องสั่งให้มีการเลือกตั้งเกี่ยวข้องกับผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งเนื่องจากเป็นผู้กระทำ ก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน เห็นเป็นใจ หรือรู้ว่ามีมีการกระทำแล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครที่จะได้รับเลือกตั้งนั้นได้ ซึ่งจะมีผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นผู้สมัครในการเลือกตั้งครั้งใหม่

3. กรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัคร (ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง)

กรณีนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 96 วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 96 ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัคร ผู้ใดก่อก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือเห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว หรือรู้ว่ามีมีการกระทำดังกล่าวแล้ว ไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงาน

ผลการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นทุกรายเป็นเวลาหนึ่งปี โดยให้มีผลนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

“ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยดำเนินการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และให้คณะอนุกรรมการได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของผู้ใด ถ้าเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดจะได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้สมัครนั้นระงับหรือดำเนินการใดเพื่อแก้ไขความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมนั้นภายในเวลาที่กำหนดในกรณีที่ผู้สมัครผู้นั้นไม่ดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานว่าผู้สมัครผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำนั้น

กรณีนี้เป็นกรณีที่เรียกกันทั่วไปว่า การให้ “ใบแดง” ซึ่งเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครฯ ที่กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 57 และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนในเบื้องต้นแล้วมีความเห็นว่า

- 1) มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545
- 2) มีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการตาม 1) หรือ
- 3) รู้ว่ามีการกระทำการตาม 1) แล้วผู้สมัครผู้ใดไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น

ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 แล้วให้คณะอนุกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานผลการสืบสวนสอบสวนนั้นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นทุกรายเป็นเวลา 1 ปี โดยให้มีผลนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง ถ้าหาก

เป็นกรณีภายหลังวันลงคะแนนและผู้สมัครที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งที่ได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้เสนอสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา 96 วรรคหก ด้วย

ถ้าการฝ่าฝืนตาม 1) ถึง 3) โดยผู้สมัครมิได้เป็นผู้กระทำ ก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำ หรือรู้ว่ามีกระทำการดังกล่าวแล้วไม่ดำเนินการ เพื่อระงับการกระทำนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาเสนอที่จะไม่ประกาศ ผลการเลือกตั้ง และขอให้มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือไม่ต่อไป

หลักการที่สำคัญของกรณีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือการให้ใบแดงนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครฯ ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 57 และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยเป็นผู้กระทำเองในฐานะตัวการหรือผู้สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำให้โดยบุคคลผู้กระทำความผิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับ ผู้สมัครในลักษณะที่ใกล้ชิด เช่น เป็นญาติที่ใกล้ชิด คือ บิดา มารดา ภรรยา สามี บุตร ธิดา หรือบุคคล อื่นกระทำการให้ และผู้สมัครผู้นั้นอยู่ในเหตุการณ์ที่มีลักษณะว่ารู้เห็นเป็นใจ คณะกรรมการการ เลือกตั้งก็จะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครฯ นั้น และดำเนินคดีอาญากับผู้สมัครฯ ผู้นั้น รวมทั้งบุคคลอื่นผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครฯ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 145 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 10 (6) ของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ประกอบมาตรา 118 ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

2) ให้ผู้สมัครฯ ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการ จัดการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายดังกล่าว

3) ให้ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้สมัครฯ ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามฐาน ความผิด เช่น มาตรา 57 ประกอบมาตรา 118 และอื่นๆ เป็นต้น

4) กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลอื่นคือผู้ใดซึ่งไม่ใช่ผู้สมัครฯ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีอาญาตามฐานความผิดที่พบด้วย

5) กรณีที่ผู้สมัครฯ ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้มิได้มีคะแนนสูงสุดใน เกณฑ์ที่จะประกาศผลการเลือกตั้ง หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “สอบตก” ผู้สมัครฯ ผู้นั้นก็จะถูกเพิกถอน สิทธิเลือกตั้ง ถูกดำเนินคดีอาญา แต่ไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหาย ตามมาตรา 99

6) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งที่มีผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เท่ากับจำนวนผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิฯ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 145 (4) ของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบมาตรา 10 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

7) ให้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ยื่นหรือขยายระยะเวลาหรืองดเว้นการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งที่มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้งนี้ไม่ต้องเปิดรับสมัครฯ ผู้สมัครฯ ใหม่ โดยให้ผู้สมัครฯ ที่ยังคงเหลืออยู่หลังจากการเพิกถอนสิทธิฯ เป็นผู้สมัครฯ

กรณีตามมาตรา 96 วรรคท้ายนี้ เป็นกรณีที่ก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ หรือมีพฤติการณ์ก่อให้เกิดข้อสงสัย สนับสนุน เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำการหรือรู้ว่าการกระทำดังกล่าว ไม่ดำเนินการระงับการกระทำนั้น ถ้าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครนั้นเป็นเวลาหนึ่งปีได้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งก่อนการลงคะแนนผู้สมัครนั้นก็จะได้เป็นผู้สมัครในการเลือกตั้งครั้งนั้น แต่ถ้าสั่งภายหลังจาก วันลงคะแนนแล้วและผู้สมัครนั้นมิฉะนั้นอยู่ในลำดับที่จะได้รับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และการเลือกตั้งครั้งใหม่ผู้สมัครที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็จะถูกตัดสิทธิจากการเป็นผู้สมัคร

4. กรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครภายหลังที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว

กรณีนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 97 ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 97 “เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีหรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

ให้นำความในมาตรา 96 มาใช้บังคับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ โดยอนุโลม”

ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีผู้ร้องคัดค้านผลการเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลแล้วว่ามีได้เป็นโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยหากปรากฏมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งว่า

- 1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง
- 2) การเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือ
- 3) ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่าฝืนมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2542 ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ดำเนินการเสนอขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้ที่มีกำหนดเวลาหนึ่งปีหรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ หรือนับคะแนนใหม่ตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่กรณีตาม 1) ถึง 3) มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

การฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อันเป็นเหตุให้มีการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ ส่วนใหญ่ ได้แก่ มาตรา 57 และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง วิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ใด พ.ศ. 2546

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ถือได้ว่ามีจำนวนน้อยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ เริ่มมีการจัดการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 ดังนั้น จึงขอนำงานวิจัยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาเป็นตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

รายงานผลการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งที่น่าสนใจ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2539) ดังนี้

1. ความรู้ของประชาชนที่เกี่ยวกับข่าวสารการเลือกตั้ง แหล่งข่าวที่ทำให้ประชาชนทราบว่ามีการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 มากที่สุด คือ โทรทัศน์ ขณะที่แหล่งข่าวที่ทำให้ประชาชนทราบว่ามิใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด คือ ใบปลิว โปสเตอร์และแผ่นโฆษณา โดยทั่วไปประชาชนได้รับทราบว่าใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในช่วงเวลาหลังวันรับสมัครเลือกตั้ง นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่เคยฟังการปราศรัยหาเสียงจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในประเด็นต่าง ๆ มากที่สุดคือนโยบายของพรรค และผู้สมัครรวมทั้งคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้สมัคร ส่วนลักษณะการหาเสียงที่ไม่เหมาะสมที่ประชาชนพบเห็นมากที่สุด คือ โจมตีฝ่ายตรงข้าม

2. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เหตุผลที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ เพื่อรักษาสีหน้าของตนตามระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด ส่วนเหตุผลที่ไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคือ เบื่อหน่ายพฤติกรรมของนักการเมืองที่ผ่านมามากที่สุด ส่วนช่วงเวลาที่ประชาชนตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ ก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้งมากกว่า 3 วัน อย่างไรก็ตาม ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยวิจารณญาณของตนเอง และผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ คำมั่นถึงพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3. พฤติกรรมการซื้อขายเสียง และปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อขายเสียง พฤติกรรมการซื้อขายเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเสียงให้ พบว่ายังมีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลายอย่างแต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การแจกเงินยังเป็นวิธีที่นำมาใช้มากที่สุด ส่วนบุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการหาคะแนนเสียงมากที่สุด คือ ตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวหน้าคะแนน) สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขายเสียงมากที่สุด คือ ผู้สมัครต่าง ๆ เห็นว่าจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเองชนะ แต่ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่ซื้อเสียงกับผู้สมัครที่ไม่ซื้อเสียงนั้น ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่จะเลือกตั้งผู้สมัครที่ไม่ซื้อเสียง และเมื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพบเห็นการซื้อขายเสียง จะแจ้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น องค์การกลางฯ มากที่สุด

4. แนวความคิดที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปประกอบอาชีพ/ศึกษา ในต่างท้องที่ที่สามารถลงคะแนนเสียง ณ หน่วยเลือกตั้งอื่นได้นั้น ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับคะแนนเสียง ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งเดิม และไม่เห็นด้วยกับการนำหีบบัตรไปนับคะแนนเสียงที่อำเภอหรือจังหวัด

5. ผลการสังเกตการณ์เลือกตั้งระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่าการใช้สื่อประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ สื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุด คือ การประชุมชี้แจง ส่วนวิธีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้มากที่สุดทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ คือการใช้รถโฆษณา และพฤติกรรมการซื้อขายเสียง ที่พบมากทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ คือการแจกเงิน

6. ความคิดเห็นของผู้บริหารการเลือกตั้งในระดับจังหวัด/กทม. อำเภอ/เขต สรุปได้ดังนี้

6.1 วิธีการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การประชุมชี้แจง การใช้สื่อต่าง ๆ การใช้มวลชนการรณรงค์โดยสถานศึกษา และใช้มาตรการเสริม เช่น การให้รางวัลแก่อำเภอที่ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งตามเป้าหมายที่จังหวัดตั้งไว้ เป็นต้น

6.2 ปัญหาในการดำเนินการเลือกตั้ง

1) ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณค่าวัสดุ ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ที่ตั้งไว้ต่ำกว่าความเป็นจริง และไม่สอดคล้องกับราคาในท้องถิ่น งบประมาณที่อำเภอได้รับจัดสรรน้อยไม่เพียงพอในการบริหารงานเลือกตั้ง

2) ปัญหาการประชาสัมพันธ์ คืองบประมาณในการประชาสัมพันธ์มีน้อยและระยะเวลาการเลือกตั้งกระชั้นชิด และสื่อการประชาสัมพันธ์ของส่วนกลาง เช่น โปสเตอร์ เทปที่จัดส่งให้จังหวัด/อำเภอ ค่อนข้างล่าช้า

4) ปัญหาการซื้อขายเสียง มีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีการใช้เล่ห์เหลี่ยมและวิธีการที่แยบยลในการซื้อขายเสียง เช่น การแจกสิ่งของโดยผ่านทางร้านค้า มีการพนันขันต่อเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น

5) ปัญหาการรักษาความสงบเรียบร้อย ได้แก่ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอจึงต้องขอรับการสนับสนุนจากนอกพื้นที่ ปัญหาการประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานนอกพื้นที่ที่เข้าไปปฏิบัติงานเพราะเจ้าหน้าที่เหล่านั้นไม่แจ้งให้ทราบ ทำให้เกิดการเข้าใจผิดกันได้ และอุปกรณ์การสื่อสารยังไม่เพียงพอ

6) ปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง การแจ้งย้ายเข้า-ออก และการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน

6.3 แนวความคิดในการนับคะแนนเสียง

1) การนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งเดิม ฝ่ายที่เห็นด้วยให้เหตุผลดังนี้ คือทำให้การนับคะแนนเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นสักขีพยาน ประชาชนสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้สะดวก ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น ก็สามารถแก้ไขได้เฉพาะหน่วยนั้น ๆ ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ให้เหตุผลดังนี้ คือ การซื้อขายเสียงกระทำได้ง่ายขึ้น ผู้นำท้องถิ่น หรือหัวหน้าคะแนน สามารถใช้อิทธิพลหรือชี้นำการลงคะแนนได้สะดวกขึ้น

2) การนับคะแนนเสียงที่อำเภอหรือจังหวัด ฝ่ายที่เห็นด้วย ให้เหตุผลดังนี้ ช่วยป้องกันการซื้อขายเสียงในตำบล หมู่บ้าน สามารถวางระบบการนับคะแนนได้ง่ายและรัดกุม ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับกรนับคะแนนเสียงที่อำเภอหรือจังหวัด ให้เหตุผลดังนี้ คือ ไม่มีหลักประกันว่าจะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการซื้อขายเสียงได้ อาจเกิดการทุจริตขึ้นได้ง่าย เช่น ในระหว่างการขนส่งหีบบัตร เป็นต้น ประชาชนไม่มีส่วนร่วม ซึ่งอาจส่งผลให้ประชาชนไม่สนใจในการเลือกตั้งได้ การนับคะแนนอาจผิดพลาดได้ง่าย และล่าช้าเสียเวลานานตอนการปฏิบัติมากขึ้น และต้องใช้บุคลากรมากขึ้น

6.4 ความคิดเห็นอื่น ๆ

1) การสั่งการและการตรวจติดตามของส่วนกลาง มีหนังสือสั่งการมากเกินไปและซ้ำซ้อน ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน การสั่งการยังไม่เป็นเอกภาพ และกระชั้นชิด ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่ทัน คณะตรวจติดตามงานมีหลายคณะหลายชุดเกินไป

2) ด้านผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชน คือปัญหาการซื้อขายเสียงยังคงมีอยู่ทั่วไป ผู้สมัครบางคนยังขาดคุณธรรมและความรับผิดชอบ เช่น การหาเสียง โจมตีบุคคลอื่น การทำร้ายหัวหน้าคะแนน หรือผู้สมัครคู่แข่ง และใช้กลโกงต่าง ๆ เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง

3) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คือ งบประมาณบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไม่มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่องในภาวะปกติทำให้เมื่อมีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานหนักและเกิดความผิดพลาดบกพร่อง รวมทั้งมีการเพิ่มชื่อ-ถอนชื่อ ในบัญชี จำนวนมาก

4) อื่น ๆ คือ เวทีปราศรัย หรือเวทีประชาธิปไตยที่ทางราชการจัดไว้ไม่ได้รับความสนใจจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่าที่ควร

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร (สาธิตี นลธิเจริญกุล 2535 : 73) ผลการวิจัยพบว่า

1) ความรู้ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง สำหรับปัจจัยทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทางการเมือง ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ที่ทำงาน ส่วนปัจจัยด้าน

พฤติกรรมกรรมการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทางการเมือง ได้แก่ การชมข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากโทรทัศน์ การพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองช่วงการเลือกตั้ง และการได้รับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อเฉพาะกิจ

2) ทักษะคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านความสำคัญของศักดิ์ศรี และความเสมอภาคของบุคคล 2) ด้านความเชื่อในหลักแห่งการใช้เหตุผล 3) ด้านความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย 4) ด้านการมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ที่ทำงาน สำหรับเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ที่ทำงานมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านความสำคัญของศักดิ์ศรีและความเสมอภาคของบุคคล ด้านความเชื่อในหลักแห่งการใช้เหตุผล และด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนเพศและรายได้ของผู้ที่ทำงานมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์

สำหรับปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร พบว่า การชมข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (โดยภาพรวม) และทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านที่ 1, 2 และ 3 ส่วนการได้รับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อเฉพาะกิจมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวม และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 4 ด้าน ส่วนการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลด้านความเชื่อในหลักแห่งการใช้เหตุผลเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

ปัจจัยประชากรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ การศึกษา และอาชีพ ส่วนปัจจัยประชากรที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ เพศและการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยประชากรที่มีอิทธิพลต่อการชักชวนคนไปเลือกตั้ง การชักชวนคนให้เลือกคนที่ตัวเองชอบและการไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งปราศรัยหาเสียง

สำหรับปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าการฟังข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากวิทยุ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งปราศรัยหาเสียง และการหาเสียงช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนการชมข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากโทรทัศน์ จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักชวนคนให้เลือกคนที่ตัวเองชอบ และการไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งปราศรัยหาเสียง นอกจากนี้ยังพบว่า การพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองช่วงการเลือกตั้ง มีอิทธิพล

ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน (การชักชวนคนไปเลือกตั้ง การชักชวนคนไปเลือกคนที่ตัวเองชอบ การไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งปราศรัยหาเสียง การไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง และ การทำหนังสือร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ จากการเลือกตั้ง) ยกเว้นการใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. ข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น

ผลการดำเนินงานของ กกต. ในการจัดเลือกตั้งท้องถิ่น

4.1 การจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น ในปี 2546 – 2547

4.1.1 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ กกต. จัดการเลือกตั้งในปี 2546 (4 มีนาคม – ธันวาคม 2546)

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน	1 แห่ง
2) เทศบาล		
(1) เทศบาลนคร	จำนวน	3 แห่ง
(2) เทศบาลเมือง	จำนวน	9 แห่ง
(3) เทศบาลตำบล	จำนวน	95 แห่ง
3) องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	607 แห่ง
	รวม	822 แห่ง

ปี 2546 กกต. ให้ใบเหลือง ใบแดง รวม 669 ราย

4.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกตั้งในปี 2547

1) กรุงเทพมหานคร	จำนวน	1 แห่ง
2) องค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน	74 แห่ง
3) เทศบาล		
(1) เทศบาลนคร	จำนวน	21 แห่ง
(2) เทศบาลเมือง	จำนวน	90 แห่ง
(3) เทศบาลตำบล	จำนวน	395 แห่ง
4) เมืองพัทยา	จำนวน	1 แห่ง
5) องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	3,093 แห่ง

กต. ได้พิจารณาสำนวนการสืบสวนสอบสวนการร้องเรียนการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นับตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เข้ามาควบคุมและจัดการเลือกตั้ง จนถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2547 สรุปได้ ดังนี้

เรื่องร้องเรียนคัดค้านการเลือกตั้ง จำนวน 5,818 เรื่อง

กต. มีคำสั่งยกคำร้องเรียน/

ไม่รับเป็นเรื่องร้องเรียน/

รับทราบการถอนคำร้องเรียน จำนวน 5,311 เรื่อง

กต. มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

(ใบแดง) จำนวน 345 เรื่อง

กต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

(ใบเหลือง) จำนวน 162 เรื่อง

ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้สมัครและผู้ที่เกี่ยวข้อง

512 คดี จำนวน 1,619 คน

รวม กต. ให้ ใบเหลือง ใบแดง ทั้งสิ้น 1,140 ราย

การร้องเรียนคัดค้านจากข้อมูล 4 มีนาคม 2546 - 15 ตุลาคม 2547 ส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนคัดค้านว่าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 57 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เรื่องร้องเรียนคัดค้านการเลือกตั้ง

ลำดับ	ฐานความผิด	ร้อยละ
1	การจัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ ฯลฯ ตามมาตรา 57 (1)	37.50
2	เจ้าหน้าที่ของรัฐวางตัวไม่เป็นกลาง ให้คุณให้โทษ ฯลฯ ตามมาตรา 60	10.55
3	การหาเสียงโดยการหลอกลวง ใส่ร้าย ฯลฯ ตามมาตรา 57 (5)	7.97
4	การหาเสียงโดยการจัดเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยง ฯลฯ มาตรา 57 (4)	7.14
5	การให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินแก่ชุมชน สมาคม ฯลฯ ตามมาตรา 57 (2)	6.99
6	การหาเสียงโดยจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริง ฯลฯ ตามมาตรา 57 (3)	2.60
7	กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการนับคะแนน ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอื่นๆ วางตัวไม่เป็นกลาง ให้คุณให้โทษ ฯลฯ	1.95
8	กรณีการจัดยานพาหนะขนคนไปลงคะแนน ฯลฯ	0.97
9	กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นๆ ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น กระทำการมิชอบกลับแก่งผู้สมัคร ฯลฯ ตามมาตรา 129	0.63
10	ความผิดอื่นๆ เช่น การติดป้ายโฆษณาหาเสียงในที่ห้าม การโฆษณาหาเสียงในเวลาห้ามหาเสียง การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ การใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนด และอื่นๆ	23.70
	รวม	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2547) “รายงานด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย เรื่องร้องเรียนคัดค้านการเลือกตั้ง พ.ศ. 2547” ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2547

ตารางที่ 2.2 สรุปจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้ง และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ประเภท อปท.	กรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง)		กรณีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง)	
	จำนวนเรื่อง	จำนวนราย	จำนวนเรื่อง	จำนวนราย
	กทม.	-	-	1
อบจ.	75	98	72	112
เทศบาล	29	115	41	165
อบต.	7	173	27	219
รวม	111	386	141	497

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2547) “รายงานด้านกิจการบริหารการเลือกตั้ง เรื่อง
สรุปจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้ง และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้ง
ใหม่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ข้อมูล มกราคม 2547 – ตุลาคม 2547)”

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สาเหตุหลักของการศึกษาดังวิธีนี้ เพราะวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นวิธีการศึกษาที่จะให้ข้อมูลในลักษณะที่เรียกว่า “ปรากฏการณ์นิยม” ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจช่วยให้ทราบถึงความเชื่อทัศนคติของผู้ที่ถูกรับศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม งานศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ มีปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขอย่างไร ซึ่งวิธีการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

1. การสำรวจวรรณกรรม

การศึกษาเอกสารทางวิชาการต่างๆ (Documentary Study) ซึ่งประกอบด้วยหนังสือวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี บทความ งานวิจัย รายงานประจำปี เอกสารเผยแพร่ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมาย กฎ กฏระเบียบ กำหนดของ กกต. เช่น

- 1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 1.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541
- 1.3 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541
- 1.4 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545
- 1.5 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- 1.6 ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 1.7 เทศบัญญัติเรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
- 1.8 ข้อบังคับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. การประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น

การประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น (Brain storming) ผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งจากกลุ่มนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของ กกต. ผู้แทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้จัดให้มีการจัดการประชุมระดมความคิดเห็นใน

ฐานะนักวิจัย เมื่อ วันที่ 25 กันยายน 2547 ณ โรงแรมชลจันทร์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน 300 คน

การดำเนินการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

3. การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยไปสังเกตการณ์การเลือกตั้งในพื้นที่ต่างๆ เพื่อศึกษาข้อมูล ดังนี้

1.1 จังหวัดสงขลา สังเกตการณ์การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ ในประเด็นการจัดการเลือกตั้งเทศบาลนคร ของ กกต.ท้องถิ่น

1.2 จังหวัดปทุมธานี สังเกตการณ์การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในประเด็นการจัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ของ กกต.ท้องถิ่น

1.3 จังหวัดขอนแก่น สังเกตการณ์การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง อำเภอชนบท อำเภอชุมแพ อำเภอบ้านไผ่ ในประเด็นการจัดการเลือกตั้ง อบต.ของ กกต. ท้องถิ่น

1.4 จังหวัดเชียงใหม่ สังเกตการณ์การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเมือง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอเชียงดาว อำเภอหางดง ในประเด็นปัญหาอุปสรรคของการจัดการเลือกตั้งเทศบาลตำบล

4. การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นปัญหาอุปสรรคในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น (Focus Group) กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ตลอดจนบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

1.2 กกต.ท้องถิ่น และ ผอ.กกต.ท้องถิ่น รวมทั้งบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

1.3 ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

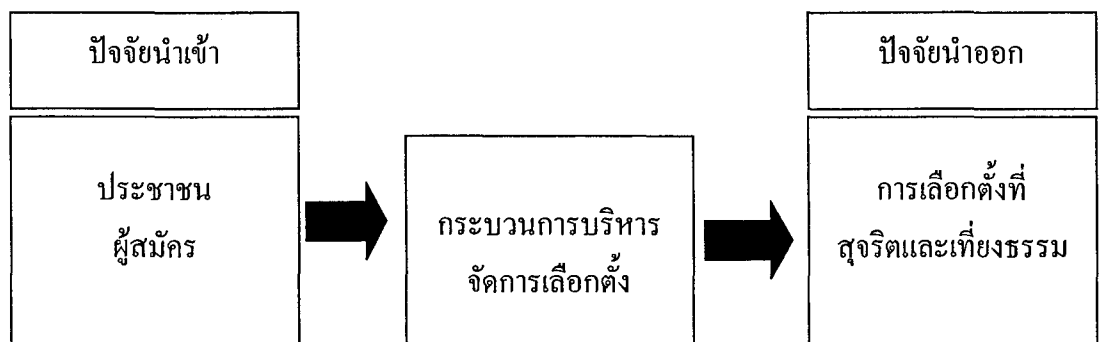
สำหรับการสนทนากลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) จังหวัดสงขลา ได้สนทนากลุ่มกับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่ รวมทั้งกลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชนในจังหวัดสงขลา
- 2) จังหวัดปทุมธานี ได้สนทนากลุ่มกับ กกต.ท้องถิ่น และ ผอ.กต.ท้องถิ่น ของจังหวัดปทุมธานี รวมทั้ง กกต.จังหวัด และ ผอ.กต.จังหวัด
- 3) จังหวัดขอนแก่น ได้สนทนากลุ่มกับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ภายใต้อค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น
- 4) จังหวัดเชียงใหม่ ได้สนทนากลุ่มกับกกต.จังหวัด และ ผอ.กต.จังหวัด รวมทั้ง กกต.ท้องถิ่น และ ผอ.กต.ท้องถิ่น ภายใต้อค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

5. กรอบแนวคิดการศึกษา

การวิจัย เรื่อง การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง
2. กระบวนการบริหารจัดการเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วย กกต., กกต.จังหวัด, กกต.ท้องถิ่น คณะกรรมการประจำหน่วย (กปน.) คณะกรรมการนับคะแนน (กนค.) รวมถึงองค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง
3. ปัจจัยนำออก ได้แก่ การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม
ดังนั้น การเลือกตั้งจะสุจริตและเที่ยงธรรมได้จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัคร รวมถึงกระบวนการบริหารจัดการเลือกตั้งของ กกต.

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการศึกษาเรื่อง การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นสำคัญในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่าและระบบใหม่
3. ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น
4. แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

1. ประเด็นสำคัญในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

1.1 เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบที่ต่างมีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นของตนเองมาเป็นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบใช้กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นฯ ฉบับเดียวกัน กล่าวคือ ให้อยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบที่ใช้บังคับอยู่ทั้งหมด ภายหลังจากที่ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก่การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ (ตามมาตรา 2 มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545)

1.2 การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาให้นำพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดและเมื่อใด ให้นายกรัฐมนตรีรับฟังข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 2 วรรคสอง)

1.3 เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือถ่ายโอนอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจากกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ มาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (ตามมาตรา 105) และให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ปลัดกรุงเทพมหานคร และปลัดเมืองพัทยา เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ

1.3.1 ให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ

1.3.2 มีบทบาทในฐานะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง (ตามมาตรา 19)

1.4 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังคงมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ โดยมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับแจ้งการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นฯ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

1.5 เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต เทศบาลฯ มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวก ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และเปลี่ยนแปลงที่มาของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเปลี่ยนจากการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้าน มาเป็นจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแยกเป็นรายจังหวัดไว้เป็นประจำ (ตามมาตรา 9)

1.6 มีการกำหนดให้การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมการสมัครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (ตามมาตรา 46) ซึ่งเดิมมีเพียงการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่ผู้สมัครต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมการสมัคร และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต้องเสียเงินประกันการสมัคร

1.7 เพื่อป้องกันผู้สมัครฮั้วกัน เมื่อผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกใบรับให้แก่ผู้สมัครแล้ว ผู้สมัครจะถอนการสมัครมิได้และให้ค่าธรรมเนียมการสมัครตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (ตามมาตรา 48)

1.8 เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบ จึงได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ มาใช้กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท โดยบัญญัติไว้

ในมาตรา 54 ถึงมาตรา 64 ซึ่งเดิมมีเพียงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531 เท่านั้นที่บัญญัติในเรื่องเหล่านี้ไว้ในมาตรา 31 ถึงมาตรา 35

1.9 เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่ยอมให้คนทุจริตการเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง จึงได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งใช้สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติมาใช้สำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 94 ถึงมาตรา 97 กล่าวคือ การจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ต้องมีสาเหตุ ดังนี้

1.9.1 ในกรณีผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้นับคะแนนใหม่แล้วยังไม่ตรงกันอีก

1.9.2 เนื่องจากการเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง ถ้าความไม่สุจริตนั้นไม่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร หรือไม่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำของผู้สมัครและเกิดก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง เราเรียกกรณีนี้โดยทั่วไปว่า เป็นการให้ใบเหลือง แต่ถ้ามีหลักฐานพอเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำของผู้สมัคร ผู้สมัครก็จะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิได้รับเลือกตั้งอีกต่อไป เราเรียกกรณีนี้ว่า เป็นการให้ใบแดง

1.9.3 หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งมาโดยมิชอบเพราะการกระทำของผู้อื่น ผู้ได้รับการเลือกตั้งผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งและมีการเลือกตั้งใหม่โดยยังคงมีสิทธิสมัครเลือกตั้งใหม่ได้ เราเรียกกรณีนี้ว่า สอย แต่ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้กระทำความผิดหรือทุจริตเอง ผู้ได้รับการเลือกตั้งผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งต้องถูกดำเนินคดีอาญาอีกด้วย

1.10 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการคัดค้านการเลือกตั้งจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับเดิม ดังนี้

1.10.1 เดิมผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เปลี่ยนมาเป็น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้ง

1.10.2 เปลี่ยนจากการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลชั้นต้นในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา และยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งในกรณีของกรุงเทพมหานคร มาเป็นยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.10.3 การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องของศาลชั้นต้นจะใช้วิธีพิจารณาในระบบ กล่าวหา และพิพากษาคัดสิน โดยใช้หลักการเมื่อมีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยแล้ว แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้วิธีพิจารณาในระบบได้ส่วน โดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือ ผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งและจะวินิจฉัยตัดสินโดยใช้หลักการเมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2545 มีผลให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงถ่ายโอนอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จากกระทรวงมหาดไทยมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการ เลือกตั้ง ขณะเดียวกันก็ได้โอนอำนาจของศาลยุติธรรมในกรณีที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือ นับคะแนนใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเมื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่สุจริต และเที่ยงธรรมมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมี อำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เข้ามารับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว โดยมี ผลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่าและระบบใหม่

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่าและระบบใหม่

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
<p>1. กฎหมาย</p> <p>อบจ. มีกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดรวม 6 ฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482 จนถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2538</p> <p>เทศบาล มีกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลรวม 10 ฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 จนถึงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2541</p> <p>องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีกฎหมายเลือกตั้งเป็นของตนเองต้องอาศัยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลฯ ใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>กรุงเทพมหานคร มีกฎหมายเลือกตั้ง ได้แก่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531</p> <p>เมืองพัทยา เดิมเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษที่มีรูปแบบเป็นระบบผู้จัดการ (city manager) ปัจจุบันได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีรูปแบบเช่นเดียวกับเทศบาลนคร ซึ่งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยนำกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<p>1. กฎหมาย</p> <p>ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบใช้กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นฉบับเดียวคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
<p>2. การประกาศให้มีการเลือกตั้ง</p> <p>ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา และนายกเมืองพัทยา สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล</p>	<p>2. การประกาศให้มีการเลือกตั้ง</p> <p>ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น) เป็นผู้ประกาศให้มีการเลือกตั้ง โดยได้รับความเห็นชอบจากกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อน (ม.8)</p>
<p>3. การแบ่งเขตเลือกตั้ง</p> <p>ในกรณีที่มีการแบ่งเขตเลือกตั้งของเทศบาลเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรเกินกว่าหนึ่งแสนคน ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะออกประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอเป็นผู้ประกาศ</p>	<p>3. การแบ่งเขตเลือกตั้ง (ม.13)</p> <p>ให้แบ่งเขตเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเลือกตั้งสมาชิกกรุงเทพมหานคร(ส.ก.) ถือเขตเป็นเขตเลือกตั้ง 2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะพึงมีในอำเภอนั้น 3) การเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) <ol style="list-style-type: none"> (1) เทศบาลตำบล (ทต.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสองเขตเลือกตั้ง (2) เทศบาลเมือง (ทม.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสามเขตเลือกตั้ง (3) เทศบาลนคร (ทน.) ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสี่เขตเลือกตั้ง 4) การเลือกตั้งเมืองพัทยาให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสี่เขตเลือกตั้ง 5) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง 6) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นรูปแบบอื่นให้ถือเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
<p>4. การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง</p> <p>ให้นายอำเภอเป็นผู้กำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งของการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับเทศบาล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำหนดหน่วยเลือกตั้ง</p>	<p>4. การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง</p> <p>ให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน (ม.17)</p>
<p>5. การแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยและเจ้าหน้าที่ประจำหน่วย</p> <p>กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งกรรมการตรวจคะแนน และเจ้าหน้าที่คะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง</p> <p>การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้ประกาศแต่งตั้งโดยอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีเป็นเทศบาลนครและเทศบาลเมือง หรือ โดยอนุมัติของนายอำเภอ ในกรณีเป็นเทศบาลตำบล</p> <p>สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้ประกาศแต่งตั้งโดยอนุมัติของนายอำเภอ</p>	<p>5. การแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยและเจ้าหน้าที่ประจำหน่วย</p> <p>ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกด.ท้องถิ่น) แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง</p> <p>(1) ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง 1 คน</p> <p>(2) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง 7 คน</p> <p>แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งอย่างน้อยที่เลือกตั้งละ 2 คน</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
<p>6. การจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p> <p>การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้าน โดยให้นายอำเภอมีหน้าที่จัดทำประกาศบัญชีรายชื่อ ผู้เลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับเทศบาล นายกเทศมนตรีเป็นผู้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง</p>	<p>6. การจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p> <p>เปลี่ยนแปลงผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต และเทศบาลฯ มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร (มาตรา 9) และเปลี่ยนแปลงที่มาของรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเปลี่ยนจากการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนบ้านมาเป็นจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแยกเป็นรายจังหวัดไว้เป็นประจำ</p>
<p>7. การประกาศผล</p> <p>เดิมการประกาศผลนั้น ใช้วิธีการประกาศตามลำดับผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดไล่เรียงลำดับลงไปเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยให้นายอำเภอเป็นผู้ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งเขตเลือกตั้งอำเภอ สำหรับเทศบาลให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้ประกาศ องค์การบริหารส่วนตำบลให้ประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ประกาศ กรุงเทพมหานครถ้าเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครให้ผู้อำนวยการเขตเป็น</p>	<p>7. การประกาศผล</p> <p>กกด.เป็นผู้ประกาศผลการเลือกตั้งโดยกฎหมายกำหนดกรอบว่าการประกาศผลการเลือกตั้ง กกด. จะต้องตรวจสอบว่าการเลือกตั้งนั้นป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเสียก่อน ถึงแม้ว่าผลการนับคะแนน นาย ก. จะได้รับคะแนนสูงสุด แต่เมื่อ กกด. ตรวจสอบแล้วพบว่า การเลือกตั้งหรือการนับคะแนนไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมก็จะไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของนาย ก. และสั่งให้เลือกตั้งใหม่ เราเรียกว่าเป็นการให้ใบเหลือง แต่ถ้ามีหลักฐานพอเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำของ นาย ก.</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
<p>ผู้ประกาศ แต่ถ้าเป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ประกาศ</p>	<p>กกด. จะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง นาย ก. เพื่อไม่ให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ เราเรียกว่าให้ใบแดง โดยบัญญัติในมาตรา 94 ถึง มาตรา 97</p>
<p>8. การประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่</p> <p>ในกรณีไม่สามารถดำเนินการลงคะแนนหรือการลงคะแนนต้องหยุดชะงักลงในหน่วยเลือกตั้งใด เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุนอกอำนาจอื่น ให้นายอำเภอเป็นผู้ประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล</p>	<p>8. การประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่</p> <p>8.1 การดำเนินการกรณีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อ กกด. เห็นว่าการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่</p> <p>8.2 การประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (หรือเพิ่มเติม) ตามมาตรา 100</p> <p>กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งหรือกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเท่ากับจำนวนที่จะพึงมี ผู้สมัครจะต้องได้คะแนนเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น จึงจะถือว่าได้รับเลือกตั้ง</p> <p>เมื่อผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าไม่ได้รับเลือกตั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิ่มเติม</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า	กฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่
9. การคัดค้านการเลือกตั้ง	9. การคัดค้านการเลือกตั้ง
9.1 เดิมผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	9.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้ง (มาตรา 102)
9.2 ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลชั้นต้นในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้ง เมืองพัทยา และยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ในกรณีของกรุงเทพมหานคร	9.2 ยื่นคำร้องที่คัดค้านต่อ กกต.
9.3 การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องของศาลชั้นต้นจะใช้วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา และพิพากษาคัดสิน โดยใช้หลักการเมื่อมีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยแล้ว	9.3 การพิจารณาของกกต. จะใช้วิธีพิจารณาไต่สวน โดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำต่อ กกต. และจะวินิจฉัยตัดสินโดยใช้หลักการเมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า

3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ กกต. เข้าดำเนินการเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546 ด้วยความใหม่ของระบบ ด้วยข้อจำกัดบางประการ ด้วยระเบียบข้อกฎหมายมีมากมาย อาจทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายในท้องถิ่นเข้าใจไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ กกต. ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ได้เท่าที่ควร ซึ่งพอที่จะสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากบุคลากร
2. ปัญหาที่เกิดจากผู้สมัคร
3. ปัญหาที่เกิดจากประชาชน
4. ปัญหาทางด้านกฎหมาย
5. ปัญหาความล่าช้าในการประกาศผลการเลือกตั้ง
6. ปัญหาองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

3.1 ปัญหาที่เกิดจากบุคลากร

3.1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กทต.จังหวัด)

บางจังหวัดมี การทำงานการสั่งการไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีผลทำให้ ผู้ปฏิบัติงานทำงานไม่มีระบบ บางคนวางตัวไม่เป็นกลาง

3.1.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น (กทต.ท้องถิ่น)

การสรรหา กทต.ท้องถิ่น มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาการสรรหาและแต่งตั้งเป็นไป อย่างกระชั้นชิดทำให้การคัดเลือกบางแห่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรหาคนวางตัวไม่เป็น กลาง การทำงานของ กทต. ท้องถิ่น บางคนมีความรู้และประสบการณ์เลือกตั้งต่างกัน บางแห่งมีความ ขัดแย้งระหว่าง กทต. ท้องถิ่น กับ ผอ.กทต.ท้องถิ่น วิธีการทำงานขาดการวางแผนงานร่วมกัน

3.1.3 กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)

1) การแต่งตั้งและการสรรหา กปน. เป็นไปอย่างฉุกระหุก ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุดังนี้

- (1) มีการแต่งตั้งบุคคลไม่มีความเป็นกลางหรือแต่งตั้งบุคคลที่ไม่มีความ พร้อมหรือไม่สมัครใจหรือเจ้าตัวไม่ทราบ
- (2) การส่งคำสั่งแต่งตั้งไม่ถึงตัว หรือล่าช้าทำให้เข้าอบรมไม่ทัน
- (3) แต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็น กปน. ซึ่งอาจไม่มีความเป็นกลาง
- (4) แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือข้าราชการที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งเป็น กปน. ทำให้ไม่สะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2) การอบรมไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุดังนี้

- (1) วิทยากรที่ทำหน้าที่อบรม กปน.ขาดความรู้และประสบการณ์ในการ จัดการเลือกตั้งระบบใหม่
- (2) มีการอบรมครั้งละจำนวนมากเกินไป ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมขาดความ สนใจ
- (3) สถานที่จัดอบรมไม่เหมาะสม
- (4) ไม่ใช่เนื้อหาข้อบกพร่องและย้ำเตือนขั้นตอนที่สำคัญ

3) การรับมอบหีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการ เลือกตั้ง มีสาเหตุดังนี้

- (1) การจัดระบบและขั้นตอนการส่งมอบรับมอบบัตรเลือกตั้งและอุปกรณ์การ เลือกตั้ง ไม่เหมาะสมและรัดกุม
- (2) การตรวจนับจำนวนบัตรเลือกตั้งมักจะนับเป็นเล่มโดยไม่นับทีละฉบับทำ ให้บัตรเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้ง

(3) ขาดการตรวจสอบหรือเช็ครายการส่งมอบรับมอบ จากผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ กรณีมีปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ไขได้โดยทันที

(4) เมื่อรับบัตรเลือกตั้งไปแล้วนำไปเก็บไว้บ้าน กปน. คนใดคนหนึ่งโดยไม่เก็บบัตรเลือกตั้งไว้ในที่ปลอดภัยรวมทั้งขาดแคลนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการควบคุมดูแลบัตรเลือกตั้งให้อยู่ในที่ปลอดภัยอยู่เสมอ

4) การปฏิบัติหน้าที่ในวันเลือกตั้งไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุดังนี้

(1) ก่อนลงคะแนน

ก. มาช้าและมาไม่ครบ

ข. ไม่ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อซักซ้อมขั้นตอนการปฏิบัติงานตาม

กฎหมาย

ค. ไม่ปิดประกาศจำนวนบัตรเลือกตั้งก่อนการลงคะแนน (ส.ถ./ผ.ถ. 33)

ง. ไม่เปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อแสดงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่าเป็นหีบว่างเปล่าก่อนปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อเปิดการลงคะแนน หรือไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงชื่อเป็นพยานในการดำเนินการดังกล่าว

จ. ไม่ทำเครื่องหมายแสดงขอบเขตบริเวณที่เลือกตั้ง

(2) เมื่อเปิดการลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้ง

ก. มีการนำบัตรเลือกตั้งที่ กปน. แจกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกจากหน่วยเลือก (หย่อนบัตรไม่ครบกรณีได้บัตร 2 ใบ)

ข. ลืมให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งลงชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งชุดหมายเหตุลงคะแนน

ค. ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งลงชื่อไม่ตรงรายการในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำให้ผู้มาใช้สิทธิดังกล่าวต้องเสียสิทธิ

ง. การเขียนชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งลงบนต้นข้าวบัตรเลือกตั้งได้ช่องลายพิมพ์นิ้วมือของผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่ค่อยเขียน

จ. กปน. ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีรายชื่อไม่อ่านชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งใดๆ เพื่อให้มีการคัดค้านถ้าไม่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจริง

ฉ. กปน. ไม่บันทึกเหตุการณ์ในบันทึกรายงานเหตุการณ์ เมื่อมีเหตุไม่ปกติในการลงคะแนนรวมทั้งประเด็นต่างๆ ที่อาจจะนำไปสู่การร้องเรียน

ช. เมื่อมีผู้มาใช้สิทธิจำนวนมาก กปน. ไม่กล้าแยกบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งอาจทำให้ใช้สิทธิลงคะแนนไม่ทันเวลา รวมทั้งอาจเกิดกรณีผู้มาใช้สิทธิลง

ได้ลงชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิแล้ว ไม่รอรับบัตรเลือกตั้งเพื่อลงคะแนน ทำให้รายงานยอดต่างๆ ไม่ตรงได้

(3) เมื่อปิดการลงคะแนน

ก) กปน. เปิดหีบบัตรเลือกตั้งหลังปิดการลงคะแนน

ข) ไม่ตรวจสอบยอดการมาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ใช้ไป จากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ชุดหมายเหตุการณ์ลงคะแนนและบัตรเลือกตั้งที่เหลือก่อนจัดทำ ประกาศรายการเกี่ยวกับจำนวนบัตรเลือกตั้ง (ส.ถ./ผ.ถ.34) หรือรายงานการส่งหีบบัตร (ส.ถ./ผ.ถ.16) ทำให้การรายงานผิดพลาด

ค) การนำหีบบัตรเลือกตั้งไปยังสถานที่นับคะแนนไม่มี กปน. อย่างน้อย 3 คน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยร่วมเดินทาง

ง) เมื่อนำส่งหีบบัตรเลือกตั้งไปยังสถานที่นับคะแนนแล้ว กปน. ไม่รออยู่ จนกว่าการตรวจนับจำนวนบัตรเลือกตั้งในหีบบัตรจะครบถ้วนถูกต้องตามรายงานแล้ว

จ) ไม่เจาะทำลายบัตรเลือกตั้งที่เหลือใช้ตามวิธีการที่กำหนด

3.1.4 กรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง (กนค.)

1) ปัญหาการแต่งตั้งและการสรรหา กนค.เป็นไปอย่างกระชั้นชิด ทำให้ได้ กนค. ไม่มีประสิทธิภาพซึ่ง มีสาเหตุดังนี้

(1) แต่งตั้งบุคคลที่ไม่มีความเป็นกลาง เป็น กนค. หรือแต่งตั้งบุคคลที่ไม่มีความพร้อมหรือไม่สมัครใจ หรือเจ้าตัวไม่ทราบ

(2) ส่งคำสั่งแต่งตั้ง กนค. ไม่ถึงตัว หรือถึงช้าภายหลังการอบรมทำให้ไม่อาจเข้าอบรม กนค. ได้

(3) มีการแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็น กนค.

(4) มาช้าและมาไม่ครบในวันเลือกตั้ง

(5) ก่อนปฏิบัติงานไม่ประชุมทบทวนหรือไม่เน้นย้ำหน้าที่ของ กนค. แต่ละฝ่าย

2) การอบรมไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุดังนี้

(1) วิทยากรไม่มีความรู้ และประสบการณ์เพียงพอ

(2) อบรมครั้งละจำนวนมาก

(3) สถานที่อบรมไม่เหมาะสม

(4) ไม่ชี้แนะข้อบกพร่องและย้ำเตือนขั้นตอนที่สำคัญ

(5) ไม่ชี้แจงวิธีการวินิจฉัยบัตรตัวอย่างบัตรดี บัตรเสีย

3) การรับมอบและการตรวจรับหีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งและการวินิจฉัยบัตรเลือกตั้งไม่เป็นไปตามคู่มือและระเบียบกฎหมาย มีสาเหตุดังนี้

(1) เมื่อการนับคะแนนเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้วประธาน กกค. ไม่รวบรวมเอกสารการเลือกตั้งบัตรเลือกตั้งที่เหลือ และจัดทำรายงานส่งมอบให้ กกต. ท้องถิ่น

(2) กกต. ท้องถิ่น ไม่จัดเก็บรักษาบัตรเลือกตั้ง และวัสดุอุปกรณ์ไว้ในที่ปลอดภัยและไม่สามารถตรวจสอบค้นหาได้ง่าย

(3) ไม่จัดทำบัญชีคุมจำนวนหน่วยเลือกตั้งทั้งหมดเพื่อใช้ประกอบการตรวจรับและการนับคะแนน

4) กกค. แต่ละฝ่ายไม่ปฏิบัติตามคู่มือและระเบียบกฎหมาย มีสาเหตุดังนี้

(1) กกค. ฝ่ายตรวจรับหีบบัตรเลือกตั้ง

ตรวจนับบัตรเลือกตั้งที่เหลือผิดพลาดและไม่ตรวจการปิดหีบบัตรเลือกตั้งว่าเป็นไปตามที่คู่มือและระเบียบกฎหมายกำหนด

(2) กกค. ฝ่ายนับจำนวนบัตรเลือกตั้ง

ก. เปิดหีบบัตรเลือกตั้งโดยไม่ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งในหีบบัตร (ไม่มีเอกสารกำกับ) หรือ ไม่ดูเอกสาร ส.ถ./ผ.ถ.16 หรือ ส.ถ./ผ.ถ.34 ก่อนนับจำนวนบัตร

ข. นับจำนวนบัตรเลือกตั้งแล้วไม่ใส่ถุงให้ได้ตรงจำนวน 500 บัตร ขาดบ้างเกินบ้าง หรือเมื่อใส่เป็นถุงๆ ละ 500 บัตรแล้ว แต่ไม่มีการบันทึกส่งมอบให้ กกค. ฝ่ายรวมบัตรเลือกตั้ง ทำให้หลงลืม

ค. ไม่แยกหีบบัตรเลือกตั้งที่มีจำนวนบัตรเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานออกต่างหาก และไม่แจ้งเหตุดังกล่าวต่อ กกต. ท้องถิ่น เพื่อวินิจฉัย แต่นำส่งฝ่ายรวมบัตรทำให้ยอดบัตรผิดพลาด

(3) กกค. ฝ่ายรวมบัตรเลือกตั้ง

ก. ไม่จัดทำภาษาชนะสำหรับคะแนนบัตรเลือกตั้ง

ข. ไม่คะแนนบัตรเลือกตั้ง

(4) กกค. ฝ่ายนับบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนน

ก. หยิบบัตรเลือกตั้งครั้งละหลายใบ หรือคัดแยกบัตรเลือกตั้งตามหมายเลขผู้สมัคร โดยไม่ชานคะแนนทีละใบ และไม่สนใจที่จะตรวจสอบว่าบัตรที่นับเป็นบัตรดีหรือบัตรเสีย

ข. วินิจฉัยบัตรโดยไม่ชานให้มีเสียงดังฟังชัด

ค. ไม่ศึกษาวิธีการวินิจฉัยบัตร

ง. ไม่ชูปบัตรเลือกตั้งให้ประชาชนเห็น

จ. ไม่สลักหลังบัตรเสียหรือสลักหลัง ไม่ครบ 3 คน

จ. เมื่อได้รับบัตรเลือกตั้งที่วินิจฉัยแล้วจากคนที่ 1 ไม่แยกบัตรใส่ภาชนะ
บัตรดี บัตรเสีย บัตรไม่ลงคะแนน บัตรเสียบางส่วน

ข. ไม่เจาะรูบัตรเลือกตั้งที่วินิจฉัยแล้ว

ช. ไม่ขานตามคนที่ 2 ก่อนขีดคะแนน

ฉ. ไม่ขีดคะแนนตามคู่มือกฎระเบียบที่กำหนด

ญ. ไม่ช่วยตรวจสอบหรือช่วยเหลือการวินิจฉัยบัตร

ฎ. ควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนการปฏิบัติหน้าที่ในฝ่าย

3.2 ปัญหาที่เกิดจากผู้สมัคร

ในส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวคะแนนในความพยายามเอาชนะเลือกตั้งด้วยวิธีการทุจริตทุกรูปแบบ ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการหาเสียงด้วยการแนะนำตัวเอง หรือการแถลงนโยบายของตน ให้ประชาชนทราบแต่จะใช้วิธีการต่างๆ ต่อไปนี้คือ

3.2.1 มีการใช้อิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหัวคะแนนแบบ “ขายตรง” ช่วยในการหาเสียง ซึ่งหัวคะแนนยังไม่มีความเข้าใจ และขาดความรู้ในระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ มีการบังคับชาวบ้านให้เลือกบุคคลตามที่หัวคะแนนชี้แนะ หัวคะแนนให้เงินเป็นระยะ ครั้งละไม่มาก สามารถตรึงคนได้

3.2.2 จากข้อมูลการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยในการให้ใบเหลืองใบแดงของ กกต. ปรากฏว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นบางแห่งยังมีการซื้อเสียง แจกของ ด้วยวิธีการเลี้ยงกฎหมาย และวิธีต่างๆ เช่น การว่าจ้างมีการให้ค่าตอบแทนแก่ผู้มาฟังการปราศรัย นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่นๆ เช่น การจัดหายานพาหนะให้ มีการจ้างติดโปสเตอร์หาเสียงด้วยค่าแรงสูงและใช้คนจำนวนมาก มีการสัญญาว่าจะให้สิ่งของหรือสิ่งอื่นที่ต้องการกับผู้นำชุมชน มีการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบเบี้ยประชุม แทนการแจกเงินโดยตรง มีการจัดเลี้ยงเป็นกลุ่มย่อย หรือแอบแฝงอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ มีการหาเสียงตามงานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ มีการเลี้ยงอาหารเครื่องดื่มตามร้านน้ำชา การให้ทำสัญญาคุ้มภัย ซึ่งหากไม่เลือกจะถูกฟ้อง แต่ถ้าเลือกก็จะสามารถมารับเงินเพิ่มได้ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายเลือกตั้งอื่นๆ

3.2.3 มีการนำนโยบายที่เกินกว่างบประมาณของท้องถิ่นนั้น

3.2.4 มีการซื้อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการจ้างผู้สมัครรับเลือกตั้งและกองเชียร์

3.2.5 มีการใช้มือปืนของหัวคะแนนหรือผู้สนับสนุน โดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีตำแหน่งทางการเมือง

3.2.6 มีการรื้อทำลายป้ายหาเสียงของกลุ่มที่มีการทำลายคู่ต่อสู้ คู่แข่งทุกรูปแบบ มีการหาเสียงโดยการปราศรัยที่ใช้คำพูดโจมตี ใส่ร้าย นำจุดบกพร่องผู้อื่นมาโจมตี มีการหาเสียงคำว่าฝ่าย

ตรงกันข้าม ไม่สร้างสรรค์ รวมทั้งยังมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้อิทธิพลข่มขู่ประชาชนและผู้นำชุมชน ให้เลือกตนเอง

3.2.7 มีการทุจริตด้วยวิธีต่างๆ โดยเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอิทธิพลบางรายก็ไม่ถูกลงโทษโดยกรรมการการเลือกตั้ง

3.2.8 การจ้างวานบุคคลที่ได้รับความนิยมในพื้นที่นั้นๆ ไม่ให้ลงสมัครในพื้นที่ของตน และจ้างวานบุคคลให้ลงสมัครเพื่อตัดคะแนนคู่แข่ง

3.2.9 เล่นพนัน เจ้าบุญทุ่มมักจะเป็นเจ้ามือปล่อยเงินให้ลูกน้องไปเที่ยวทำพนัน โดยมักจะพูดว่าเลือกตั้งครั้งนี้ฝ่ายตนจะไม่ได้ ใครไม่เชื่อให้ทำพนัน 5 ต่อ 1 ทำให้ผู้เอาพนันต้องไปช่วยกันลงคะแนนให้ฝ่ายตนมากๆ เพื่อจะได้ชนะเพราะหวังเงินพนัน

3.2.10 หวยผู้แทน เป็นการพนันอีกแบบหนึ่งที่ผู้สมัครสืบสายโยงใยกับเจ้ามือหวยได้คืน เป็นหัวเบี่ยให้เจ้ามือหวยจัดการเลือกตั้งผสมเข้ากับระบบหวยเถื่อน

3.3 ปัญหาของประชาชน

3.3.1 ประชาชนในชนบทยังขาดความจำเป็นพื้นฐานถูกละเลย ข้าราชการไม่ใช่ที่พึ่งที่แท้จริง เข้าพบยาก ผู้สมัครจึงแทรกเข้าไปแก้ปัญหาให้ด้วยการไปหานำความเจริญ และ “นำเงิน” ไปให้เมื่อถึงเวลาประชาชนเขาก็เลือกคนที่ไปสร้างบุญคุณให้

3.3.2 ประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ ความเข้าใจ สับสนเกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ ขาดความเข้าใจในเรื่องการลงคะแนน

3.3.3 ประชาชนยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ สังคมไทยโดยพื้นฐานชาวบ้านอยู่ในสังคมระบบอุปถัมภ์ ยังคงมีคำว่า “บุญคุณ” ทำให้ไม่กล้าแสดงตัวเป็นพยาน แม้จะยินยอมมอบเงินสิ่งของ ให้เป็นหลักฐาน

3.4 ปัญหาทางด้านกฎหมาย

3.4.1 กรณีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตามมาตรา 33 (3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำหนดว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้งเป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ การมีสิทธิเลือกตั้ง ส.อบจ. กับ นายก อบจ. และการมีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่เท่ากัน กรณีการเลือกตั้ง ส.ส. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 90 วัน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 105 แต่การเลือกตั้งท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 1 ปี เมื่อไม่น้อยกว่า 1 ปี คนมีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส.ย้ายไป ฐานข้อมูลตัวนี้ไม่เข้าบัญชีมีสิทธิเลือกตั้ง บางครั้งก็ให้กลับไปใช้ที่ทะเบียนบ้าน

เดิมทีเดิม แต่คอมพิวเตอร์ก็ไม่พิมพ์ออกมา ฉะนั้น คนที่เคยคิดว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านอยู่แล้ว เลือกตั้ง ส.ส. ได้ แต่พอถึงเวลาไปคูวันเลือกตั้งไม่มี ก็มีการโวยวายขึ้นมา ซึ่งมีจำนวนมาก

3.4.2 กรณีการนับคะแนนเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว

ตามมาตรา 87 กำหนดให้ให้นับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกหน่วยของแต่ละเขตเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว เว้นแต่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชน ให้ให้นับคะแนนแห่งเดียวภายในเขตท้องถิ่นนั้น เป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ

- 1) ทำให้การนับคะแนนใช้เวลานาน มีขั้นตอนมาก ส่งผลให้การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้าไปด้วย
- 2) ทำให้ต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมาก
- 3) ตาม 1) และ 2) ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ
- 4) ทำให้เป็นสาเหตุของการร้องเรียนว่า ระหว่างการขนหีบบัตรมายังสถานที่นับคะแนน มีการทุจริตเปลี่ยนบัตรเลือกตั้ง หรือเปลี่ยนหีบบัตรเลือกตั้ง

3.4.3 กรณีให้ปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ที่หน่วยเลือกตั้ง

ตามมาตรา 86/1 กำหนดว่า เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนเลือกตั้งให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งไว้ที่หน่วยเลือกตั้ง เป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ

- 1) ทำให้การนำส่งหีบบัตรมายังที่เลือกตั้งล่าช้า ส่งผลให้การนับคะแนนรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนล่าช้าไปด้วย ซึ่งทำให้การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้าไปด้วยเช่นกัน
- 2) ทำให้ขัดกับหลักการของการไม่ให้ให้นับคะแนนที่หน่วย เพื่อป้องกันมิให้หัวคะแนน ตรวจสอบผลการแจกเงินซื้อเสียง
- 3) ทำให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เกิดความหวุ่นไหวในอิทธิพลของผู้สมัครและหัวคะแนน

3.5 ปัญหาความล่าช้าในการประกาศผลการเลือกตั้ง

เมื่อ กกต. ได้เข้ามาควบคุมการเลือกตั้งท้องถิ่นตั้งแต่เดือนมีนาคม 2546 เป็นต้นมา สิ่งหนึ่งซึ่งได้กลายเป็นปัญหาขององค์กรปกครองท้องถิ่นไปด้วยคือการที่ กกต. ไม่สามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นเพราะไม่อาจประชุมสภาท้องถิ่น เนื่องจากยังไม่มีสมาชิกสภาท้องถิ่นครบจำนวนทำให้ไม่อาจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นได้ หรือกรณีที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้า ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่น หรือถึง

จะมีผู้บริหารท้องถิ่นแต่ผู้บริหารท้องถิ่นจะปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อต้องมีสภาเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้แถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นเสียก่อน การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ตามปกติทำให้การบริการประชาชนต้องหยุดชะงัก แม้ว่าปลัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่รักษาการในขณะที่ยังไม่มีผู้บริหารแต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องใช้งบประมาณแก้ปัญหาให้ราษฎร ปลัดองค์กรปกครองท้องถิ่นมักจะไม่กล้าเพราะอาจถูกกล่าวหาจากผู้บริหารท้องถิ่นในภายหลังได้ สภาพเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อศรัทธาและความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นและต่อ กกต. ในที่สุดด้วย

สาเหตุที่ทำให้ กกต. ไม่อาจประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็ว มีดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านการบริหาร

1) ในระดับจังหวัด

- (1) กกต.จว.ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำ มีงานประจำมากไม่ค่อยมีเวลา ประชุม กกต.จว. นัดประชุม กกต.จว. ยาก
- (2) กกต.จว., ผอ.กกต.จว., นิติกร, อนุสอบสวน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจในระดับขั้นตอนการปฏิบัติในงานสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องเรียน
- (3) อัตรากำลังที่จังหวัดยังไม่เพียงพอ เช่น นิติกรมี 1 คน
- (4) คณะอนุสอบสวนเป็นข้าราชการ ไม่สนใจปฏิบัติอย่างจริงจัง มีงานประจำมาก
- (5) ค่าตอบแทนอนุสอบสวนคิดคำนวณตามจำนวนวัน ทำให้ผู้ทำงานเร็วได้เงินน้อย แต่ผู้ทำงานช้าได้เงินมากกว่า

2) ในส่วนกลาง

- (1) ปัญหาจำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
- (2) ปัญหาการจัดระเบียบวาระการประชุม การเรียงลำดับเรื่องในการประชุม ปัญหาการจัดกลุ่มแยกประเภทของเรื่องที่ประชุม
- (3) ปัญหาความลับในที่ประชุมไปสู่บุคคลภายนอก
- (4) ปัญหาการแจ้ง ให้ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้เกี่ยวข้อง ทราบเรื่องร้องเรียนผลการพิจารณา
- (3) มาตรา 95 การสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนแล้วจึงประกาศผลทำให้เกิดความล่าช้าเมื่อมีปริมาณงานมาก ทำให้ต้องเร่งรัดจนเกินไปจึงขาดความรอบคอบเมื่อมีข้อผิดพลาดมีการทบทวนแก้ไขให้ถูกต้อง ทำให้ถูกมองว่ามีผลประโยชน์ทั้ง ๆ ที่การทบทวนเพียงเพื่อต้องการให้เกิดความเป็นธรรม

ตารางที่ 4.2 สรุปจำนวนสำนวนร้องเรียนในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภท อปท.	จำนวนสำนวนที่เสนอ กกต. พิจารณา (สำนวน)			หมายเหตุ
	สำนวนทั้งหมด	พิจารณาแล้วเสร็จ	กำลังพิจารณา	
อบจ.	2,962	407	407	แล้วเสร็จ 86.26%
เทศบาล	1,097	234	234	แล้วเสร็จ 78.67%
อบต.	754	621	621	แล้วเสร็จ 17.64%
รวม	4,813	3,551	1,262	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2547) “รายงานด้านกิจการบริหารการเลือกตั้ง เรื่อง สรุปจำนวนสำนวนร้องเรียนในการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เสนอ คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา (การเลือกตั้ง ตั้งแต่มีนาคม 2546 – กันยายน 2547” ข้อมูล ณ วันที่ 10 กันยายน 2547

3.6 ปัญหาองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

3.6.1 องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง มีจำนวนมาก และมาจากหลากหลายอาชีพ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3.6.2 บางองค์กรมีปัญหาความไม่พร้อมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่และไม่ได้รับความรู้อย่างแท้จริงก่อนปฏิบัติหน้าที่

3.6.3 การปฏิบัติงานของอาสาสมัครขาดความต่อเนื่อง

3.6.4 บางองค์กรไม่ได้ให้ความร่วมมือในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างจริงจัง มุ่งหวังเพียงการสร้างชื่อเสียง

3.6.5 บางองค์กรมีความคิดเห็นในเชิงปฏิบัติต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และกลายมาเป็นความพยายามในการจับผิด คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และพนักงาน มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม

4. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ มีปัญหาที่จะต้องแก้ไข ซึ่งพอที่จะสรุปได้ดังนี้

4.1 ปัญหาของบุคลากร

4.1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จังหวัด)

ควรสรรหา กกต.จังหวัด ที่มีจิตวิญญาณในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศอย่างแท้จริง และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนากุลากรทุกระดับ

4.1.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น)

ควรมีกระบวนการคัดสรรเพื่อให้ได้คนดี โดยกระบวนการนั้นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย และการทำงานควรมีการวางแผนทำงานร่วมกัน

4.1.3 กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)

1) การแต่งตั้งและการสรรหา กปน. ไม่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรเปิดรับสมัครลงทะเบียนผู้มีความประสงค์ซึ่งจะสามารถตรวจสอบล่วงหน้าได้

(2) ประสานติดต่อไว้เป็นการล่วงหน้า

(3) ห้ามมิให้แต่งตั้งพนักงานหรือลูกจ้างของ อปท. เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจาก

กกต. ก่อน

(4) ควรแต่งตั้งบุคคลที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งที่ตนต้องปฏิบัติหน้าที่ กปน.ด้วยความสมัครใจของผู้นั้น

2) การอบรมไม่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) คัดเลือกฝึกอบรมและให้ความรู้แก่วิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งมีความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง

(2) แบ่งกลุ่มอบรม กลุ่มละประมาณ 4-5 หน่วย หรือเป็นตำบล

(3) สถานที่อบรมควรอยู่ไม่ไกลจากผู้เข้ารับการอบรม สามารถเดินทาง

สะดวก

(4) จัดทำเอกสารคู่มือชี้แจงส่วนที่สำคัญและย้ำเตือนผู้เข้ารับการอบรมในขั้นตอนที่มีการกระทำผิดพลาดบ่อยๆ

3) การรับมอบหีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลือกตั้ง มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรมีผู้รับผิดชอบระดับสูงคอยกำกับดูแลและตรวจติดตามการส่งมอบ-รับมอบ ให้รัดกุมตามระบบและขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

(2) ควรให้ กปน. ผู้ตรวจรับและนับบัตรเลือกตั้งลงลายมือชื่อบนปกบัตรเลือกตั้งและเขียนจำนวนบัตรเลือกตั้งที่อยู่ในเล่มนั้นๆ

(3) ควรแยกการส่งบัตรเลือกตั้งต่างหากไม่ให้ปะปนกับการรับเอกสารอย่างอื่น

(4) ควรมอบ ประธาน กปน. และรปภ. ร่วมนำส่งเก็บรักษา ณ สถานที่ราชการที่อยู่ใกล้หน่วยเลือกตั้ง เช่น สำนักงานของ อบต. ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ฯลฯ

4) การปฏิบัติหน้าที่ในวันเลือกตั้งไม่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรให้มีการรายงานจำนวน กปน. ก่อนเปิดลงคะแนน และติดต่อเตือนก่อนถึงวันปฏิบัติหน้าที่

(2) ควรแบ่งความรับผิดชอบตามที่เจ้าตัวมีความชำนาญหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(3) ควรมอบ ปช.กปน. รับผิดชอบการปิดประกาศดังกล่าว

(4) ควรให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้งก่อนปิดหีบลงคะแนน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นพยานถ้าไม่มีก็ให้ กปน. รปภ. อาสาสมัครสังเกตการผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้งลงนามเป็นพยานแทน

(5) ก่อนเปิดลงคะแนนควรมอบหมายให้ กปน. ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นผู้ทำเครื่องหมายแสดงขอบเขตบริเวณที่เลือกตั้ง

(6) ควรให้ กปน. ฝ่ายควบคุมหีบบัตรเลือกตั้งคอยแจ้งเตือนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ย่อนบัตรทุกครั้งทุกคน

(7) ควรให้ประธาน กปน. คอยตรวจสอบและย้ำเตือน กปน. ผู้ตรวจสอบบัตรรายชื่อ

(8) เมื่อ กปน. ผู้ตรวจสอบบัญชีรายชื่อรับบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้จากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วให้อ่านรายชื่อบนบัตรดังกล่าวก่อนตรวจสอบบัญชีรายชื่อบนบัตรดังกล่าวก่อนตรวจสอบบัญชีรายชื่อด้วยเสียงดังฟังชัด

(9) ควรมอบให้ ประธาน กปน. มีอำนาจตัดสินใจและสั่งการและพยายามให้มีการตรวจสอบภายในทุกระยะตลอดเวลา

(10) ควรให้ประธาน กปน. กล่าวต่างๆ ว่า”ให้ผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิเลือกตั้งต่อ กปน. ภายในเวลา 15.00 น. แล้วยังไม่ได้รับบัตรเลือกตั้งและยังอยู่ในที่เลือกตั้ง ให้รอรับบัตรเลือกตั้งจาก กปน. เพื่อทำการลงคะแนนได้จนเสร็จ” เมื่อมีกรณีดังกล่าว

(11) ก่อนการจ่ายบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งทุกคน กปน. ควรต้องตรวจดูว่าบุคคลนั้นมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ทุกครั้ง และกรณีดังกล่าวก็ให้ดำเนินการเพิ่มชื่อก่อนและให้ผู้ใช้สิทธิลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย

(12) ก่อนปิดการลงคะแนน กปน. ควรแบ่งงานมอบหมายภาระกิจในส่วนนี้ให้ชัดเจนและบันทึกไว้ในสมุดรายงานเหตุการณ์โดยเฉพาะเวลาออกเดินทางไปส่งหีบบัตร

(13) ควรมอบผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้งคอยแนะนำเตือน กปน. และช่วยเหลือทำลายบัตรด้วยตนเอง

4.1.4 กรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง (กนค.)

1) ปัญหาการแต่งตั้งและการสรรหา กนค. ไม่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรเปิดรับสมัครไว้ล่วงหน้า หรือลงทะเบียนผู้ประสงค์จะเป็น กปน. ซึ่งจะสามารถตรวจสอบได้ล่วงหน้า

(2) ควรประสานก่อนการแต่งตั้ง และขอหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อกรณีเร่งด่วน (ของคนที่ใกล้ชิดก็ได้)

(3) ไม่ควรแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่น

(4) ในการอบรม ควรชี้แจงให้เห็นถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งบทกำหนดโทษ (ถ้ามี) หรือแต่งตั้ง กนค. สำรองไว้

(5) ควรให้ ปช.กนค. ประชุมซักซ้อมขั้นตอนการปฏิบัติ ณ สถานที่นับคะแนนก่อนปฏิบัติงานจริงของ กนค. แต่ละฝ่าย

2) การอบรมไม่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรหาวิทยากรที่มีประสบการณ์และให้ความรู้การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรแยกกลุ่มอบรมเป็นฝ่ายๆ

(3) ควรอยู่ศูนย์กลางผู้เข้าอบรมและสามารถเดินทางสะดวก

(4) ควรจัดทำเอกสารข้อสังเกตและมีการสาธิตการปฏิบัติ ณ สถานที่นับคะแนนจริง

(5) ควรให้มีการสาธิตการวินิจฉัยบัตรและควรแต่งตั้งจากผู้มีวุฒิภาวะพอสมควรและน่าเชื่อถือ

3) การรับมอบและการตรวจรับหีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งและการวินิจฉัยบัตรเลือกตั้งไม่เป็นไปตามคู่มือและระเบียบกฎหมาย มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ล่วงหน้าเพื่อกรอกรายการตัวเลขที่ถูกต้องเท่านั้น ซึ่งจะได้ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งระบบด้วย

(2) ควรจัดทำบัญชีคุมเอกสารทุกชนิด บัตรเลือกตั้งทุกหีบทุกถงและประสานขอใช้สถานที่ราชการ เช่น โรงพัก ไว้เป็นการล่วงหน้า

(3) ควรจัดทำบัตรคิวของทุกหน่วยเลือกตั้ง

4.2 ปัญหาที่เกิดจากผู้สมัคร

เน้นการป้องกันไม่ให้ผู้สมัครทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยเน้นบทบาท การสร้างความรู้ได้ประชาชนดังนี้

- 1) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเลือกตั้งระบบใหม่ให้ประชาชน
- 2) สร้างจิตสำนึกใหม่ ให้การศึกษา ให้ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหนทางแห่งความสำเร็จของประเทศ
- 3) ควรมีการสร้างศูนย์หรือสถาบันที่สร้างผู้เชี่ยวชาญในการสร้างจิตสำนึกใหม่ ควรมีวิทยาการช่วยสร้างจิตสำนึกใหม่ให้ประชาชนรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ สนใจกิจกรรมบ้านเมือง เพื่อเป็นพลังในการพัฒนาสังคม ประชาธิปไตย และช่วยป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง

4.3 ปัญหาที่เกิดจากของประชาชน

- 1) สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย ระบบการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ
- 2) ให้ประชาชนไทยเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของ กกต.

4.4 ปัญหาทางด้านกฎหมาย

3.4.1 กรณีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

กำหนดระยะเวลาที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 90 วัน น่าจะเพียงพอแก่การที่บุคคลจะมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนัก ประกอบกับในระบบการเมืองการปกครองของไทยมีการเลือกตั้งบ่อยครั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางประเภท เช่น อบจ. อบต. และเทศบาล ก็มีพื้นที่ทับซ้อนกัน ดังนั้น เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีให้ประชาชนเกิดความสับสน จึงควรแก้ไขกฎหมายในประเด็น คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 105 ของรัฐธรรมนูญ

4.4.2 กรณีการนับคะแนนเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว

การนับคะแนนในสถานที่นับคะแนนเพียงแห่งเดียวดังกล่าว ไม่ได้แก้ไขปัญหาเรื่องการจ่ายเงินซื้อเสียง หัวคะแนนไม่ได้มุ่งหมายจะตรวจสอบผลคะแนนที่หน่วยว่าการซื้อเสียงได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ ปัจจุบันนี้ ส่วนวร็องเรียนว่าผู้สมัคร หรือหัวคะแนนแจกเงินซื้อเสียงมีเป็นจำนวนมากประมาณร้อยละ 90 ของส่วนวร็องเรียนทั้งหมด ประกอบกับการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ใช้เวลาและบุคลากรน้อย ทำให้ประหยัดงบประมาณ และสามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็วกว่า (หากไม่มีการร้องเรียน) อีกทั้งทำให้ไม่มีปัญหาการร้องเรียนว่า มีการทุจริตเปลี่ยนหีบบัตรระหว่างการขนส่งหีบบัตรอีกด้วย ดังนั้น จึงควรแก้ไขในประเด็น การนับคะแนนรวมกันในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว เป็นให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

4.4.3 กรณีให้ปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ที่หน่วยเลือกตั้ง

การปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งดังกล่าว ไม่มีความจำเป็นในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง และไม่มีผลทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่กลับเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการจัดการเลือกตั้ง และบั่นทอนความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น จึงควรยกเลิกการปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา 86/1 ดังกล่าว

4.5 ปัญหาความล่าช้าในการประกาศผลการเลือกตั้ง

- 1) สนง.กกด.จว. ต้องเป็นหน่วยหลักในการทำงาน ด้านการปฏิบัติ ส่วน กกด.จว. ทำหน้าที่เขียนนโยบายและวินิจฉัยเรื่องที่สำคัญเท่านั้น
- 2) จัดทำคู่มือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนโดยละเอียด
- 3) จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในงานสืบสวนสอบสวนอย่างทั่วถึง ให้มีความรู้ถึงขั้นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ อบรมรุ่นละไม่ควรเกิน 80-100 คน มีการทดสอบประเมินผลความรู้ใช้เวลาอบรมไม่น้อยกว่า 3 วัน
- 4) เร่งรัดการบรรจุบุคลากรให้ครบตามโครงสร้าง โดยเฉพาะควรเพิ่มนิติกรให้เพียงพอ
- 5) ควรพิจารณาแต่งตั้งอนุสอบสวนในกรณีที่ทำเป็น นอกนั้นควรให้ ผอ.กกด.จว. และ จนท.สอบสวน ดำเนินการ
- 6) การจ่ายค่าตอบแทนควรให้เต็มจำนวนและเพิ่มขึ้นอีกกรณีส่งส่วนวร็องเรียนเร็ว
- 7) ควรมีมาตรการจูงใจ เช่น การให้บำเหน็จความชอบเป็นพิเศษนอกจากเกณฑ์ปกติของหน่วยงาน

8) เร่งรัดการบรรจุบุคลากรให้ครบตามโครงสร้าง โดยเฉพาะควรเพิ่มนิติกรที่มีประสบการณ์ให้เพียงพอ

9) ควรมีการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานสืบสวน

10) ระเบียบวาระการประชุม ควรแยกกลุ่มใบแดง ใบเหลือง และยกคำร้อง

11) จัดเรียงลำดับจังหวัดที่ไม่มีเรื่องร้องเรียนและมีเรื่องน้อยก่อน เพื่อประกาศผลได้รวดเร็ว

12) ก่อนเสนอเข้าวาระ ให้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้ชัดเจนเมื่อวินิจฉัยแล้ว สามารถประกาศผลได้ทันที

13) ควรกำหนดหน้าที่ผู้มีหน้าที่แจ้งให้ชัดเจนเป็นแนวทางปฏิบัติ

14) ควรประชาสัมพันธ์ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนหรือเรื่องคัดค้านที่พิจารณาเสร็จแล้ว เพื่อให้เป็นแนวทางและจะเป็นการป้องปรามการกระทำผิด รวมทั้งจะสามารถช่วยในการประกาศว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้

15) ควรกำหนดให้ยื่นด้วยตนเองเท่านั้น เพื่อสอบสวนเบื้องต้นได้ทันที

16) กรณี ผอ.กต.จว. มีความเห็นไม่รับ กต.จว. ไม่จำเป็นต้องพิจารณาอีกเพราะเสียเวลาโดยให้ดำเนินการสอบสวนต่อไป

17) กรณี ผอ.กต.จว. มีความเห็นไม่รับ กต.จว. ควรพิจารณาถ้าเห็นว่าควรรับก็ให้ดำเนินการสอบสวน แต่ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับก็ให้เสนอ กต. หรืออาจแจ้งให้ผู้ร้องทราบและให้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา ถ้าไม่อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาถือว่ายุติ

18) ควรกำหนดให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติกล่าวคือ ในการสืบสวนสอบสวนระดับจังหวัดควรกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของอนุกรรมการวินิจฉัยเป็นอำนาจหน้าที่ของ กต.จว. และอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการเป็นอำนาจหน้าที่ของ ผอ.กต.จว.

19) ควรกำหนดให้เลขาธิการเสนอต่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยเพื่อกลั่นกรองสำนักงานการสอบสวนก่อนเสนอ กต. จะทำให้การพิจารณารวดเร็ว เพราะมีผู้กลั่นกรองที่มีประสิทธิภาพ

20) ตามมาตรา 97 หากประกาศผลไปก่อนแล้ว ตามสอยทึหลังจะสามารถแก้ปัญหาได้

4.6 ปัญหาองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

1) ควรมีการอบรมอาสาสมัครในการปฏิบัติงาน โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของการตรวจสอบการเลือกตั้ง

2) ให้องค์กรเอกชนคัดสรรอาสาสมัครในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้

3) ควรมีการประเมินองค์กรเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะได้รับการพิจารณา เข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ตารางที่ 4.3 ปัญหาอุปสรรคของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ต่างจากการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า

สภาพปัจจุบัน	การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่	การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า
1. บุคลากร	บุคลากรจัดการเลือกตั้งทั้ง กกต.ท้องถิ่น กนค. กปน. สรรหามาจากบุคคลหลายฝ่าย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรการปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นแนวราบ อาศัยการประสานงานประกอบกับการสรรหาและแต่งตั้งบุคลากรในระยะแรกของ กกต. ท้องถิ่น กนค. และ กปน. เป็นไปอย่างกระชั้นชิด ดังนั้น ในบางท้องถิ่นจึงได้บุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร	ใช้บุคลากรส่วนใหญ่จากระบบราชการ จึงมีขั้นตอนการบังคับบัญชาตามระบบราชการในแนวดิ่ง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัด อำเภอ เป็นหลัก รวมถึงบุคลากรของราชการส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาช่วยเสริม บุคลากรดังกล่าวมีประสบการณ์ ความชำนาญ การจัดการเลือกตั้งจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ไม่ได้การยอมรับจากประชาชนเท่าที่ควร
2. ผู้สมัคร	ผู้สมัครส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเสียงแบบใช้วิธีการเอาใจเปรียบ ใช้เล่ห์เหลี่ยมกลยุทธ์ แข่งกันอย่างดุเดือด บางคนใช้วิธีซื้อเสียงผ่านหัวคะแนนและบางคนอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายทำการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ผู้สมัครก็ไม่กล้าโกงอย่างโจ่งแจ้งเหมือนในอดีต เพราะเนื่องจากมี กกต. คอยตรวจสอบและลงโทษอย่างหนัก โดยเฉพาะให้ใบแดง รวมทั้งมีบุคคลหลายฝ่ายคอยตรวจสอบ โดยเฉพาะฝ่ายตรงข้ามจะใช้กล้องถ่ายภาพตรวจตราอย่างใกล้ชิด ในหน่วยเลือกตั้งและที่นับคะแนน	ผู้สมัครใช้วิธีการหาเสียงแบบเก่า ทั้งการซื้อเสียง ใช้อิทธิพลข่มขู่ อาศัยอำนาจรัฐมาสนับสนุน รวมถึงการโกงสารพัดรูปแบบ ดังที่เคยเกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการเมื่อปี 2542 ซึ่งสื่อมวลชนเรียกรับการเลือกตั้งครั้งนั้นว่า “โคตรโกง”

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน	การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่	การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบเก่า
3. ประชาชน	ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ บางคนเห็นการซื้อขายเสียงเป็นเรื่องปกติ	ประชาชนเคยชินกับระบบการซื้อขายเสียง โดยเฉพาะท้องถิ่นในชนบทและตามเทศบาลต่าง ๆ
4. ความล่าช้าในการประกาศผล	เนื่องจากการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของ กกต. มีขั้นตอนที่ยืดเยื้อเรื่องร้องเรียนทุกเรื่องต้องมีการสืบสวนสอบสวน กกต. ต้องพิจารณาทุกเรื่องซึ่งมีเป็นจำนวนมาก กกต. ต้องประชุมเป็นองค์กรเพื่อพิจารณาด้วยความรอบคอบเพื่อให้การพิจารณาคัดสินเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม	ไม่มีปัญหาการประกาศผลล่าช้า เพราะเมื่อเลือกตั้งเสร็จก็สามารถประกาศผลได้ในวันเดียว การฟ้องร้องขบวนการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่ของศาลที่จะวินิจฉัย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่มีเจตนารมณ์ต้องการปฏิรูปการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ภายใต้ปรัชญาพื้นฐานที่ว่า การเลือกตั้งต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากนี้ กกต. ยังมีหน้าที่ตรวจสอบให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปร่งใส ไม่มีการได้เปรียบเสียเปรียบ เป็นการแข่งขันอย่างยุติธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน ดังนั้น หัวใจสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ คือ การเลือกตั้งที่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งกฎหมายท้องถิ่นระบบใหม่กำหนดไว้ คือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ การสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ และการ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

กกต. ได้เข้าควบคุมการเลือกตั้งท้องถิ่นตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึงแม้ว่าจะมีความคืบหน้าในทางบวกที่สำคัญหลายประการ แต่ด้วยความใหม่ของระบบที่ใช้ ด้วยข้อจำกัดบางประการ อุปสรรคต่างๆ ยังมีอยู่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขที่เกิดจากการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

สำหรับวิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอาศัยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (QUALITATIVE RESEARCH) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี คือ ใช้การประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 300 คน นอกจากนี้ยังใช้ การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์กระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ และปัญหาอุปสรรคพร้อมข้อเสนอแนะจำนวนมาก สรุปดังนี้

การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2545 มีผลให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงถ่ายโอนอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จากกระทรวงมหาดไทยมาเป็นอำนาจของ กกต. ขณะเดียวกันก็ได้โอนอำนาจของศาลยุติธรรมในกรณีที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือนับคะแนนใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเมื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่สุจริตและเที่ยงธรรมมาเป็นอำนาจของ กกต. เพื่อให้ กกต. มีอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

1) เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบที่ต่างมีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นของตนเองมาเป็นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบใช้กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นฯ ฉบับเดียวกัน

2) การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาให้นำพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3) เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือถ่ายโอนอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจากกระทรวงมหาดไทย โดยปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ มาเป็นอำนาจของ กกต. โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดให้ กกต. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (ตามมาตรา 105) และให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร และปลัดเมืองพัทยา เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

4) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังคงมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ โดยมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับแจ้งการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นฯ

5) เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต เทศบาลฯ มาเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

6) มีการกำหนดให้การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมการสมัครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (ตามมาตรา 46) ซึ่งเดิมมีเพียงการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่ผู้สมัครต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมการสมัคร และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต้องเสียเงินประกัน การสมัคร

7) เพื่อป้องกันผู้สมัครฮั้วกัน เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกใบรับให้แก่ผู้สมัครแล้ว ผู้สมัครจะถอนการสมัครมิได้และให้ค่าธรรมเนียมการสมัครตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (ตามมาตรา 48)

8) เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งโดยมิชอบ จึงได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ มาใช้กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท

9) เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่ยอมให้คนทุจริตการเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง จึงได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งใช้สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติมาใช้สำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 94 ถึงมาตรา 97 กล่าวคือ การจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ต้องมีสาเหตุ ดังนี้

(1) ในกรณีผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้นับคะแนนใหม่แล้วยังไม่ตรงกันอีก

(2) เนื่องจากการเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง ถ้าความไม่สุจริตนั้นไม่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร หรือไม่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำของผู้สมัครและเกิดก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง เราเรียกกรณีนี้โดยทั่วไปว่า เป็นการให้ใบเหลือง แต่ถ้ามีหลักฐานพอเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำของผู้สมัคร ผู้สมัครก็จะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่มีสิทธิได้รับเลือกตั้งอีกต่อไป เราเรียกกรณีนี้ว่า เป็นการให้ใบแดง

(3) หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งมาโดยมิชอบเพราะการกระทำของผู้อื่น ผู้ได้รับการเลือกตั้งผู้นั้นจะต้อง

พ้นจากตำแหน่งและมีการเลือกตั้งใหม่โดยยังคงมีสิทธิสมัครเลือกตั้งใหม่ได้ เราเรียกกรณีนี้ว่า สอย แต่ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้กระทำความผิดหรือทุจริตเอง ผู้ได้รับการเลือกตั้งผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งต้องถูกดำเนินคดีอาญาอีกด้วย

10) ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการคัดค้านการเลือกตั้งจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับเดิม ดังนี้

(1) เดิมผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เปลี่ยนมาเป็น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้ง

(2) เปลี่ยนจากการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลชั้นต้นในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา และยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ในกรณีของกรุงเทพมหานคร มาเป็นยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องของศาลชั้นต้นจะใช้วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา และพิพากษาคัดสินโดยใช้หลักการเมื่อมีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยแล้ว แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้วิธีพิจารณาในระบบไต่สวน โดยให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและจะวินิจฉัยตัดสินโดยใช้หลักการเมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า

2. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ สรุปดังนี้

2.1 ปัญหาของบุคลากร

การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ทำให้มีผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาด้านการสรรหา และการคัดเลือกบุคลากรในการจัดการเลือกตั้งของ กกต. โดยเฉพาะการสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ((กปน.) คณะกรรมการนับคะแนน (กนค.) เป็นไปอย่างถูกละหลุ่ กระชั้นชิด ไม่มีระยะเวลาเตรียมการที่เหมาะสม ทำให้การคัดเลือกบางแห่งเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร บางแห่งได้บุคลากรที่ไม่เหมาะสม บางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบ บางคนวางตัวไม่เป็นกลาง ทำให้เกิดความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับด้านบุคลากรมีปัญหาพอสรุปได้ดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กทต.จว.)

บางจังหวัดมีปัญหา การทำงานการสั่งการไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานไม่มีระบบ บางคนวางตัวไม่เป็นกลาง

ข้อเสนอแนะ

ควรสรรหา กทต.จว. ที่มีจิตวิญญาณในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศอย่างแท้จริง และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกระดับ

2.1.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น (กทต.ท้องถิ่น)

การสรรหา กทต.ท้องถิ่น มีข้อจำกัดด้านระยะเวลา การทำงานของ กทต.ท้องถิ่น บางคนมีความรู้และประสบการณ์เลือกตั้งต่างกัน บางแห่งมีความขัดแย้งระหว่าง กทต.ท้องถิ่น กับ ผอ.กทต.ท้องถิ่น วิธีการทำงานขาดการวางแผนงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีกระบวนการคัดสรรเพื่อให้ได้คนดี โดยกระบวนการนั้นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย และการทำงานควรมีการวางแผนทำงานร่วมกัน

2.1.3 กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)

การแต่งตั้งและการสรรหา กปน. ไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรเปิดรับสมัครลงทะเบียนผู้ที่มีความประสงค์ซึ่งจะสามารถตรวจสอบ
- 2) ประสานติดต่อไว้เป็นการล่วงหน้า
- 3) ห้ามมิให้แต่งตั้งพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ควรแต่งตั้งบุคคลที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งที่ตนต้องปฏิบัติหน้าที่

กปน. ด้วยความสมัครใจของผู้นั้น

การอบรมไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

- 1) คัดเลือกฝึกอบรมและให้ความรู้แก่วิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งมีความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง
- 2) แบ่งกลุ่มอบรม กลุ่มละประมาณ 4 – 5 หน่วย หรือเป็นตำบล
- 3) สถานที่อบรมควรอยู่ไม่ไกลจากผู้เข้ารับการอบรม สามารถเดินทางสะดวก
- 4) จัดทำเอกสารคู่มือชี้แจงส่วนที่สำคัญและยื่นเตือนผู้เข้ารับการอบรมในขั้นตอนที่มีการกระทำผิดพลาดบ่อยๆ

2.1.4 กรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง (กนค.)

ปัญหาการแต่งตั้งและการสรรหา กนค. ไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรเปิดรับสมัครไว้ล่วงหน้า หรือลงทะเบียนผู้ประสงค์จะเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) ซึ่งจะสามารถตรวจสอบได้ล่วงหน้า
- 2) ควรประสานก่อนการแต่งตั้ง และขอหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อกรณีเร่งด่วน
- 3) ไม่ควรแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่น
- 4) ในการอบรม ควรชี้แจงให้เห็นถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งบทกำหนดโทษ (ถ้ามี) หรือแต่งตั้งคณะกรรมการนับคะแนน (กนค.) สำรองไว้

5) ควรให้ ประธานกรรมการนับคะแนน (ปร.กนค.) ประชุมซักซ้อมขั้นตอนการปฏิบัติ ณ สถานที่นับคะแนน ก่อนปฏิบัติงานจริงของ กนค. แต่ละฝ่าย

การอบรม ไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรหาวิทยากรที่มีประสบการณ์และให้ความรู้การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรแยกกลุ่มอบรมเป็นฝ่ายๆ
- 3) ควรอยู่ศูนย์กลางผู้เข้าอบรมและสามารถเดินทางสะดวก
- 4) ควรจัดทำเอกสารข้อสังเกตและมีการสาธิตการปฏิบัติ ณ สถานที่นับคะแนนจริง
- 5) ควรให้มีการสาธิตการวินิจฉัยบัตรและควรแต่งตั้งจากผู้มีวุฒิภาวะพอสมควร และน่าเชื่อถือ

2.2 ปัญหาที่เกิดจากผู้สมัคร

ใช้อิทธิพล ใช้หวัคะแนน ชื้อเสียง ทูจริตด้วยวิธีการต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

เน้นการป้องกัน (Prevention) ไม่ให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งโดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทสำคัญ 3 บทบาท ได้แก่

- 1) บทบาทของการเป็นจัดการเลือกตั้ง (Provider) กกต. เปรียบประดุจผู้จัดจำหน่ายสินค้าให้กับผู้ซื้อ (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) (Shopping) ตามที่ตนเองสนใจ โดยดูจากนโยบายของผู้สมัคร ในฐานะผู้จัดการเลือกตั้ง กกต. จึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าให้เป็นที่น่าสนใจ และบอกเล่าให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ทราบถึงคุณสมบัติหรือส่วนผสม (Ingredient) ของสินค้าว่าจะเป็นอย่างไรร ส่วนการตัดสินใจเลือกซื้อ (ลงคะแนนเลือกตั้ง) เป็นสิทธิอย่างเสรีของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2) การเป็นครู (Teacher) ในการทำความเข้าใจความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันทุกๆ ฝ่าย เพื่อให้บุคคลในกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเลือกตั้ง มีความรู้ ความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน หากจะเปรียบเทียบการเลือกตั้งกับการแข่งขันกีฬา ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็เป็นดั่งนักกีฬา กกต. คือผู้วางกฎ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎกติกาหรือเป็นกรรมการ โดยมีประชาชนเป็นผู้ชมผู้เชียร์ ซึ่งจะต้องชมต้องเชียร์ให้ถูกกติกาของการแข่งขันกีฬาแต่ละประเภท มารยาทของผู้ชมมีความสำคัญต่อการแพ้ชนะของนักกีฬาด้วยเหมือนกัน

3) การเป็นสะพานเชื่อม (Bridge – building) ระหว่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัคร ในบทบาทนี้ กกต. ต้องเป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้สมัครหรือบางพวกเป็นผู้กระตือรือร้น (Participation) บางพวกเป็นผู้ที่ให้ความสนใจทางการเมืองบ้าง (Subject) แต่ยังมีอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่สนใจใยดีกับการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องยกระดับให้กลุ่มผู้ที่ไม่สนใจใยดีกับการเมืองท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้าถึงสารัตถะทางการเมือง (Accessibility) ในขณะเดียวกันก็ต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ผู้สมัครมุ่งเน้นบทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชนไปทำหน้าที่ทางการเมืองท้องถิ่นทั้งในฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างแท้จริง จนสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ในที่สุด

สำหรับการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งนั้น ควรเน้นการสร้างเครือข่ายบูรณาการทั้งระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยประสานความร่วมมือจัดตั้งศูนย์ประสานงานทั้งระดับ กกต.จังหวัด กกต.เขต รวมถึงประสานความร่วมมือในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน โดย กกต. ควรจัดให้มี กกต. ในระดับตำบลและกกต.หมู่บ้านด้วย

2.3 ปัญหาที่เกิดจากประชาชน

ข้อเสนอแนะ

2.3.1 ด้านการศึกษา

สร้างจิตสำนึกในการเลือกตั้งท้องถิ่น เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบใหม่เพื่อให้ประชาชนมีศรัทธาและตระหนักในคุณค่าของการเลือกตั้งท้องถิ่น มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ปลุกจิตสำนึกประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกต้อง ทำให้ตระหนักว่าการซื้อเสียงทำให้ท้องถิ่นเสียหาย ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนไปใช้สิทธิโดยไม่หวังผลตอบแทน สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนช่วยตรวจตราและสอดส่องการทุจริตเลือกตั้ง รวมถึงให้กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกระดับอย่างทั่วถึง

2.3.2 ด้านการมีส่วนร่วม

ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยสถาปนาให้เกิดการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2.3.3 ด้านสำนักประชาธิปไตย

กระตุ้นและเร่งเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นตลอดจนการใช้วิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวันทั้งในสถาบันศึกษา สถานที่ทำงาน ครอบครัว และชุมชน

2.4 ปัญหาทางด้านกฎหมาย

กรณีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตามมาตรา 33 (3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำหนดว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้งเป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ การมีสิทธิเลือกตั้ง ส.อบจ. กับ นายก อบจ. และการมีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่เท่ากัน กรณีการเลือกตั้ง ส.ส. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 90 วัน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 105

ข้อเสนอแนะ

กำหนดระยะเวลาที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 90 วัน น่าจะเพียงพอแก่การที่บุคคลจะมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนัก ประกอบกับในระบบการเมืองการปกครองของไทยมีการเลือกตั้งบ่อยครั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางประเภท เช่น อบจ. อบต. และเทศบาล ก็มีพื้นที่ทับซ้อนกัน ดังนั้น เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีให้ประชาชนเกิดความสับสน จึงควรแก้ไขกฎหมายในประเด็น คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 105 ของรัฐธรรมนูญ

กรณีการนับคะแนนเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว

ตามมาตรา 87 กำหนดให้นับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกหน่วยของแต่ละเขตเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว เว้นแต่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชน ให้นับคะแนนแห่งเดียวภายในเขตท้องที่นั้น เป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ

1) ทำให้การนับคะแนนใช้เวลามาก มีขั้นตอนมาก ส่งผลให้การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้าไปด้วย

- 2) ทำให้ต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมาก
- 3) ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ
- 4) ทำให้เป็นสาเหตุของการร้องเรียนว่า ระหว่างการขนหีบบัตรมายังสถานที่นับคะแนน มีการทุจริตเปลี่ยนบัตรเลือกตั้ง หรือเปลี่ยนหีบบัตรเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

การนับคะแนนในสถานที่นับคะแนนเพียงแห่งเดียวดังกล่าว ไม่ได้แก้ไขปัญหาเรื่องการจ่ายเงินซื้อเสียง หัวคะแนน ไม่ได้มุ่งหมายจะตรวจสอบผลคะแนนที่หน่วยว่าการซื้อเสียง ได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ ปัจจุบันนี้ สำนวนร้องเรียนว่าผู้สมัคร หรือหัวคะแนนแจกเงินซื้อเสียงมีเป็นจำนวนมากประมาณร้อยละ 90 ของสำนวนร้องเรียนทั้งหมด ประกอบกับการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งใช้เวลาและบุคลากรน้อย ทำให้ประหยัดงบประมาณ และสามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็วกว่า (หากไม่มีการร้องเรียน) อีกทั้งทำให้ไม่มีปัญหาการร้องเรียนว่ามีการทุจริตเปลี่ยนหีบบัตรระหว่างการขนส่งหีบบัตรอีกด้วย ดังนั้น จึงควรแก้ไขในประเด็น การนับคะแนนรวมกันในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว เป็นให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

กรณีให้ปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ที่หน่วยเลือกตั้ง

ตามมาตรา 86/1 กำหนดว่า เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนเลือกตั้งให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งไว้ที่หน่วยเลือกตั้ง เป็นประเด็นปัญหา กล่าวคือ

- 1) ทำให้การนำส่งหีบบัตรมายังที่เลือกตั้งล่าช้า ส่งผลให้การนับคะแนนรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนล่าช้าไปด้วย ซึ่งทำให้การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้าไปด้วยเช่นกัน
- 2) ทำให้ขัดกับหลักการของการไม่ให้นับคะแนนที่หน่วย เพื่อป้องกันมิให้หัวคะแนนตรวจสอบผลการแจกเงินซื้อเสียง
- 3) ทำให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เกิดความหวั่นไหวในอิทธิพลของผู้สมัครและหัวคะแนน

ข้อเสนอแนะ

การปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งดังกล่าวไม่มีความจำเป็นในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง และไม่มีผลทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่กลับเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการจัดการเลือกตั้ง และบั่นทอนความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น จึงควรยกเลิกการปิดประกาศบัญชีรายชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา 86/1 ดังกล่าว

ปัญหาความล่าช้าในการประกาศผลการเลือกตั้ง

เมื่อ กกต. ได้เข้ามาควบคุมการเลือกตั้งท้องถิ่นตั้งแต่เดือนมีนาคม 2546 เป็นต้นมา สิ่งหนึ่งซึ่งได้กลายเป็นปัญหาขององค์กรปกครองท้องถิ่นไปด้วยคือ การที่ กกต. ไม่สามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นเพราะไม่อาจประชุมสภาท้องถิ่น เนื่องจากยังไม่มีสมาชิกสภาท้องถิ่นครบจำนวนทำให้ไม่อาจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นได้ หรือกรณีที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง การประกาศผลการเลือกตั้งล่าช้า ทำให้ขาดผู้บริหารท้องถิ่นหรือถึงจะมีผู้บริหารท้องถิ่นแต่ผู้บริหารท้องถิ่นจะปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อต้องมีสภาเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้แถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นเสียก่อน การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ตามปกติทำให้การบริการประชาชนต้องหยุดชะงัก แม้ว่าปลัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่รักษาการในขณะที่ยังไม่มีผู้บริหารแต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องใช้งบประมาณแก้ปัญหาให้ราษฎร ปลัดองค์กรปกครองท้องถิ่นมักจะไม่มีกล้าเพราะอาจถูกกล่าวหาจากผู้บริหารท้องถิ่นในภายหลังได้ สภาพเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อศรัทธาและความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นและต่อ กกต. ในที่สุดด้วย

สาเหตุที่ทำให้ กกต. ไม่อาจประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็ว มีดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านการบริหาร

1) ในระดับจังหวัด

(1) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำมีงานประจำมากไม่ค่อยมีเวลา ประชุม กกต.จว. นัดประชุม กกต.จว. ยาก

(2) กกต.จว., ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ผอ.กกต.จว.), นิติกร, อนุสอบสวน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจในระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติในงานสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องเรียน

(3) อัตรากำลังที่จังหวัดยังไม่เพียงพอ เช่น นิติกรมี 1 คน

(4) คณะอนุสอบสวนเป็นข้าราชการ ไม่สนใจปฏิบัติอย่างจริงจัง มีงานประจำมาก

(5) ค่าตอบแทนอนุสอบสวนคิดคำนวณตามจำนวนวัน ทำให้ผู้ทำงานเร็วได้เงินน้อย แต่ผู้ทำงานช้าได้เงินมากกว่า

2) ในส่วนกลาง

(1) ปัญหาจำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

(2) ปัญหาการจัดระเบียบวาระการประชุม การเรียงลำดับเรื่องในการประชุม ปัญหาการจัดกลุ่มแยกประเภทของเรื่องที่ประชุม

(3) ปัญหาความลับในที่ประชุมไปสู่บุคคลภายนอก

(4) ปัญหาการแจ้ง ให้ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้เกี่ยวข้อง ทราบเรื่องร้องเรียนผลการ

พิจารณา

(5) มาตรา 95 การสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนแล้วจึงประกาศผลทำให้เกิดความล่าช้า
เมื่อมีปริมาณงานมาก ทำให้ต้องเร่งรัดจนเกินไปจึงขาดความรอบคอบเมื่อมีข้อผิดพลาดมีการทบทวน
แก้ไขให้ถูกต้อง ทำให้ถูกมองว่ามีผลประโยชน์ทั้ง ๆ ที่การทบทวนเพียงเพื่อต้องการให้เกิดความเป็น
ธรรม

ข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (สนง.กกต.จว.) ต้องเป็นหน่วย
หลักในการทำงาน ด้านการปฏิบัติ ส่วน กกต.จว.ทำหน้าที่เชิงนโยบายและวินิจฉัยเรื่องที่สำคัญ
เท่านั้น

2) จัดทำคู่มือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนโดยละเอียด

3) จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในงานสืบสวนสอบสวนอย่างทั่วถึง ให้มีความรู้ถึงขั้น
สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ อบรมรุ่นละไม่ควรเกิน 80-100 คน มีการทดสอบประเมินผล
ความรู้ใช้เวลาอบรมไม่น้อยกว่า 3 วัน

4) เร่งรัดการบรรจุบุคลากรให้ครบตามโครงสร้าง โดยเฉพาะควรเพิ่มนิติกรให้เพียงพอ

5) ควรพิจารณาแต่งตั้งอนุสอบสวนในกรณีที่ทำเป็น นอกนั้นควรให้ ผอ.กกต.จว. และ
จนท.สอบสวน ดำเนินการ

6) การจ่ายค่าตอบแทนควรให้เต็มจำนวนและเพิ่มขึ้นอีกกรณีส่งสำนวนเร็ว

7) ควรมีมาตรการจูงใจ เช่น การให้บำเหน็จความชอบเป็นพิเศษนอกจากเกณฑ์ปกติ
ของหน่วยงาน

8) เร่งรัดการบรรจุบุคลากรให้ครบตามโครงสร้าง โดยเฉพาะควรเพิ่มนิติกรที่มี
ประสบการณ์ให้เพียงพอ

9) ควรมีการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานสืบสวน

10) ระเบียบวาระการประชุม ควรแยกกลุ่มใบแดง ใบเหลือง และยกคำร้อง

11) จัดเรียงลำดับจังหวัดที่ไม่มีเรื่องร้องเรียนและมีเรื่องน้อยก่อน เพื่อประกาศผลได้
รวดเร็ว

12) ก่อนเสนอเข้าวาระ ให้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้ชัดเจนเมื่อวินิจฉัยแล้ว สามารถ
ประกาศผลได้ทันที

13) ควรกำหนดหน้าที่ผู้มีหน้าที่แจ้งให้ชัดเจนเป็นแนวทางปฏิบัติ

14) ควรประชาสัมพันธ์ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนหรือเรื่องคัดค้านที่พิจารณาเสร็จแล้ว เพื่อให้เป็นแนวทางและจะเป็นการป้องปรามการกระทำผิด รวมทั้งจะสามารถช่วยในการประกาศว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้

15) ควรกำหนดให้ยื่นด้วยตนเองเท่านั้น เพื่อสอบสวนเบื้องต้น ได้ทันที

16) กรณี ผอ.กต.จว. มีความเห็นไม่รับ กต.จว. ไม่จำเป็นต้องพิจารณาอีกเพราะเสียเวลาโดยให้ดำเนินการสอบสวนต่อไป

17) กรณี ผอ.กต.จว. มีความเห็นไม่รับ กต.จว. ควรพิจารณาถ้าเห็นว่าควรรับก็ให้ดำเนินการสอบสวน แต่ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับก็ให้เสนอ กต. หรืออาจแจ้งให้ผู้ร้องทราบและให้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา ถ้าไม่อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาถือว่ายุติ

18) ควรกำหนดให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติกล่าวคือ ในการสืบสวนสอบสวนระดับจังหวัดควรกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของอนุกรรมการวินิจฉัยเป็นอำนาจหน้าที่ของ กต.จว. และอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการเป็นอำนาจหน้าที่ของ ผอ.กต.จว.

19) ควรกำหนดให้เลขาธิการเสนอต่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยเพื่อกลั่นกรองสำนวนการสอบสวนก่อนเสนอ กต. จะทำให้การพิจารณารวดเร็ว เพราะมีผู้กลั่นกรองที่มีประสิทธิภาพ

20) ตามมาตรา 97 หากประกาศผลไปก่อนแล้ว ตามสอยทีหลังจะสามารถแก้ปัญหาได้

21) ควรมอบให้ กต.จังหวัด เป็นผู้ประกาศผล เว้นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เทศบาลนคร เป็นต้น

ปัญหาองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

1) องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง มีจำนวนมาก และมาจากหลากหลายอาชีพ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

2) บางองค์กรมีปัญหาความไม่พร้อมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่และไม่ได้รับความรู้อย่างแท้จริงก่อนปฏิบัติหน้าที่

3) การปฏิบัติงานของอาสาสมัครขาดความต่อเนื่อง

4) บางองค์กรไม่ได้ให้ความร่วมมือในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างจริงจัง มุ่งหวังเพียงการสร้างชื่อเสียง

5) บางองค์กรมีความคิดเห็นในเชิงปฏิบัติต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และกลายมาเป็นความพยายามในการจับผิด คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และพนักงาน มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการอบรมอาสาสมัครในการปฏิบัติงาน โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของการตรวจสอบการเลือกตั้ง
- 2) ให้องค์กรเอกชนคัดสรรอาสาสมัครในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้
- 3) ควรมีการประเมินองค์กรเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะได้รับการพิจารณาเข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้งครั้งต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ต้องการปฏิรูปการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น โดยให้ กกต. เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการแทนกระทรวงมหาดไทย จากสภาพปัญหาอุปสรรคดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ในระยะแรกที่ กกต. ควบคุมการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น การสรรหา กกต.ท้องถิ่น กนค. กปน. เป็นไปอย่างกระชั้นชิด บางท้องถิ่นจึงได้บุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โครงสร้างของ กกต.ท้องถิ่น กปน. กนค. เป็นแนวราบ การปฏิบัติงานใช้การประสานแทนการสั่งการ จึงปฏิบัติงานด้วยความยากลำบากประกอบกับสภาพแวดล้อมของการเลือกตั้งท้องถิ่นประชาชน มีการขายเสียง ด้านผู้สมัครก็ยังพยายามเอารัดเอาเปรียบด้วยยุทธวิธีต่าง ๆ มีการซื้อเสียง อาศัยช่องว่างของกฎหมายกระทำการทุจริต อย่างไรก็ตาม กกต. ได้พยายามสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกิดความตระหนัก เกิดจิตสำนึก ด้านผู้สมัคร กกต. เน้นการ ป้องกันไม่ให้กระทำผิดกฎหมาย สำหรับกระบวนการเลือกตั้งของ กกต. กกต.จังหวัด กกต.ท้องถิ่น กปน. กนค. เน้นการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาแต่ละปัญหาก็ต้องเร่งแก้ไขกันต่อไป หากมองในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าด้วยความที่ กกต. เป็นผู้รู้เห็นและสัมผัสกับการกระทำการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ การวินิจฉัยจึงผิดพลาดยาก ดังนั้น จึงมั่นใจได้ว่า กกต. สามารถจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรมตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐธรรมนูญได้อย่างแน่นอน

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พ.ศ. 2545

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2545

เป็นปีที่ 57 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป แต่จะใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดและเมื่อใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้นายกรัฐมนตรีรับฟังข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 3 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทนั้น ดังต่อไปนี้

(1) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531

- (2) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482
- (3) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2485
- (4) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2498
- (5) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2517
- (6) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523
- (7) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2538
- (8) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482
- (9) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2485
- (10) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2496
- (11) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2501
- (12) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2511
- (13) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2517
- (14) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2517
- (15) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2523
- (16) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2538
- (17) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2541

ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นนั้นก่อน ให้กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ซึ่งถูกยกเลิกไปตามวรรคหนึ่งยังคงให้ใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งยังมีให้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดแล้ว บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับประกาศหรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" หมายความว่า องค์กรบริการส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

"สภาท้องถิ่น" หมายความว่า สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภากรุงเทพมหานคร สภาเมืองพัทยา และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

"ผู้บริหารท้องถิ่น" หมายความว่า คณะผู้บริหารท้องถิ่น

"หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น" หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาลปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร ปลัดเมืองพัทยา และหัวหน้าพนักงานหรือหัวหน้าข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

"คณะกรรมการการเลือกตั้ง" หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

"คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

"นายอำเภอ" หมายความว่า ผู้อำนวยการเขตและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

"เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย" หมายความว่า ข้าราชการตำรวจหรือข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการทหารหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือสมาชิกอาสารักษาดินแดนหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง

"ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง" หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"ผู้สมัคร" หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"ผู้ได้รับเลือกตั้ง" หมายความว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"การเลือกตั้ง" หมายความว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"วันเลือกตั้ง" หมายความว่า วันที่กำหนดให้เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"เขตเลือกตั้ง" หมายความว่า ท้องที่ที่กำหนดเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

"หน่วยเลือกตั้ง" หมายความว่า ท้องถิ่นที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำการลงคะแนนเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้งใดที่เลือกตั้งหนึ่ง

"ที่เลือกตั้ง" หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง และให้
 หมายความรวมถึงบริเวณที่กำหนดขึ้นโดยรอบที่เลือกตั้ง

"จังหวัด" หมายความรวมถึง กรุงเทพมหานคร

"อำเภอ" หมายความรวมถึง เขตและกิ่งอำเภอ

"ตำบล" หมายความรวมถึง แขวง

"ศาลากลางจังหวัด" หมายความรวมถึง ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

"ที่ว่าการอำเภอ" หมายความรวมถึง สำนักงานเขตและที่ว่าการกิ่งอำเภอ

"เทศบาล" หมายความรวมถึง เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมาย
 จัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

มาตรา 5 ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ
 ออกประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติการตาม
 พระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 6 ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครได้ไม่เกินจำนวน
 สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ

มาตรา 7 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่
 สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งครบวาระ หรือภายในหกสิบวันนับแต่วันที่
 สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ เว้นแต่
 วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาให้มีการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง
 ได้ตามความจำเป็นเมื่อมีเหตุกรณีพิเศษ โดยต้องระบุเหตุผลการมีคำสั่งดังกล่าวด้วย

ในการจัดให้มีการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือ
 และอำนวยความสะดวกในการจัดการเลือกตั้ง

มาตรา 8 เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 19 ประกาศให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) วันเลือกตั้ง
 - (2) วันรับสมัครเลือกตั้ง ซึ่งต้องให้มีการเริ่มรับสมัครไม่เกินสิบวันนับแต่วันประกาศให้มีการเลือกตั้ง และต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน
 - (3) สถานที่รับสมัครเลือกตั้ง
 - (4) จำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะมีการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง
 - (5) จำนวนเขตเลือกตั้ง ซึ่งต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบลหรือเขตท้องที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง
 - (6) หลักฐานการสมัครรับเลือกตั้ง
- การกำหนด (1) (2) (4) และ (5) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อน

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้ ณ ที่ทำการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และสถานที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นสมควร

มาตรา 9 ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งจากทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามความจริง

มาตรา 10 ให้องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั้งหมด เว้นแต่ค่าใช้จ่ายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ในกรณีที่องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนให้องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตามความจำเป็น

มาตรา 11 เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม นอกจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการดำเนินการในเรื่องใด ๆ ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ระเบียบดังกล่าวต้องไม่มีผลเป็นการตัดสิทธิหรือลงโทษบุคคลใด และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 12 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกประกาศให้ยื่นหรือขยายระยะเวลา หรืองดเว้นการดำเนินการที่เกี่ยวกับ

การเลือกตั้งตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้เฉพาะในการเลือกตั้งนั้นเพื่อให้เหมาะสมแก่การดำเนินการเลือกตั้งใหม่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรมได้

หมวด 2

เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง

มาตรา 13 การกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ให้ถือเขตเป็นเขตเลือกตั้ง ถ้าเขตใดมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคน ให้แบ่งเขตนั้นออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสน ถ้าเกินห้าหมื่น ให้เพิ่มเขตเลือกตั้งในเขตนั้นได้อีกหนึ่งเขตเลือกตั้ง

(2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ถือเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง ในกรณีที่อำเภอใดมีสมาชิกได้เกินกว่าหนึ่งคน ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง เท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีในอำเภอนั้น

(3) การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสองเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสามเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครหรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ให้แบ่งเขตเทศบาลหรือเขตเมืองพัทยาเป็นสี่เขตเลือกตั้ง และต้องมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลเท่ากันทุกเขตเลือกตั้ง

(4) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง

(5) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้ถือเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 14 ในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องพยายามจัดให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกันมากที่สุดและต้องแบ่งพื้นที่ของแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกัน ในเขตเทศบาลหรือเขตชุมชนหนาแน่นอาจกำหนดให้ใช้แนวถนน ตรอกหรือซอย คลอง หรือแม่น้ำเป็นแนวเขตของเขตเลือกตั้งได้ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร มิให้นำพื้นที่เพียงบางส่วนของเขตหนึ่งไปรวมกับเขตอื่น

มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 14 ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมีหน้าที่แจ้งรายละเอียดของจำนวนราษฎรเป็นราย

จังหวัด รายอำเภอ รายเทศบาล รายองค์การบริหารส่วนตำบล รายตำบล และรายหมู่บ้านให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศ จำนวนราษฎรทั่วประเทศ

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด เขตอำเภอ เขตเทศบาล เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตตำบล หรือเขตหมู่บ้าน ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่แจ้งการเปลี่ยนแปลงให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

มาตรา 16 การกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ใช้เขตของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

มาตรา 17 ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งที่จะพึงมีในแต่ละเขตเลือกตั้ง

การกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน โดยให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ ณ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และสถานที่อื่นที่เห็นสมควรรวมทั้งให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้งหรือที่เลือกตั้ง ให้กระทำได้โดยประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินจะประกาศเปลี่ยนแปลงก่อนวันเลือกตั้งน้อยกว่าสิบวันก็ได้และให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 18 การกำหนดหน่วยเลือกตั้งตามมาตรา 17 ให้คำนึงถึงความสะดวกในการเดินทาง มาใช้สิทธิเลือกตั้งของราษฎร ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ให้ใช้เขตหมู่บ้านเป็นเขตของหน่วยเลือกตั้ง ในกรณีที่หมู่บ้านใดมีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนน้อยจะให้รวมหมู่บ้านตั้งแต่สองหมู่บ้านขึ้นไปเป็นหน่วยเลือกตั้งเดียวกันก็ได้ สำหรับในเขต เทศบาลเขตกรุงเทพมหานคร หรือเขตชุมชนหนาแน่น อาจกำหนดให้ใช้แนวถนน ตรอกหรือซอย คลอง หรือแม่น้ำเป็นแนวเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้

(2) ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งละแปดร้อยคนเป็นประมาณ แต่ถ้า เห็นว่าไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัยในการไปลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะ กำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้น โดยให้มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าจำนวนดังกล่าวก็ได้

ที่เลือกตั้งตามมาตรา 17 ต้องเป็นสถานที่ที่ประชาชนเข้าออกได้สะดวกและมีป้ายหรือ เครื่องหมายอื่นใดเพื่อแสดงขอบเขตบริเวณของที่เลือกตั้งตามลักษณะของท้องถิ่นและภูมิประเทศ ไว้ด้วย และเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเพื่อความปลอดภัยของ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกำหนดที่เลือกตั้ง นอกเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้แต่ต้องอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับหน่วยเลือกตั้งนั้น

หมวด 3

การดำเนินการเลือกตั้ง

มาตรา 19 เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งหัวหน้าพนักงาน ส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแต่งตั้งคณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้น และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินหกคน เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนด คำสั่ง หรือการมอบหมาย ของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

การสรรหา การแต่งตั้ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 20 ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) รับสมัครเลือกตั้ง
- (2) กำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง
- (3) แต่งตั้งและจัดอบรมเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง
- (4) ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และดำเนินการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- (5) ดำเนินการเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผล การนับคะแนนเลือกตั้ง
- (6) จัดให้มีหีบบัตรเลือกตั้งและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- (7) ดำเนินการอื่นอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ใดตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดอาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้คณะบุคคลหรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ได้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 21 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะและให้ความเห็นชอบในการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง ที่เลือกตั้ง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(3) กำกับดูแล และอำนวยความสะดวก การลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง

(4) กำหนดสถานที่รวบรวมผลคะแนน และรวบรวมผลคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง และรายงานผลการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(5) ปฏิบัติการใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะบุคคลหรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งได้ตามสมควร

มาตรา 22 เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งให้นายอำเภอดำเนินการในเรื่องใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่นายอำเภอได้รับคำสั่งให้ดำเนินการในเรื่องใดตามวรรคหนึ่ง ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ

มาตรา 23 ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(1) ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้งหนึ่งคน

(2) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอีกหกคน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งในที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง

ในการประชุมเพื่อวินิจฉัยปัญหาในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งต้องมีกรรมการอยู่ในการประชุมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่ และการลงมติให้ใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานออกเสียงชี้ขาด

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งอย่างน้อยที่เลือกตั้งละสองคน

หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้ง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 24 ในวันเลือกตั้ง ถ้าถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้วมีกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมาปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบเจ็ดคน ให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจนครบเจ็ดคน ไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้วจะมาปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสำรองไว้ ให้ผู้นั้นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา 25 เมื่อมีการเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจัดให้พนักงานส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีพนักงานส่วนท้องถิ่นไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดนั้นให้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างซึ่งได้รับคำสั่งตามวรรคสองมีหน้าที่ปฏิบัติตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมาย

มาตรา 26 นอกจากหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายหรือสั่งการ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และพนักงานฝ่ายปกครองหรือ

ตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในการเลือกตั้ง

ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้องขอ

มาตรา 27 ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้พบการกระทำความผิดแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง

ถ้าผู้พบการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งให้ดำเนินการกล่าวโทษหรือดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งพบการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในวันเลือกตั้ง หรือ ได้รับแจ้ง โดยมีพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือ และผู้กระทำความผิดยังปรากฏตัวอยู่ในบริเวณที่เลือกตั้งให้เจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าเป็นกรณีพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า

มาตรา 28 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้สมัคร ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในการเลือกตั้งตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง แจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนทราบถึงการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนทันทีโดยไม่ต้องมีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

มาตรา 29 ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐกระทำการใด ๆ โดยมีขอบข่ายอำนาจหน้าที่อันเป็นการกลั่นแกล้งผู้สมัครใดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหรือมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสั่งให้ยุติหรือระงับการกระทำนั้นได้

มาตรา 30 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการ

ประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 31 ค่าตอบแทนของกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นานอำเภอ กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดตามบัญชีค่าตอบแทนหรือมาตรฐานกลางในการจ่ายค่าตอบแทนซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและความแตกต่างของปริมาณงานในการดำเนินการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทหรือแต่ละแห่ง

มาตรา 32 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดพิมพ์ ควบคุมการพิมพ์ และจัดส่งบัตรเลือกตั้ง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์บัตรเลือกตั้ง

หมวด 4

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 33 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

- (1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้รับสัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
 - (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
 - (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง และ
 - (4) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด
- ในกรณีที่มีการย้ายทะเบียนบ้านออกจากเขตเลือกตั้งหนึ่ง ไปยังอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกัน อันทำให้บุคคลมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง ให้บุคคลนั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

มาตรา 34 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

- (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- (5) มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

มาตรา 35 ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 33 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 34 มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เว้นแต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้แจ้งเหตุดังต่อไปนี้ต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ได้

- (1) เจ็บป่วย ไม่ว่าถึงขนาดต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหรือไม่
- (2) มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (3) มีอายุเกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (4) ไม่อยู่ในภูมิลำเนาในเวลาเลือกตั้ง
- (5) เหตุอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยจะจัดส่งหนังสือแจ้งเหตุผ่านทางไปรษณีย์ได้ ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบันทึกเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเก็บหนังสือแจ้งเหตุนั้นไว้เป็นหลักฐาน

การแจ้งเหตุตามวรรคสอง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

มาตรา 36 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นทำหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 35 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ทำการตรวจสอบหลักฐานการลงคะแนนเลือกตั้ง ถ้าพบว่ามีผู้มาแสดงตนและลงคะแนนเลือกตั้งแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาว่าจะสมควรมีคำสั่งให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งหรือไม่

มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่งหรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นเสี่ยงสิทธิคงต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
 - (2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น
 - (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
 - (4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น
 - (5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น
 - (6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- การเสียสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 38 เมื่อได้มีประกาศให้มีการเลือกตั้งแล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 9 ให้ถูกต้องตามความจริง และประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้โดยเปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัดหรือที่ว่าการอำเภอที่ตั้งอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้ง และสถานที่อื่นที่เห็นสมควร ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน และแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เข้าบ้านทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ในกรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผิดพลาด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการย้ายบุคคลใดเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ ไม่ว่าจะพบเหตุดังกล่าวก่อนหรือหลังการประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความจริง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้แก้ไขหรือถอนชื่อบุคคลนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

มาตรา 39 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าตนหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตน ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวัน

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือตามวรรคหนึ่ง แล้วให้รีบตรวจสอบหลักฐาน ถ้าเห็นว่าผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเพิ่มชื่อนั้นลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเร็วและแจ้งให้ผู้แจ้งและเจ้าบ้านทราบ แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้แจ้งหรือ เจ้าบ้านทราบภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าผู้แจ้งหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มี คำสั่งเพิ่มชื่อนั้นลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและให้แจ้งไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ แจ้งให้ผู้แจ้งและเจ้าบ้านทราบโดยเร็ว

มาตรา 40 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้มีชื่อปรากฏอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้ ประกาศตามมาตรา 38 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการ การเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวัน เพื่อให้ถอนชื่อ ผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีชื่อ อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องและเจ้าบ้านทราบ ถ้าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้รายงาน ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ ภายในสามวันนับแต่วัน ได้รับคำร้อง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นเห็นว่าผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ให้มีคำสั่งถอนชื่อ ผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 39 วรรคสอง มาใช้บังคับโดย อนุโลม

ถ้าเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งปรากฏชื่อบุคคลอื่นซึ่งมิได้มีชื่ออยู่ใน ทะเบียนบ้านของตน เมื่อเจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมายนำหลักฐานทะเบียนบ้านมาแสดงให้

เห็นว่าไม่มีชื่อบุคคลนั้นอยู่ในทะเบียนบ้าน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี มีคำสั่งถอนชื่อบุคคลนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและแจ้งให้เจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมายทราบโดยเร็ว

กรณีตามวรรคสองหรือวรรคสาม ถ้าผู้ที่ถูกถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และยื่นคำร้องคัดค้านการถูกถอนชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ววินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นที่สุด

มาตรา 41 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลใด และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งคำพิพากษานั้นแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้บันทึกไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 42 ในกรณีที่มีการถอนชื่อบุคคลใดออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 38 วรรคสอง หรือมาตรา 40 วรรคสองหรือวรรคสาม หรือเพิ่มชื่อบุคคลใดลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 39 วรรคสอง หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลใดตามมาตรา 41 ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งต่อผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพื่อแก้ไขบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 9 ให้ถูกต้องด้วย

มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ

กรณีดังต่อไปนี้ให้สันนิษฐานว่าเป็นการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบด้วย เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการย้ายโดยมิเหตุผลอันสมควร

- (1) การย้ายบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปซึ่งไม่มีชื่อสกุลเดียวกับเจ้าบ้านเข้ามาในทะเบียนบ้าน เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ย้ายเข้ามาในทะเบียนบ้าน
- (2) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยบุคคลนั้นมีใ้ได้อยู่อาศัยจริง
- (3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้าน

หมวด 5

ผู้สมัคร การสมัครรับเลือกตั้ง และตัวแทนผู้สมัคร

มาตรา 44 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง และ
- (4) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

มาตรา 45 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (1) ดิฉยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 35(1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมาอย่างไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้องคำพิพากษามาอย่างไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี
- (7) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (8) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (9) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณีมาอย่างไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(10) อยู่ในระหว่างเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 37 หรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

(11) เคยถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมายังไม่ถึงหนึ่งปีนับแต่วันที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งอันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น ได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต

(12) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหาร ท้องถิ่น

(13) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(14) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(16) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(17) ลักษณะอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

มาตรา 46 ในการสมัครรับเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การยื่นใบสมัครตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้สมัครยื่นหลักฐานการสมัครพร้อมกับชำระค่าธรรมเนียม การสมัครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 47 เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับใบสมัคร แล้วให้บันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ตรวจสอบ หลักฐานการสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ ให้ ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้โดยเปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัดหรือที่ว่าการอำเภอที่ตั้ง อยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงที่ เลือกตั้งและสถานที่อื่นที่เห็นสมควร

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้มีชื่อผู้สมัคร รูปถ่ายผู้สมัคร และหมายเลขประจำตัวผู้สมัครที่จะใช้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 48 เมื่อผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกใบรับให้แก่ผู้สมัครตามมาตรา 47 วรรคหนึ่งแล้ว ผู้สมัครจะถอนการสมัครมิได้และให้ค่าธรรมเนียมการสมัครตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา 49 ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ใน การนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยความสะดวกประจำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม คำวินิจฉัยนั้น

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการ แทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 50 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิ เลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน เพื่อให้ออนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น และให้นำความในมาตรา 49 มาใช้บังคับโดย อนุโลม

มาตรา 51 ให้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเรียงตามลำดับก่อนหลังในการยื่นใบสมัคร ถ้ามีผู้สมัครมาพร้อมกันหลายคนและไม่อาจตกลงกันได้ให้ใช้วิธีจับสลากระหว่างผู้สมัครที่มาพร้อม กัน

เมื่อได้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครตามวรรคหนึ่งแล้วจะเปลี่ยนแปลงหมายเลข ประจำตัวผู้สมัครไม่ได้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครและการจับสลาก ให้เป็นไป ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 52 ผู้สมัครผู้ใดประสงค์จะส่งตัวแทนไปประจำอยู่ ณ ที่เลือกตั้ง ให้ยื่นหนังสือ แต่งตั้งตัวแทนของตนต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวัน เลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยให้แต่งตั้งได้แห่งละหนึ่งคน

มาตรา 53 ตัวแทนผู้สมัครต้องอยู่ในที่ซึ่งจัดไว้ ณ ที่เลือกตั้งซึ่งสามารถมองเห็นการปฏิบัติงานได้ และห้ามมิให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งหรือจับต้องบัตรเลือกตั้ง หรือกล่าวโต้ตอบกับกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งหรือระหว่างกันเองโดยประการที่จะเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง

ตัวแทนผู้สมัครอาจร้องทักท้วงในเมื่อเห็นว่ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีเช่นนี้ให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจดบันทึกคำทักท้วงนั้นไว้

ถ้าตัวแทนผู้สมัครกระทำการอันจะเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งได้ตักเตือนแล้วแต่ยังขัดขืน คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ตัวแทนผู้สมัครออกไปจากที่เลือกตั้ง

หมวด 6

ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

มาตรา 54 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัคร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ห้ามมิให้ผู้สมัครใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง จำนวนเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้รวมถึงบรรดาเงินที่บุคคลอื่นได้จ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทน และทรัพย์สินที่บุคคลอื่นได้นำมาให้ใช้หรือยกให้โดยไม่คิดค่าตอบแทน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครโดยผู้สมัครรับรู้หรือยินยอม ในกรณีที่น่าทรัพย์สินมาให้ใช้ ให้คำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องถิ่น

บรรดาเงินที่บุคคลอื่นได้ใช้จ่ายในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครและผู้สมัครได้รับทราบถึงการกระทำความผิดแล้ว ให้ถือว่าเป็นจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้สมัครรับรู้หรือยินยอมตามวรรคสอง เว้นแต่ผู้สมัครจะได้แจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดว่าไม่ยินยอมให้มีการกระทำเช่นนั้นภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบถึงการกระทำความผิด ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อมิให้มีการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยบุคคลดังกล่าวอีกต่อไป

มาตรา 55 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้สมัครต้องยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งซึ่งรับรองความถูกต้อง พร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วนตามความจริงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับบัญชีรายรับและรายจ่ายตามวรรคหนึ่งแล้วให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ที่ทำการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และสถานที่อื่นที่เห็นสมควร

รายละเอียดและวิธีการจัดทำและรับรองความถูกต้องของบัญชีรายรับและรายจ่ายตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 56 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีเหตุอันควรสงสัยหรือได้รับแจ้งโดยมีหลักฐานอันสมควรว่า ผู้สมัครผู้ใดใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำการสอบหาข้อเท็จจริงโดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าผู้สมัครผู้นั้นใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนดดังกล่าว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกฎหมาย พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และถ้าผู้สมัครผู้ใดได้รับเลือกตั้งหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าวให้มีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้ได้รับเลือกตั้งผู้นั้น และให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่สำหรับตำแหน่งที่ว่างแต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนวันประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่

ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใด ไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายตามมาตรา 55 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งของผู้ได้รับเลือกตั้งผู้นั้น และให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่สำหรับตำแหน่งที่ว่าง

กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอมีเหตุอันควรสงสัยและมีหลักฐานที่น่าเชื่อได้ว่า ผู้สมัครผู้ใดใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนดให้แจ้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป

มาตรา 57 เมื่อมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งในกรณีอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการเพื่อบุญใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้าย หรือจงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด

กรณีตามวรรคหนึ่ง หากเป็นการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากการครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นห้ามมิให้กระทำภายในหกสิบวันก่อนวันครบวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง

การประกาศนโยบายหรือการดำเนินการตามแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นด้วยวิธีการใช้จ่ายจากเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มิให้ถือว่าเป็นกรณีตาม (1) หรือ (2)

เพื่อให้การหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศเพื่อแนะนำวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 58 ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้งหรือนำกลับจากที่เลือกตั้ง หรือจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งหรือกลับจากที่เลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง เพื่อจงใจหรือควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครผู้ใด

บทบัญญัติในวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่การที่หน่วยงานของรัฐจัดยานพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 59 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยเข้ามีส่วนช่วยเหลือในการเลือกตั้ง หรือกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้ง โดยประการที่อาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ทั้งนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการช่วยราชการตามที่ทางราชการร้องขอ หรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริตของผู้นั้น

มาตรา 60 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่

ในกรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติ ระวัง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการกระทำดังกล่าว ในกรณีจำเป็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพ้นจากหน้าที่เป็นการชั่วคราว หรือสั่งให้ประจำกระทรวง ทบวง กรม ศาลากลางจังหวัด หรือที่ว่าการอำเภอ หรือห้ามเข้าเขตเลือกตั้งจนกว่าจะมีการประกาศผลการนับคะแนนได้

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคสองคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 61 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร นับตั้งแต่วันที่ 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง

มาตรา 62 เมื่อได้มีประกาศให้มีการเลือกตั้งตามมาตรา 8 ในเขตเลือกตั้งใดแล้วมิให้นำกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองมาใช้บังคับแก่การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง

การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งต้องไม่กระทำโดยวิธีทา ฟัน หรือระบายสีซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใด ๆ หรือโดยวิธีการปิดประกาศ ณ ที่รั้ว กำแพง ผนัง อาคาร สะพาน เสาไฟฟ้า หรือต้นไม้ บรรดาซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ หรือ ณ บริเวณที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมิได้อนุญาต เว้นแต่เป็นการปิดประกาศ ณ สถานที่ที่กำหนดตามมาตรา 63

ในกรณีที่มีการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งอันเป็นการฝ่าฝืนวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองมีอำนาจหน้าที่ทำลาย ปกปิด ลบ หรือล้างข้อความ ภาพ หรือรูปรอยดังกล่าว แต่ในกรณีที่มีทรัพย์สินของทางราชการเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะมีอำนาจดังกล่าวเมื่อได้รับคำร้องขอจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน

มาตรา 63 เมื่อได้มีประกาศให้มีการเลือกตั้งตามมาตรา 8 ในเขตเลือกตั้งใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองกำหนดสถานที่เพื่อปิดประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งไว้ตามความจำเป็น

มาตรา 64 เมื่อได้มีประกาศกำหนดที่เลือกตั้งตามมาตรา 17 แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนำสิ่งพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นใด มาปิดหรือแสดงไว้ภายในที่เลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในกรณีที่มีสิ่งพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นใด ปิดหรือแสดงไว้ภายในที่เลือกตั้งอยู่ก่อน หรือในวันเลือกตั้งอันเป็นการฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทำลาย ปกปิด หรือนำออกไปไว้นอกที่เลือกตั้ง

หมวด 7

การลงคะแนนเลือกตั้ง

มาตรา 65 หีบบัตรเลือกตั้ง ให้มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องกำหนดให้สามารถมองเห็นภายในได้ง่าย

มาตรา 66 บัตรเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องกำหนดให้มีช่องทำเครื่องหมายสำหรับผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งด้วย

มาตรา 67 ในวันเลือกตั้งให้เปิดการลงคะแนนเลือกตั้งตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกา ถึงเวลา 15.00 นาฬิกา

มาตรา 68 ก่อนเริ่มเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยเลือกตั้งนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรเลือกตั้งไว้ในที่เปิดเผย และเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่าเป็นหีบบัตรเลือกตั้งเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้ง ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้บันทึกการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในขณะนั้น

มาตรา 69 ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งไปแสดงตนต่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือแสดงบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายอันแสดงตนได้ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุแล้วให้ใช้แสดงตนตามวรรคหนึ่งได้

เมื่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วให้อ่านชื่อ และที่อยู่ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้จดหมายเลขบัตรและสถานที่ออกบัตร และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหลักฐานตามวิธีการที่

คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมอบบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้นั้นเพื่อไปลงคะแนนเลือกตั้ง

ในกรณีที่มิผู้ทักท้วงหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสงสัยว่าผู้ซึ่งมาแสดงตนนั้นมีชื่อผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบันทึกการทักท้วงหรือข้อสงสัยไว้เป็นหลักฐาน และให้ทำการสอบสวนและวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ แล้วให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้

มาตรา 70 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคสอง มาแสดงตนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบันทึกการใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 71 การลงคะแนนเลือกตั้งให้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้ง
ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือในการลงคะแนนเลือกตั้งของคนพิการ

มาตรา 72 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนนเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้ง

มาตรา 73 เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งแล้ว ให้พับบัตรเลือกตั้งเพื่อมิให้ผู้อื่นทราบได้ว่าลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด แล้วให้นำบัตรเลือกตั้งนั้นใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งด้วยตนเองต่อหน้ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 71 วรรคสอง มาใช้บังคับกับการนำบัตรเลือกตั้งใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งของคนพิการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 74 ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งต้องมิให้ผู้ใดเข้าไปในที่เลือกตั้ง เว้นแต่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือผู้ที่เข้าไปเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 75 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ลงคะแนนเลือกตั้งหรือพยายามลงคะแนนเลือกตั้ง

มาตรา 76 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้บัตรที่มีใช้บัตรเลือกตั้งซึ่งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมอบให้ตามมาตรา 69 วรรคสาม ลงคะแนนเลือกตั้ง

ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่

มาตรา 77 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นที่สังเกตไว้ที่บัตรเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่

มาตรา 78 ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 73

มาตรา 79 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งโดยผิดจากความจริง

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้บัตรเลือกตั้งมีจำนวนผิดจากความจริง

มาตรา 80 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไป ณ ที่เลือกตั้ง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง

มาตรา 81 ห้ามมิให้ผู้ใดจ่าย แจก หรือให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจมิให้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง หรือกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเลือกตั้ง

ผู้ใดมีบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้อื่นตั้งแต่สองคนขึ้นไปไว้ในความครอบครองโดยไม่มีเหตุอันสมควรในระหว่างวันประกาศให้มีการเลือกตั้งถึงวันถัดจากวันเลือกตั้งให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 82 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง หรือจงด่วนไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด

มาตรา 83 ในกรณีที่การลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดไม่สามารถกระทำได้นั้นเนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุสุดวิสัยอย่างอื่น ถ้าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันเลือกตั้งให้ผู้ว่าราชการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดที่เลือกตั้งใหม่ในตำบลเดียวกันที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถไปลงคะแนนเลือกตั้งได้โดยสะดวก แต่ถ้าไม่อาจกำหนดที่เลือกตั้งใหม่ในตำบลเดียวกันและไม่เป็นการสะดวกที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไปลงคะแนนเลือกตั้งในตำบลอื่น ให้ผู้ว่าราชการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศงดการลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น แล้วรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว

ในกรณีที่เหตุตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวันเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ประกาศผลการลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น แล้วรายงานต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว

เมื่อได้มีประกาศผลการลงคะแนนเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด จัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ สามารถจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งได้ ในกรณีนี้ ให้ประกาศวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน และรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว

มาตรา 84 ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดจะมีได้เป็นไป โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจประกาศผลการลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น

เมื่อได้มีประกาศผลการลงคะแนนเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้นภายในสิบเอ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศผลการ ลงคะแนนเลือกตั้ง ในกรณีนี้ ให้ประกาศวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน

มาตรา 85 เมื่อถึงกำหนดเวลาปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศปิดการลงคะแนนเลือกตั้งและงดจ่ายบัตรเลือกตั้ง แล้วให้ทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งที่เหลืออยู่เพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งที่ใช้ลงคะแนนเลือกตั้งไม่ได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดและกรณีที่มีผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิตามมาตรา 69 เหลืออยู่ในที่เลือกตั้งแต่ยังไม่ได้รับบัตรเลือกตั้งให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจ่ายบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้มาแสดงตนนั้น และเมื่อได้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปิดช่องใส่บัตรเลือกตั้งของหีบบัตรเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจัดทำรายการเกี่ยวกับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตนและรับบัตรเลือกตั้ง และจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือ แล้วให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทุกคนลงลายมือชื่อไว้ และประกาศให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งทราบ

มาตรา 86 นับแต่เวลาที่ได้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา 68 จนถึงเวลาที่ได้เปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อการนับคะแนนเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งไม่มีอำนาจโดยชอบ

ด้วยกฎหมายเปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง ทำให้ไร้ประโยชน์หรือนำไปซึ่งหีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง หรือเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

หมวด 8

การนับคะแนนเลือกตั้งและการประกาศผลการเลือกตั้ง

มาตรา 87 เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งดำเนินการนับคะแนนเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง โดยให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งและให้กระทำโดยเปิดเผยและห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงเวลาการนับคะแนน

มาตรา 88 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งออกทะเบียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการและรายละเอียดในการนับคะแนนเลือกตั้งของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

มาตรา 89 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้บัตรเลือกตั้งที่อยู่ในสถานที่นับคะแนนเลือกตั้งมีจำนวนผิดจากความจริง

มาตรา 90 ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนับคะแนนสำหรับบัตรเลือกตั้งที่ได้ทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนนเลือกตั้งและให้ประกาศจำนวนบัตรดังกล่าวด้วย

ในการนับคะแนนเลือกตั้ง หากคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งวินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากกว่าบัตรเลือกตั้งใดเป็นบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้ต่างหาก และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด

บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

- (1) บัตรปลอม
- (2) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายใด ๆ
- (3) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนเลือกตั้งให้กับผู้สมัครคนใด
- (4) บัตรที่ทำเครื่องหมายเป็นที่สังเกตตามมาตรา 77
- (5) บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสลักหลังในบัตรเสียว่า "เสีย" และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่าสามคน

มาตรา 91 ห้ามมิให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจงใจนับบัตรเลือกตั้ง อ่านบัตรเลือกตั้ง นับคะแนนเลือกตั้งหรือรวมคะแนนเลือกตั้งให้ผิดจากความจริง หรือกระทำการใด โดยไม่มีอำนาจ

โดยชอบด้วยกฎหมายให้บัตรเลือกตั้งชำรุด เสียหายหรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำการใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งที่ใช้ได้ หรือทำรายงานการเลือกตั้งผิดจากความจริง

มาตรา 92 เมื่อมีการรวมผลการนับคะแนน ณ ที่หน่วยเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งนั้น จำนวนบัตรเลือกตั้งที่มีอยู่ทั้งหมด จำนวนบัตรเลือกตั้งที่ใช้ และจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือจากการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้กระทำโดยเปิดเผยและรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทันที เพื่อรวบรวมผลการนับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งและรายงานแสดงผลการนับคะแนนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยเร็ว

การประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง การรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้ง วิธีการและระยะเวลาการเก็บรักษาบัตรเลือกตั้งและเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 93 ถ้าการนับคะแนน ณ หน่วยเลือกตั้งใดไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุสุดวิสัยอย่างอื่น ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศงดการนับคะแนนสำหรับหน่วยเลือกตั้งนั้น แล้วรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนดวัน และสถานที่นับคะแนนต่อไปโดยต้องไม่เกินสามวันนับแต่เหตุดังกล่าวสิ้นสุดลง

มาตรา 94 ในกรณีที่ผลการนับคะแนนเลือกตั้งไม่ตรงกับรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ ถ้ายังไม่ตรงกันอีกให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาว่าจะสมควรมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่

มาตรา 95 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา 92 แล้วเห็นว่า การเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า ได้มีการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้ง หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งมิได้

เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าว ให้มีคำสั่งให้ยับยั้งคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่การทุจริตหรือความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าวหรือการฝ่าฝืน มาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

บทบัญญัติตามวรรคสองไม่เป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือมีคำสั่งตามอำนาจหน้าที่ของตน ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 96 ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่าหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อนให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว หรือรู้ว่ามีกระทำความดังกล่าวแล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้ เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานผลการสืบสวนสอบสวนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการ เช่นนั้นทุกรายเป็นเวลาหนึ่งปี โดยให้มีผลนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อช่วยดำเนินการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งกำหนด และให้คณะอนุกรรมการได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด

ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดว่ามีการกระทำความอันเป็นการฝ่าฝืน ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของผู้ใด ถ้าเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดจะได้รับประโยชน์จากการกระทำ นั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้สมัครผู้นั้นระงับหรือดำเนินการใดเพื่อ แก้ไขความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมนั้นภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่ผู้สมัครผู้นั้นไม่ดำเนินการตาม คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยไม่มีเหตุอันควร ให้สันนิษฐานว่าผู้สมัครผู้นั้น เป็นผู้สนับสนุนการกระทำนั้น

มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 96 ต้องมีคะแนนเสียง เป็นเอกฉันท์

เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครคนใดแล้ว ให้พิจารณาดำเนินการให้มีการดำเนินคดี อาญาแก่ผู้สมัครผู้นั้นด้วย

ในกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๖๑ ภายหลังจากวันลงคะแนนและผู้สมัครที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งที่ได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ได้รับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙๗ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าวหรือการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

ให้นำความในมาตรา ๙๖ มาใช้บังคับกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๖๑ โดยอนุโลม

มาตรา ๙๘ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่และปรากฏผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ได้รับเลือกตั้ง หรือในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเดิมพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือวันที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนวันประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือวันที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งระงับการกระทำใด ๆ ของผู้ได้รับเลือกตั้งที่อาจมีผลกระทบต่อการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ได้

ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นจากการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือการเลือกตั้งใหม่ดำรงตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ได้รับเลือกตั้งเดิมซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่ง

มาตรา ๙๙ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๕๖ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินค่าใช้จ่ายในการให้มีการเลือกตั้งใหม่

ค่าเสียหายที่ได้รับชดเชยตามวรรคหนึ่ง ให้ตกเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งใหม่นั้น

มาตรา 100 ในกรณีที่มีผู้สมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเท่ากับจำนวนผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น หรือในกรณีที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครจะได้รับเลือกตั้งต่อเมื่อได้คะแนนเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ในกรณีที่มีผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ยังขาดอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น และมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ยังขาดอยู่ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มเติมเพื่อให้ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นครบจำนวน

มาตรา 101 ภายใต้บังคับมาตรา 100 การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นได้หนึ่งคน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งแต่ในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเรียงตามลำดับลงมาในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันอันเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันจับสลากเพื่อให้ได้ผู้ได้รับเลือกตั้งครบจำนวนที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งต้องกระทำต่อหน้าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

หมวด 9

การคัดค้านการเลือกตั้ง

มาตรา 102 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใดแล้ว หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้น เห็นว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยทุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม หรือไม่ถูกต้อง ให้มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการคัดค้านการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคัดค้านการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 103 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งและพิจารณาแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีกรณีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือมีกรณีที่เชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม หรือการฝ่าฝืนดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง หรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งยกคำร้องคัดค้าน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องคัดค้าน ในกรณีจำเป็นอาจขยายระยะเวลาได้ไม่เกินสองครั้งครั้งละไม่เกินสามสิบวัน

ให้นำมาตรา 98 มาใช้บังคับกับกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามวรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

มาตรา 104 การพิจารณาคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการไต่สวนและแสวงหาหลักฐานทั้งปวงเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือบุคคลใดมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา และมีอำนาจขอให้ศาลส่งเอกสาร หลักฐานและพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

หมวด 10

การควบคุมการเลือกตั้ง

มาตรา 105 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา 106 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ดำเนินการควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ได้ชัดเจน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายต้องดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะแต่งตั้งบุคคลอื่นเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้

การมอบอำนาจตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการดำเนินการหรือการสั่งการใดของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินการหรือการสั่งการนั้นได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในที่เลือกตั้ง

มาตรา 107 ในกรณีที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายตามมาตรา 106 เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการไปในทางที่อาจเกิดความเสียหายแก่การจัดการเลือกตั้ง หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำตักเตือนที่ได้ให้ไว้ ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีจำเป็น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายอาจมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุติหรือระงับการกระทำดังกล่าวไว้ชั่วคราวได้

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าวหรือเมื่อเหตุตามวรรคหนึ่งปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการ

เลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบและแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นส่งมอบเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งและอำนวยความสะดวกแก่บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้ง และให้บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจนกว่าการเลือกตั้งจะเสร็จสิ้น

มาตรา 108 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรา 107 วรรคสอง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควรให้มีการดำเนินการทางวินัยด้วย ให้แจ้งต่อผู้บังคับบัญชาของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อดำเนินการทางวินัย ในกรณีนี้ ให้ใช้ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณาดำเนินการทางวินัย

หมวด 11

บทกำหนดโทษ

มาตรา 109 ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือไม่ให้ความสะดวก โดยไม่มีเหตุอันสมควรในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 110 เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้งผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 27 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นดำเนินการทางวินัยด้วย

มาตรา 111 ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งสั่งตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

มาตรา 112 ผู้ใดแจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคสอง หรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง อันเป็นเท็จต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 113 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่ เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 114 ผู้ใดกระทำการอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการถ่วงถ่วงให้ผู้สมัครนั้นถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง หรือเพื่อไม่ให้มีการประกาศผลการเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งแสนบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการแจ้งหรือให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้อง ระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาล สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

ถ้าการกระทำตามวรรคสองหรือวรรคสามเป็นการกระทำ หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจของหัวหน้าพรรคการเมือง ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อ ความมั่นคงของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา 115 กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการการ เลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ นี้ จงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อเป็นคุณหรือโทษแก่ผู้สมัคร หรือ กระทำการหรือละเว้นกระทำการโดยทุจริตหรือประพฤตินิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องระวาง โทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำการตามหน้าที่โดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา

มาตรา 116 ผู้สมัครผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 54 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือปรับเป็นจำนวนสามเท่าของจำนวนเงินที่เกินจำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนด แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่ากัน หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 117 ผู้สมัครผู้ใดไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือยื่นหลักฐานไม่ถูกต้องครบถ้วนตามความจริง ตามมาตร 55 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

ถ้าข้อความในบัญชีรายรับและรายจ่ายที่ได้ยื่นไว้ตามมาตรา 55 วรรคหนึ่ง เป็นเท็จ ผู้ได้รับเลือกตั้งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 118 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 57 มาตรา 60 มาตรา 75 มาตรา 89 หรือมาตรา 91 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 119 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 58 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 120 ผู้ซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 59 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา 121 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 61 หรือมาตรา 64 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 122 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 62 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือปรับแห่งละหนึ่งพันบาท แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าปรับตามวรรคหนึ่ง ให้นำส่งเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ความผิดได้เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น

มาตรา 123 ผู้ใดจงใจกระทำด้วยประการใด ๆ ให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหายหรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งที่ใช้ได้ ต้องระวาง

โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 124 ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้งจนถึงเวลาปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งผู้ใดเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดมาลงคะแนนเลือกตั้ง หรือยังไม่มาลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 125 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 76 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 86 หรือจงใจขัดขวางมิให้มีการส่งหีบบัตรเลือกตั้ง หรือกระทำความด้วยประการใด ๆ เพื่อให้การส่งหีบบัตรเลือกตั้งล่าช้า ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 126 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 76 วรรคสอง มาตรา 77 มาตรา 78 มาตรา 79 หรือมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 127 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 81 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 128 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 82 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้ฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นผู้รับหรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ถ้าได้แจ้งถึงการกระทำดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายก่อนหรือในวันเลือกตั้ง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 129 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 107 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 130 ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 131 ผู้ใดเล่นหรือจัดให้มีการเล่นพนันขันต่อใด ๆ เกี่ยวกับผลของการเลือกตั้งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 132 ผู้ใดบังคับ ชูเชื้อ ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือกระทำความด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำให้ผู้อื่นเสียสิทธิหรือไม่สามารถไปสมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา 133 สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดได้รับเลือกจากสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยกันให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่สุจริต และเที่ยงธรรมเนื่องจากหลักฐานเชื่อได้ว่าตนเองได้กระทำหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุนหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำการให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้ใดเพื่อจูงใจให้สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้นลงคะแนนเสียงเลือกตนเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรืองดเว้นการลงคะแนนเสียงเพื่อให้ตนได้รับเลือกเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อลงคะแนนหรืองดเว้นการลงคะแนนเลือกผู้บริหารท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 134 ผู้ใดกระทำ หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ หรือสนับสนุนการให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อจูงใจให้สมาชิกสภาท้องถิ่นลงคะแนนเสียงหรืองดเว้นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกลั่นแกล้งไม่ว่าด้วยประการใด ๆ เพื่อมิให้สมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับเลือกเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

มาตรา 135 ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด ให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา 136 ในกรณีที่ให้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดแล้ว ให้บรรดาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ใช้บังคับกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเภทนั้นที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังมีสมาชิกสภาท้องถิ่นดำรงตำแหน่งอยู่ ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นทั้งหมด

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยตรงและยังมีผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งอยู่ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นนั้นดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้น

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดได้มีการประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการทั่วไปอยู่แล้วก่อนพระราชกฤษฎีกาใช้บังคับและยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จให้ดำเนินการต่อไปได้ และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าการดำรงตำแหน่งจะสิ้นสุดลง

(4) ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างสำหรับสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ยังคงอยู่ในวาระตาม (1) หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไปตาม (3) โดยให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้เช่นเดียวกับผู้ที่ตนดำรงตำแหน่งแทน

ในระหว่างที่ยังไม่นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดตาม (1) (2) (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี และให้นำบทบัญญัตินี้มาใช้กับการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งถัดไป

ในกรณีที่ยังคงใช้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้อง

กับการเลือกตั้งตามกฎหมายดังกล่าว เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งเปลี่ยนแปลงหรือมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้นแทนก็ได้

มาตรา 137 ในกรณีที่มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดแล้ว ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดในประเภทนั้นยังมีสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งอยู่ แต่มีวาระการดำรงตำแหน่งเหลือไม่ถึงหกสิบวัน ให้เริ่มนับระยะเวลาตามมาตรา 57 วรรคสอง ตั้งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับเป็นต้นไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 144 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประกอบกับมาตรา 285 วรรคเจ็ดบัญญัติให้คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นคณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย (2539) รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538 กรุงเทพมหานคร ส่วนท้องถิ่น
- (2542) ความจริงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร กรมการปกครอง
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543” สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2545) กรุงเทพมหานคร
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545” สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2546) กรุงเทพมหานคร
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541” สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2545) กรุงเทพมหานคร
- ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. (ม.ป.ป.) การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2542) การเลือกตั้งและพรรคการเมืองบทเรียนจากเยอรมัน กรุงเทพมหานคร สุขุมและบุตร
- ประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่มที่ 1. 2542.
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2541 เรื่อง การกำหนดเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2543) กรุงเทพมหานคร
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2542 ให้ไว้ ณ วันที่ 25 มกราคม 2542
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2545) รายงานการวิจัยเรื่อง กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปิตตานีและสงขลา กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า

- สถาพร สันติบุตร (2546) รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทของ กกต. กับการปฏิรูปการเมือง
ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า
- สถาบันพระปกเกล้า (2545) รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร อักษร โสภณ
- สาลิณี หลีเจริญกุล (2535) การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มอายุ
18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2542) คู่มือการสืบสวนและการวิจัยกฎหมายเกี่ยวกับ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร วิศิษฐ์สรอรรถ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายปริญญา นาคฉัตรีย์
วัน เดือน ปีเกิด	24 มีนาคม 2484
สถานที่เกิด	จังหวัดชุมพร
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีการศึกษามัธยมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2505 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2525 สำเร็จการศึกษาปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2511 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท M.A. (Economies) จาก Columbia University U.S.A. ปีการศึกษา 2514 คุณวุฒิมัธยมศึกษา กิตติมศักดิ์ (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2543 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่น 32 สถาบันพระปกเกล้า (ปปร.) รุ่น 6
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ตำแหน่งปัจจุบัน	กรรมการการเลือกตั้ง
เคยดำรงตำแหน่ง	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมการผังเมือง ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี ประธานกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ประธานกรรมการการประปาส่วนภูมิภาค ประธานกรรมการบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) กรรมการบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) กรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรรมการการสื่อสารแห่งประเทศไทย กรรมการการไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย